

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI
CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE MALÁ FATRA
2016 - 2045

November 2015

1. Základné údaje**1.1 Kód územia: SKCHVU013****1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000****1.3. Kategória a názov územia**

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU033
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Malá Fatra

1.4. Platný právny predpis: Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR. č. 2/2011 Z.z. zo dňa 22.12.2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Malá Fatra, účinná od 15.1.2011.

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Malá Fatra stanovená vyhláškou je 66 228,06 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 67 142,78 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kod pozemku	druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
2	orná pôda	1929,21	2,87
5	záhrada	63,95	0,10
6	ovocný sad	1,19	0,00
7	14582	10048,36	14,97
10	lesný pozemok	52877,30	78,75
11	vodná plocha	386,57	0,58
13	zastavaná plocha a nádvorie	566,97	0,84
14	ostatná plocha	1269,24	1,89
	Spolu	67142,78	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Malá Fatra sa nachádza v severnej časti stredného Slovenska, v Žilinskom kraji v okresoch Ružomberok, Martin, Žilina, Dolný Kubín, Námestovo a v Trenčianskom kraji v okrese Prievidza.

Územie CHVU tvorí pohorie Malej Fatry. Južná časť CHVU - Lúčanská Fatra leží medzi Rajeckou kotlinou na západe a Turčianskou kotlinou na východe. Severná časť - Krivánska Fatra je ohraničená približne údolím Oravy z východu a údolím Varínky zo západu. Obe časti oddeľuje tok rieky Váh v Stečnianskej úžine. Z územia sú vyňaté zastavané územia obcí, ktoré ležia vo vnútri. Územie CHVU Malá Fatra má spoločnú severnú hranicu s chráneným vtáčím územím SKCHVU008 Horná Orava a časť východnej hranice s územím SKCHVU050 Chočské vrchy.

Naprieč územím CHVU prechádza v súbehu s tokom Váhu cesta 1. triedy I/18 v úseku Žilina – Vrútky – Kraľovany a železničná trať Bratislava - Žilina - Košice. Lúčanská časť je prístupná z východnej strany cestou I/65 Vrútky – Turčianske Teplice a zo západnej strany cestou I/64 Žilina – Rajec - Fačkov. Prístup do severnej časti CHVU zabezpečuje cesta I/70 Kraľovany – Dolný Kubín a cesta II/583 Žilina – Terchová – Zázrivá – Párnica.

Klíma

Územie CHVU je súčasťou mierne chladného, veľmi vlhkého okrsku s teplotou v júli 12 – 16°C. Priemerná ročná teplota sa pohybuje od 4 do 6°C, vo vyšších polohách pohoria od 2 do 4°C, v krivánskej vrcholovej časti 0 až 2°C. Priemerný ročný úhrn zrážok predstavuje 800 - 1600 mm v závislosti od stúpajúcej nadmorskej výšky. Počet dní so snehovou prikrývkou sa mení s nadmorskou výškou územia od 100 až po 140, na hrebeni Krivánskej Fatry do 160. Územie patrí k málo až mierne inverzným polohám v nižších častiach a zriedkavo inverzným polohám v hrebeňovej oblasti. Prúdenie vzduchu v pohorí je ovplyvnené morfológicky, podľa údajov z meteorologickej stanice Bystrička na východnej strane Lúčanskej Fatry prevláda severovýchodné prúdenie o rýchlosti 3 až 3,5 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Jadrových pohorí, jednotky Malá Fatra, podjednotiek Krivánska Fatra a Lúčanská Fatra, južná časť územia zasahuje aj do jednotky Žiar.

V južnej časti Krivánskej Fatry a v severnej časti Lúčanskej Fatry vystupuje podložie hlbinných magmatitov so zastúpením dvojsľudných a biotitických granitov až granodioritov, biotitických tonalitov až granodioritov, miestami porfýrických. Podložie zvyšnej časti územia CHVU tvorí mezozoikum vnútorných Karpát, prevažujú tmavé a tmavosivé vápence, dolomity, vrstevnaté ílovité vápence, pestré ílovité bridlice, pieskovce a dolomity, piesčité a škvritné vápence, radiolarity a hľuznaté vápence.

V nadloží územia sa uplatňuje nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín. Po obvode pohoria sú zastúpené nesúvisle aj deluviálne sedimenty, hlinité, hlinito-pieščité, hlinito-kamenité, pieščito-kamenité až balvanovité svahoviny a sutiny.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí prevažná časť CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, Fatransko-tatranskej oblasti, celku Malá Fatra, podcelkov Krivánska Fatra a Lúčanská Fatra, najjužnejšia časť zasahuje do celku Žiar.

Z hľadiska geomorfologických pomerov prevláda pozitívna vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra – hraste a klinové hraste jadrových pohorí. V lúčanskej časti územia prevláda hornatinový až vysočinový podhôľny reliéf, v krivánskej časti prevažuje vysočinový podhôľny reliéf, lokálne reliéf erózných brázd. V oboch častiach sa vo vrcholových polohách uplatňuje aj veľhorský hôľny, glaciálno-hôľny až glaciálny reliéf.

Najvyšší bod územia je kóta Veľký Kriváň (1708,7 m n. m) v severnej Krivánskej Fatre. Južná lúčanská časť CHVU dosahuje nadmorskú výšku 1475 m n. m. kótou Veľká lúka. Najnižšie položené časti územia sú v údolí Váhu pri Strečne (350 m n. m.).

Z morfológického hľadiska sú významné najmä oblasti na karbonatickom podloží s výskytom jaskýň, roklín a tiesňav (Vrátna dolina, Jánošíkove diery a i.) a meandre Váhu v Strečnianskej úžine s ojedinelým antecedentným vývojom riečneho údolia.

Zo súčasných morfológických procesov sa vyskytujú predovšetkým krasové javy, v hrebeňovej časti Krivánskej Fatry riziko vzniku snehových lavín. Svahové poruchy sú evidované v lúčanskej aj krivánskej časti, najmä v oblasti Kľaku, Vrúcka, Krivánskeho hrebeňa. Ide prevažne o typ skalných zrútení, blokových polí a blokových rozpadlín archívneho veku, lokálne sa vyskytujú aj aktívne a potenciálne deformácie. Početné sú poruchy na úpätí pohoria na styku s Rajeckou kotlinou a údolím Varínky. Makroseizmická intenzita je vyššia (8 °MSK-64).

Hydrologické pomery

CHVU spadá do stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch november – február, vysokou vodnatosťou v marci až máji, maximom v apríli a minimom v období január – február a september – október.

Územie patrí do hlavného povodia Váhu. Riečnu sieť v území tvorí Váh a jeho prítoky. Tok Váhu v rámci CHVU vytvára Strečniansku úžinu s viacerými meandrami, ktorá oddeľuje Krivánsku a Lúčanskú Fatru. Južnú časť - Lúčanskú Fatru odvodňujú prítoky Rajčianky (západná časť) a prítoky Turca (východná a južná časť), významnejším prítokom je Vrúcka. Rajčianka a Turiec ľavostrannými prítokmi Váhu. Severná časť – Krivánska Fatra je na severnej strane odvodnená tokom Varínky, ktorá pramení v území CHVU a ústi do Váhu, a jej prítokmi. Južné svahy odvodňujú prítoky Váhu, východná časť spáduje do Oravy, najmä prostredníctvom jej prítoku Zázrivky.

Územie CHVU patrí do hydrogeologických regiónov kryštalinika a mezozoika Lúčanskej a Krivánskej Fatry s určujúcim typom krasovej a krasovo-puklinovej priepustnosti.

Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne nízka prietochnosť a hydrogeologická produktivita.

Južná časť CHVU leží na styku s geotermálne perspektívnou štruktúrou Turčianskej kotliny. Na západe CHVU v lúčanskej aj krivánskej časti susedí s perspektívnou oblasťou geotermálnych vôd Žilinská kotlina, kde sa nachádzajú termálne zdroje (Stráňavy, Rajecké Teplice, Rajec).

Pôdy

Na mezozoickom podloží južnej a severnej časti územia CHVU sú zastúpené prevažne rendziny a kambizeme rendzinové, sprievodné litozeme modálne karbonátové, lokálne rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín. V jadrovej časti Krivánskej a Lúčanskej Fatry sú zastúpené kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre; zo zvetralín kyslých hornín. Vo vrcholových polohách sa vyskytujú podzoly modálne a humusovo-železité, sprievodné podzoly organozemné, litozeme a rankre; z ľahších zvetralín kyslých hornín. Z hľadiska zrnitosti prevládajú v južnej časti piesčito-hlinité a hlinito-pieščitité pôdy stredne kamenité, v severnej časti hlinité a ílovito-hlinité pôdy stredne kamenité.

V území sú zastúpené vlhké pôdy, prevažne so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou priepustnosťou. Pôdy najvyšších polôh pohoria sú charakteristické malou až strednou retenciou a strednou až veľkou priepustnosťou.

Flóra a fauna

Rastlinstvo

Bohaté geologické podložie, členitý reliéf a veľké rozpätie nadmorských výšok podnietili mimoriadne pestrý vývoj rastlinných spoločenstiev. Prevládajúcou vegetačnou formáciou sú lesné spoločenstvá. Na území národného parku a jeho ochranného pásma bolo doteraz zistených viac ako 1100 druhov vyšších rastlín. Vyskytujú sa tu aj 4 vlastné endemity Malej Fatry - alchemilka Sojákova, alchemilka panenská, očianka stopkatá a jarabina Margittaiho. Tieto druhy nikde inde ako v Malej Fatre nerastú. Na vápencových skalných stenách môžeme obdivovať chránené druhy ako poniklec slovenský, klinček neskorý, astra alpínska, horec Clusiov. Charakteristickými druhmi nad hornou hranicou lesa sú vřba sieťkovaná, dryádka osemľupienková, prilbica tuhá, mliečivec alpínsky, stračia nôžka a pod. Na prechodných rašeliniskách, slatiniskách, vlhkých a podmáčaných lúkách sú bohato zastúpené ohrozené rastlinné spoločenstvá zastúpené druhmi ako napr. rosička okrúhlostá, rosička anglická, vstavač Fuchsov, vstavačovec májový, bradáčik vajcovitý, mečík strechovitý, všivec močiarny, páperníky atď.

Lesy

V Malej Fatre zaberajú lesy takmer dve tretiny. Veľké relatívne prevýšenie a tvar reliéfu spôsobili, že je tu dobre vyvinutá a z väčšej časti aj zachovalá vertikálna členitosť - zonácia lesných spoločenstiev. Výnimočná je tým, že na relatívne malom území je tu zastúpených sedem výškových vegetačných stupňov - od dubovo-bukového, cez bukový, bukovo-jedľový,

smrekovo-bukovo-jedľový, smrekový, kosodrevinový až po relikty alpínskeho stupňa. Vzhľadom na to, že na celom Slovensku je deväť všetkých výškových vegetačných stupňov, Krivánska Fatra predstavuje významné modelové územie pre poznávanie a sledovanie vývoja prirodzených lesov v rámci Slovenska.

Dnešné zloženie a rozloha nezodpovedá pôvodným lesom. Pôvodná plocha lesov bola oveľa väčšia, avšak v 16. storočí, v dobe valašskej kolonizácie, sa vplyvom vyrubovania a vypaľovania lesov, za účelom rozširovania plôch pasienkov, lesnatosť znížila, najmä v oblasti hlavného hrebeňa. Činnosť človeka mala vplyv aj na zmenu drevinového zloženia. Pôvodné zmiešané lesy vo Vrátnej, Kúrskej doline a na iných miestach boli nahradené smrekovými monokultúrami. V okolí Belej a Bránice boli zmiešané lesy nahradené čistými bučinami. Takto zmenené lesy majú oveľa nižšiu stabilitu oproti pôvodným zmiešaným lesom. Pôvodný zmiešaný les je na tomto území zložený z tzv. karpatskej zmesi, teda zmesi buka, smreka a jedle, s vtrúsenou prímесou iných drevín, ako sú javor horský, smrekovec, hrab, jaseň, breza, borovica a pod. V súčasnosti prevládajú listnaté dreviny (60 %) nad ihličnatými (40 %). Najrozšírenejšou drevinou je buk (55%), potom nasleduje smrek (30 %), jedľa (6 %), kosodrevina (3 %) a javor horský (2 %). Menšie zastúpenie majú dub zimný, jaseň, breza, lipa, jelša, borovica, smrekovec a tis. V členitom teréne na skalných terasách sa nachádzajú spoločenstvá borovice lesnej, ako zvyšky v minulosti rozsiahlejších porastov. V miestach s teplejšou klímou, napr. pri Starom hrade, sa zachovali spoločenstvá kyslých dubových bučín. Je to severná hranica ich rozšírenia na Slovensku. Zachovalé pásma kosodreviny sa nachádzajú v oblasti Malého Kriváňa, Veľkého Kriváňa a Chlebu.

Pralesy

Niektoré lesné porasty v Malej Fatre sú človekom minimálne ovplyvnené (či už hospodárskymi, alebo rekreačnými aktivitami) a majú vlastnosti pralesa, pre ktorý je charakteristický výskyt stromov rôzneho fyzického veku a dostatok mŕtveho dreva vo všetkých stupňoch rozkladu. Medzi ďalšie vlastnosti pralesov patrí stálosť druhového zloženia, ekologická vyrovnanosť a samostatnosť, vysoká odolnosť voči vonkajším vplyvom a podobne. Takéto porasty nachádzame v NPR Kľačianska Magura, NPR Šrámkova, NPR Šútovská dolina, NPR Rozsutec a v NPR Strateneč. Komplexy takýchto lesov majú veľký význam pre populácie veľkých šeliem (medveď, vlk, rys).

Živočíšstvo

V náväznosti na rozmanitosť biotopov sú pestré i živočíšne spoločenstvá. Z bezstavovcov môžeme spomenúť najmä ľahko identifikovateľné druhy ako napríklad jasoňa červenookého a na staršie bučiny viazaného fúzača alpského. V Národnom parku Malá Fatra a jeho ochrannom pásme je možné pozorovať viaceré stavovce bežne sa vyskytujúce v teplejších, nížinných podmienkach, ako sú užovka stromová, rosnička zelená a samozrejme i typických zástupcov horskej fauny, a to vretenicu severnú, mloka karpatského, z vtákov ľabtušku vrchovskú. Charakteristickými pre zachované rozsiahlejšie horské biotopy sú veľké šelmy ako medveď hnedý, vlk dravý, rys ostrovid a zriedka sa vyskytujúca mačka divá, z pernatých dravcov sú to orol skalný, jastrab lesný, včelár lesný, sokol sťahovavý, sokol lastovičiar a pod. Na území národného parku a v jeho blízkom okolí hniezdi najväčšia a najmenšia

európska sova výr skalný a kuvik vrabčí. Z glaciálnych reliktovej (druhy prežívajúce z minulých ľadových období) sa vyskytujú kuvik kapcavý, d'ubník trojprstý, myšovka vrchovská, piskor vrchovský atď. Zo zástupcov druhov viazaných na vodné prostredie sa vyskytuje viacero druhov, v súčasnosti už celkovo ohrozenej triedy obojživelníkov - mlok karpatský, mlok vrchovský. Brehy vodnatejších potokov obývajú vodnare obyčajné, vzácne aj rybárik obyčajné, z drobných cicavcov oba druhy dulovník a z predátorov kriticky ohrozená vydra riečna. Na lúkach a pasienkoch vo večerných a nočných hodinách môžeme často počuť volanie chrapkáča poľného.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi **sokola sťahovavého** sú oblasti v lesnom a horskom prostredí so skalnými svahmi a stenami s dostatkom dutín alebo lavíc pre umiestnenie hniezda (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva veľmi rôznorodé biotopy. Hniezdi od tropických oblastí po studené morské oblasti, v horúcich alebo studených púštnych oblastiach. Mimo hniezdného obdobia bol sokol sťahovavý registrovaný prakticky všade vo svete, napr. aj mimo súvislej pevniny na lodiach v Tichom oceáne (White et al. 2015). Na Slovensku sú hniezdnymi biotopmi druhu vysoké skalnaté útvary v lesnom prostredí obvykle vzdialené od frekventovaných ciest a ľudských sídiel neďaleko otvorenej krajiny. Potravné biotopy predstavujú územia v pestrej krajine s mozaikou lesov, vŕôd a poľnohospodárskej krajiny v nižších a stredných polohách (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **orla skalného** sú vyššie položené lesnaté oblasti v montánnom a subalpínskom pásme s príľahlými poliami a pasienkami v horských kotlinách (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva širokú škálu otvorených biotopov, zvyčajne mimo ľudských sídiel; napr. pohoria, kotliny a stepnú krajinu. Lokálne sa vyskytuje aj v okolí mokradí, preferuje nízku alebo redšiu vegetáciu pred husto zalesnenými územiami. Rozšírený je od púští po okraje tundry, od hladiny mora až po vysoké pohoria. Častý je aj v alpínskom pásme, najmä v lete. Na hniezdenie využíva nedostupné, málo urbanizované priestory, napr. skalné steny a stromy v starých redších lesných porastoch. Na odpočinok a nocľah využíva najmä suché stromy v blízkosti hniezda. V suchých oblastiach v Idaho (USA) preferuje orol skalný ako hniezdny biotop oblasti porastené palinou (*Artemisia*). V takomto biotope sa zdržujú vysoké počty zajaca kalifornského (*Lepus californicus*), hlavnej potravy orla skalného v tejto oblasti (Orta et al. 2015). Na Slovensku sú typickým prostredím druhu vysoké zalesnené skalnaté pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami ako loviskami v blízkosti. Vyhovujú mu aj väčšie lesné komplexy s extenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou bez skalného prostredia. Druh a typ lesa nie je až taký dôležitý, ale v prípade stromových hniezd vyžaduje aspoň menšie enklávy starých porastov s mohutnými stromami, najčastejšie jedľami (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **výra skalného** sú oblasti s dostatkem skalných útvarov (kameňolomy, skaly, skalné bralá) v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny (Danko a Karaska 2002). Vo svete preferuje oblasti s riedkym osídlením človeka, kde sa vyskytuje najmä v neprístupnom teréne. Hniezdi v skalnatej krajine s útesmi a roklinami, v okolí jaskýň, v lesných fragmentoch, v oblastiach s roztrúsenými stromami a v hájoch, všeobecne na

nerušených miestach, mimo ľudských sídel. Obýva tiež rozvoľnené lesy, ale aj tajgu a ostatné typy lesných porastov. Ďalej aj lesostepi, riečne údolia s roklinami a zarastenými lomami, tiež poľnohospodársku krajinu so skalnatým prostredím a útesmi. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine alebo v riedko zalesnenom teréne; napr. inundačné územia, poľnohospodárska krajina, pasienky, malé obrábané polia. Hniezdnym prostredím výra skalného na Slovensku sú oblasti s dostatkom kameňolomov a skál. Okrem neprístupných skalných útvarov preferuje druh aj hniezdenie na zemi, napr. medzi balvanmi v lesnom poraste, v koreňových vývratoch, v strmých svahoch, niekedy aj na strmých kamenito–hlinitých zalesnených brehoch vôd (rieka Orava pri Tvrdošíne). Raritou je aj hniezdenie na opustenom železničnom moste v rovinatej krajine (Karaska a Cichocki 2014). Od počiatku 90. rokov minulého storočia sa začal výr skalný šíriť aj do nížinných lužných lesov hraničného pásma v okolí toku rieky Moravy, kde hniezdi v stromových hniezdach (napr. v dravčích a bocianích hniezdach a kolóniách volaviek) (Zuna-Kratky 2003). Na strane Slovenska boli stromové hniezda registrované napr. v porastoch lužného lesa (západné Slovensko), ďalej v nížinných dubovo-hrabových porastoch (háj susediaci s poliami a lúkami, na okraji rúbane, okres Prievidza) (Šotnár 2007) alebo v brehových porastoch topoľa sivého v nížinnej otvorenej krajine (východné Slovensko) (Pačenovský et al. 2012).

Hniezdnymi biotopmi **hlucháňa hôrneho** sú staré prirodzené horské smrekové i zmiešané lesy. Biotopy sa vyznačujú nižšou zapojenosťou porastu, nie príliš hustým podrastom a pestrou druhovou skladbou vegetačného krytu s bobuľonosnými kríkmi (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii obýva najmä ihličnaté borovicové lesy, ďalej aj smrekové, jedľové porasty a zmiešané lesy. V niektorých častiach svojho areálu obýva aj izolované listnaté lesy, napr. pohorie Cantabria v severnom Španielsku a na juhu Uralu. Preferuje rozsiahle oblasti starých lesov, často s vlhkou pôdou a striedajúcimi sa mokradami, rašeliniskami, vresoviskami (*Vaccinium*, *Calluna*) a čistinami. V Nórsku uprednostňuje staré lesné porasty s výrazným podielom čučoriedok (*Vaccinium myrtillus*). Počas zimy sa vyskytuje aj menej zapojených lesoch (najmä v severných oblastiach), zatiaľ čo v lete (najmä počas hniezdenia) obýva hustejšie porasty s podielom bobuľonosných drevín (de Juana a Kirwan 2012). Na Slovensku sú hniezdnym prostredím hlucháňa hôrneho staré riedke zmiešané a ihličnaté lesy nad 800 - 900 m n.m. s podrastom čučoriedok. Obýva aj zarastajúce okraje horských holí a hornú hranicu lesa (Karaska a Cichocki 2014). Vo Veľkej Fatre bol kedysi najpočetnejší v jedľovo-bukovom stupni, tu však už veľká väčšina tokanísk zanikla. Na základe zhodnotenia vhodnosti biotopov pre hlucháňa metodikou indexu vhodnosti habitatu (STORCH 2002) v podstatnej časti CHVÚ (95% výmery) bolo vyhodnotených 86,25 km² (21,1%) ako vhodných a 322,5 km² nevhodných pre hlucháňa (MIKOLÁŠ in verb.). Na niekoľkých lokalitách žijú menšie lokálne populácie aj na smrekom zarastajúcich bývalých pasienkoch, ktoré svojou štruktúrou pripomínajú prirodzené lesy. Husté lesy alebo lesy s hustým podrastom vyšším ako 0,5 m hlucháňom nevyhovujú. V pravidelne obhospodarovaných lesoch využívajú najmä porastové okraje a iné línie.

Hniezdnymi biotopmi **tetrova hoľniaka** sú otvorené priestranstvá s rozptýlenými stromami a krovinami, predovšetkým s brezou nad 600 m n.m. (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva variabilnú škálu biotopov, najmä prechodné oblasti medzi lesom a otvoreným priestranstvom, napr. stepi, vresoviská, mokrade a rašeliniská. V severnej Európe preferuje opadavé alebo

zmiešané lesy pred ihličnatými porastami, častejší je v mladinách ako v starších hustejších porastoch. V južnejších pohoriach, napr. Alpách okupuje aj stredne husté lesy zložené zo smreka, jedle alebo smrekovca. Vo viacerých oblastiach výskytu preferuje brezové porasty (*Betula pubescens*, *B. verrucosa*). Optimálny hniezdny biotop pozostáva zvyčajne z vysokej diverzity bylinného podrastu (de Juana a Boesman 2013). *Na Slovensku je typickým hniezdnym prostredím tetrova hoľniaka* podmáčaná riedko zarastená krajina s rozptýlenou zeleňou (breza, borovica, smrek), často s rašeliniskami a dostatkom bobuľonosných kríkov, najmä čučoriedok a brusníc. Obýva tiež extenzívne využívané horské pasienky so zarastenými okrajmi. Vyskytuje sa ja na subalpínskych a alpínskych lúkach s kosodrevinou a rozptýlenými smrekmi nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014). Biotop tetrova vo Veľkej Fatre tvoria sekundárne horské lúky (hole), nadväzujúce okraje lesov, výsadby kosodreviny, menšie lesíky uprostred holí, riedke smrekové lesy (pralesy alebo smrekom zarastajúce hole), spracované aj nespracované polomy v smrekových lesoch

Hniezdnymi biotopmi **žlny sivej** sú staré listnaté, zmiešané, menej ihličnaté lesy s dostupnými trávnatými biotopmi, kde vyhľadáva kolónie mravcov (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii preferuje druh rozvoľnenejšie lesné porasty v otvorenej krajine, napr. lužné lesy, parky, záhrady a sady. Spravidla sa vyskytuje v listnatých lesoch, avšak lokálne obýva aj borovicovo-dubové lesy (*Pinus-Quercus*), alebo rozvoľnené horské ihličnaté lesy so smrekovcom (*Larix*). V Európe sa hniezdne biotopy čiastočne prekrývajú s biotopmi žlny zelenej (*Picus viridis*), avšak žlna sivá preferuje viac lesný interiér. Vyhýba sa čistým ihličnatým porastom tajgového charakteru (napr. v strednej Sibíri), preferuje viac listnaté lesy (Winkler a Christie 2015). Na Slovensku obýva žlna sivá listnaté lesy, napr. bučiny, lužné lesy a staré brehové porasty pozdĺž vodných tokov, cintoríny, stromoradia, parky v intravilánoch obcí a miest, ale aj skupiny stromov a solitéry v otvorenej krajine (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **dubníka trojprstého** sú staršie ihličnaté lesy s dostatkom mŕtvych alebo odumierajúcich stromov (najmä smrek) (Pačenovský 2002). Vo svete obýva klimaxové boreálne a horské zmiešané ihličnaté lesy. V severnej Európe sú typickým hniezdnymi biotopmi smrekovo-jedľové lesy. Vo východnej Európe obýva aj vlhkejšie časti prírodných lesov, vrátane porastov jaseňa a jelše (*Fraxinus-Alnus*) a dubovo-hrabové (*Quercus-Carpinus*) porasty. V sibírskej tajge hniezdi v smrekovcových lesoch (*Larix*). Populácie v nearktickej oblasti hniezdia v podobných biotopoch, so všeobecnou preferenciou smrekových lesov. V západnej časti areálu hniezdi v lesoch s jedľou alebo borovicou stočenou (*Pinus contorta*). V juho-západnej Kanade hniezdi v starých porastoch duglasky (*Pseudotsuga*). *Častý je aj vo vlhkých oblastiach severo-východnej Ameriky. Všeobecne preferuje husté tienisté lesy s významným podielom mŕtveho dreva alebo starých stromov napadnutých drevokazným hmyzom, vrátane spálených lesov. Lokálne hojný aj v kalamitných oblastiach a v poškodených porastoch (emisie, drevokazný hmyz)* (Winkler a Christie 2002a). *Na Slovensku sa vyskytuje v lesných pásmach väčšiny pohorí v nadmorských výškach od 400–1800 m n.m* (Pačenovský 2002). Ako typický tajgový druh je silne závislý na rozšírení ihličnatých stromov, najmä smreka a menej jedle. Z tohto dôvodu obýva všetky typy starších lesov, prirodzené i umelé, kde sa nachádza prevaha ihličnanov s dostatkom mŕtvych a odumierajúcich stromov. Nadmorská výška primárne nie je dôležitá, ale sekundárne ovplyvňuje podiel smreka v lesoch. Keďže jeho dominantnou potravou je podkôrny hmyz viazaný na smrek, je silne závislý od rozsahu poškodených stromov v

porastoch. Je charakteristické, na vhodných miestach s dostatkom mŕtvych stromov sa vyskytuje bežne v zrovnateľnej denzite ako d'ateľ veľký (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **pôtika kapcavého** sú horské ihličnaté a zmiešané lesy. Vo svete obýva boreálne, subalpínske a zmiešané lesy (SOS/BirdLife 2013). V Európe hniezdi v horských borovicových (*Pinus*), borovicovo-smrekových (*Picea*) a brezových (*Betula*) lesoch, v starých porastoch s bukom (*Fagus*) a vo vyspelých ihličnatých lesoch. V severnej Amerike hniezdi v smrekových (*Picea mariana*, *P. glauca*), topoľových (*Populus*), brezových a jedľových (*Abies balsamea*) lesoch. Vyskytuje sa aj v starých topoľových a zmiešaných lesných porastoch, ďalej v subalpínskych lesoch s jedľou plsnatoplodou (*Abies lasiocarpa*) a smrekom engelmannovým (*Picea engelmanni*). Na jar sa druh presúva aj do otvorenejšej krajiny (orná pôda, rúbaniská, lesné okraje). Na týchto miestach sa počas topenia snehu vyskytujú vyššie denzity malých zemných cicavcov ako v lesoch (Holt et al. 1999). Hniezdný biotop druhu na Slovensku tvoria ihličnaté a zmiešané lesy, najmä smrekové, menej jedľovo-bukové na rovinách i v horách, obvykle vo väčších lesných komplexoch. Dôležitým faktorom pri hniezdení druhu je prítomnosť dutín v teritóriu, hniezdne dutiny sú často vytesané d'ateľom čiernym v bukoch, jedliach, zriedkavejšie boroviciach a v smrekoch. Druh vzácnne obsadzuje aj vhodné hniezdne bunky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **d'atľa bielochrbtého** sú bukové, jedľo-bukové, smrekovo-jedľovo-bukové a lokálne aj dubové lesy v nadmorských výškach od 330–1300 m n.m. Teritória sú predovšetkým v strmších svahoch s vyšším podielom mŕtveho dreva (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje vyspelé klimaxové, avšak rozvoľnené listnaté a zmiešané lesy s vysokým podielom mŕtveho dreva a padnutých kmeňov. Obýva najmä porasty staršie ako 80 rokov, umiestnené často v strmých svahoch alebo neďaleko vody. V prírodných lesoch východnej Európy hniezdi v bažinatých lesoch s jaseňom (*Fraxinus*), jelšou (*Alnus*), ďalej v lesných porastoch s dubom (*Quercus*) a hrabom (*Carpinus*). Príležitostne sa vyskytuje aj v ihličnatých lesoch. V strednej Európe a v Pyrenejách je typický v rozvoľnenejších, svetlých zmiešaných lesoch (buk-dub, buk, jedľa, javor, smrek a pod.). Na Peloponézskom poloostrove je úzko viazaný na vyspelé horské lesy s dominantnou jedľou gréckou (*Abies cephalonica*). Na Sibíry hniezdi d'ateľ bielochrbtý v listnatých lesoch s brezou (*Betula*), ďalej v zmiešaných svetlých ihličnatých lesoch a pozdĺž záplavových oblastí s porastami vrb (*Salix*). Japonské populácie d'atľa sú závislé na prírodných bukových lesoch (Winkler a Christie 2002). Na Slovensku je d'ateľ bielochrbtý typickým druhom starých listnatých a zmiešaných lesov v štádiu rozpadu s významným zastúpením buka. Zásadný význam má prítomnosť odumretých stromov, kde nachádza potravu a v ktorých si buduje aj hniezda (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **tesára čierneho** sú staré porasty listnatých, zmiešaných, ale aj ihličnatých lesov rozsiahlejšieho charakteru (Kropil 2002). Vo svete obýva všetky typy klimaxových lesných porastov, vrátane lesných okrajov, vyhýba sa však veľmi hustým lesom. V Škandinávií a na Sibíry uprednostňuje smrekovo-borovicové lesy s prímiesou smrekovca, ďalej obýva aj brezové, topoľové a jelšové porasty. V Poľsku hniezdi vo všetkých typoch prírodných lesných porastov. V Japonsku obýva boreálne zmiešané alebo ihličnaté lesy do 1000 m n.m, zriedka sa vyskytuje v nížinách. Vyžaduje staré práchnivé stromy a pne pre vyhľadávanie potravy a vhodné stromy pre tesanie dutín. Mimo obdobia hniezdenia sa vyskytuje aj v otvorenej krajine, lesných čistinách a na okrajoch miest (Winkler a Christie

2002). Na Slovensku hniezdi od nížin po hornú hranicu lesa. Na nížinách druh preferuje lužné lesy (mäkký a tvrdý luh), v stredných polohách bukové porasty a vo vyšších polohách horské zmiešané a smrekové lesy.

Hniezdnymi biotopmi **muchárika bielokrkého** sú najmä listnaté, dubové a bukové lesy, menej zmiešané porasty, parky, staré sady s dostatkom dutín alebo búdok (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Uprednostňuje presvetlené lesy, lesné okraje, lužné lesy, otvorenú krajinu s roztrúsenými stromami, ako aj staré parky a aleje. Sekundárne sa vyskytuje aj v záhradách a sadoch. Vyžaduje staré stromy s dostatkom dutín, vysoko nad zemou. Preferuje opadavé listnaté lesy, vyskytuje sa v dubových, bukových, lipových a brezových lesoch. Na severe areálu je tiež v dubových a jaseňových lesoch s hustým podrastom liesky a hloha. V Rusku hniezdi tiež v hrabových lesoch, občas sa vyskytuje aj v borovicových porastoch. V porovnaní s muchárikom čiernohlavým (*Ficedula hypoleuca*) obsadzuje teplé, kontinentálnejšie prostredie. Na Slovensku hniezdi muchárik bielokrký v listnatých, menej zmiešaných lesoch s vyšším zastúpením listnatých stromov. Obýva staré pralesovité a prírode blízke porasty, napr. lužné lesy, bučiny, bukovo-jedľové a bukovo-smrekové porasty s dostatkom vhodných dutín na hniezdenie. Extrémne vysoké denzity dosahuje druh napr. v riedkych dubových lesoch so slabým podrastom a s dutinami (napr. pohorie Tríbeč). Hniezdi aj v prostredí mestských parkov a záhrad (napr. Zvolen) (Krištín a Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **muchárika malého** sú zachovalé vysoké listnaté lesy, predovšetkým bukové a bukovo-jedľové porasty (SOS/BirdLife 2013). Vo svete hniezdi v lesných oblastiach, hlavne v zmiešaných opadavých lesoch, predovšetkým v bukových, menej v dubových lesoch. Na severe areálu sa vyskytuje v smrekových porastoch. Preferuje rozvoľnené vysoké stromy, s dostatkom podrastu a otvorenými zónami v lesnom zápoji. Uprednostňuje holiny, paseky a oblasti v blízkosti vody. Počas mimohniezdneho obdobia sa vyskytuje aj v hájoch, lesných monokultúrach, okrajoch, parkoch a záhradách s vysokými stromami. Počas ťahu bol registrovaný aj v kroví, na plantážach a v záhradách, často na vysokých stromoch, ale aj vo vysokom kroví v suchšej krajine a v saharských oázach (Taylor 2006). Na Slovensku patrí muchárik malý medzi druhy charakterizované ako indikátory zachovalosti prirodzených zmiešaných horských lesov. Obýva listnaté alebo zmiešané štruktúrne bohaté lesy vyššieho veku s dostatkom vhodných dutinových stromov. Preferuje najmä bukové lesy, ďalej hrabovo-bukové lesy, jedľa-bučiny a vyššie položené smrekovo-jedľovo-bukové porasty (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi skalnara pestrého sú suché skalnaté stráne, často škrapovitého charakteru. Mimo krasových oblastí obsadzuje aj opustené kameňolomy. Nad hornou hranicou lesa obýva aj južne exponované skalné úbočia (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Hniezdi na skalnatých stráňach a vysokých kopcoch s roztrúsenými kríkmi a sporou vegetáciou. Obsadzuje rozsiahle vápencové sute, skalnaté pláne, lávové prúdy, staré kaňony, skalné útesy, riečne rokliny, balvanmi posiate alpské lúky, vysokohorskú poľnohospodársku krajinu s balvanmi a kamennými stenami, skalné rokliny a údolia so zakrpatenými krovinami. Počas ťahu obýva pestrú škálu biotopov, od skalnatých svahov a morských útesov až po akáciové nížinné kroviny (Collar a Bonan 2013). Na

Slovensku obýva druh skalnaté oblasti, najmä na vápencovom substráte, ale aj na iných geologických podkladoch (napr. andezit vo Vihorlatských vrchoch). V minulosti patril vo vhodných biotopoch k bežným hniezdičom Slovenska. Vyskytoval sa na hradných skalách, vápencových substrátoch (napr. neďaleko Nového Mesta nad Váhom), v okolí Zvolena (priamo v meste), v kameňolomoch (napr. Košická kotlina, údolie Hornádu) a vo väčšine skalných oblastí našich pohorí (Ferianc 1979). Podmienkou výskytu nie je rozsah skalného biotopu, ale vhodný vegetačný kryt okolia lokality. Vyžaduje nízku rastlinnú vegetáciu, dostatok solitérnych kríkov a nízkych stromov, ktoré slúžia ako stanovištia pri love potravy a ako miesto pre prednes spevu samcov. Typickými biotopmi sú strmé skalné úbočia, kde sa zachytáva iba sporá vegetácia a kroviny nízkeho vzrastu (Saniga 2002).

Hniezdnymi biotopmi **rybárka riečneho** sú oblasti s kolmými hlinitými alebo pieščitými stenami (vyhrabávanie nôr) a čistými stojatými alebo tečúcimi vodami s dostatkem potravy (rybky) (Karaska a Slobodník 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru; napr. stojaté alebo pomaly tečúce rieky s dostatkem vhodnej potravy (malé ryby) a brehmi pre vyhrabávanie nôr. V tropických oblastiach je aj v dolných tokoch riek, často s husto porastenými brehmi, v mangrovových porastoch, vlhkých pasienkoch a veľkých záhradách. Hniezdna nora môže byť umiestnená aj 250 m od loviska (rieka) (Woodall 2001). Na väčšine územia Slovenska druh hniezdi pri pomaly tečúcich vodách s dostatkem kolmých brehov od najnižších polôh až po 800 m n.m. Menej často hniezdi na stojatých vodných plochách – napr. na rybníkoch, štrkoviskách, pieskovniach a rybníčných sústavách. Zimuje pri nezamrzajúcich častiach vodných tokov (napr. pod priehradami) (Hudec a Šťastný 2005).

Hniezdnymi biotopmi **bociana čierneho** sú lesy všetkých typov, prirodzené aj umelé. Podmienkou je prítomnosť aspoň malého množstva starých stromov s vhodným habitatom pre umiestnenie hniezda (Karaska 2002). Vo svete obýva nerušené oblasti lesných porastov v blízkosti potokov, mokradí, vodných plôch a brehov riek, kde hľadá potravu. Vyhýba sa veľkým vodným plochám a súvislým lesným porastom. Hniezdi mimo intravilánov obcí a miest. Vtáky v subsaharskej Afrike a na Iberskom poloostrove preferujú skalnaté biotopy s riečnymi korytami. Na Iberskom poloostrove sú významnými biotopmi napájadlá dobytky, ktoré sú umiestnené ďalej od ciest, s veľkou vodnou hladinou, hlbšou vodou a s vysokou diverzitou vodných živočíchov. Zimujúce a migrujúce vtáky sa vyskytujú aj na mokradiach v otvorenej krajine a na ryžových poliach (Elliott et al. 2014). Na Slovensku hniezdi na celom území od 100 m n.m vo Východoslovenskej nížine po 1000 m n.m v Oravských Beskydách a Tatrách. Preferuje najmä enklávy starých porastov obvykle vo väčších lesných komplexoch (Karaska 2002). Hniezdo je umiestnené najčastejšie na starých stromoch, zvyčajne na spodných vetvách ďalej od kmeňa (listnaté stromy) alebo na bočných vetvách tesne pri kmeni (ihličnaté stromy) (Hudec et al 1994). Okrem hniezd na starých stromoch boli hniezda zistené aj v páse topoľov v poľnohospodárskej krajine (Rác in litt, Podunajská rovina), na skalách v lesnom prostredí (napr. Nízke Tatry, Muráňska planina, Malá Fatra) a na poľovníckych posedoch (Karaska ex Karaska 2002; Štollmann ex Karaska 2002, Podbeskydská vrchovina). V CHVÚ obľubuje hlboké a tiché časti lesov (napr. závery dolín alebo laterálne úzke vetvy väčších dolín) s výskytom starých drevín alebo enklávy starých lesných porastov s vhodným tvarom koruny pre umiestnenie hniezda.

Hniezdnymi biotopmi **včelára lesného** sú hlavne teplejšie oblasti listnatých lesov (hrabiny, dubiny, bučiny) v susedstve s lúkami a pasienkami so zastúpením rozptýlenej zelene, kde je dostatok jeho potravy - blanokrídleho hmyzu (Karaska a Danko 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru, preferuje najmä listnaté lesy, avšak vyskytuje sa aj v zmiešaných porastoch. V niektorých oblastiach svojho areálu hniezdi aj v ihličnatých lesoch (napr. Škandinávia, Veľká Británia). Obsadzuje aj rôzne biotopy v otvorenej alebo zalesnenej krajine, vrátane vresovísk a oblastí v poľnohospodárskej krajine. Predpokladá sa, že na hniezdenie vyžaduje nerušené miesta. V Afrike zimuje v sekundárnych lesných porastoch a iných husto zalesnených oblastiach (Orta et al. 2013). Hniezdnym prostredím na Slovensku sú lesy od luhov pri Latorici, Dunaji a Morave až po zmiešané a ihličnaté lesy centrálnej časti Západných Karpát. Obýva všetky lesnaté oblasti s priľahlou mozaikovou krajinou do približne 900–1000 m n.m. Vzhľadom na potravnú špecializáciu na blanokrídly hmyz mu najviac vyhovujú teplejšie a suchšie južné svahy. Optimálnym prostredím sú lesnaté nízke až stredne vysoké oblasti Karpát na okraji nížin. Preferuje viacetážové zmiešané porasty. Neobýva bezlesé oblasti a zriedkavý je aj v územiach s intenzívnou poľnohospodárskou výrobou s prevahou ornej pôdy (Karaska a Danko 2002, Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ sú to staršie súvislé lesy nadväzujúce na lúky a pasienky s dostatkom blanokrídleho hmyzu.

Hniezdnymi biotopmi **sovy dlhochvostej** sú predovšetkým zmiešané a listnaté pralesovité porasty. V blízkosti hniezdisk sa nachádzajú otvorené plochy (napr. lúky, čistiny), kde loví (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva boreálne a zmiešané lesy s priľahlými močiarimi, čistinami a malými plochami. Často sa vyskytuje aj v blízkosti ľudských obydľí a v okolí pasienkov. Na južnej hranici svojho areálu (stredná Európa) je druh v horských oblastiach viazaný na listnaté lesy, najmä bučiny (*Fagus sylvatica*). Potravné biotopy zahrňajú okraje lesov, skupinky stromov, v zime je druh častý aj v otvorenej krajine, vrátane parkov a príležitostne aj v okolí dedín (Holt et al. 2015). Na Slovensku obýva sova dlhochvostá listnaté a zmiešané lesy stredných a vyšších polôh, avšak šíri sa aj do nižších polôh. Hniezdi aj v čistých smrečinách. Na viacerých miestach Slovenska je limitujúcim faktorom dostatok hniezdných možností (dutiny). Preto v mnohých oblastiach páry obsadzujú aj búdky ako jednu z mála príležitostí v hospodárskych lesoch (SOS/BirdLife 2013).

Hniezdnymi biotopmi **lelka lesného** sú riedke lesy, okraje hustejších krovinných oblastí alebo stepné oblasti. Vyhýba sa lokalitám bez stromového alebo krovinného pokryvu, poľnohospodárskej krajine, vysokým polohám a tundre (Danko 2002). Vo svete obýva hlavne suchú otvorenú krajinu, napr. nížinné vresoviská s roztrúsenými stromami, lesy a kroviny (najmä paseky, čistiny a okraje lesov), rúbaniská a mladiny. Vyskytuje sa tiež v otvorenej kriedovej krajine (Anglicko), v okolí priemyselných skládok odpadu, v lesostepiach, na riedko porastených kamenitých stráňach, v dubových krovinnách, na kamenistých a piesočnatých dunách, v polopúštiach a púštiach. Vyhýba sa oblastiam v urbárnej krajine, pohoriam, nížinám bez stromov, hustým interiérom lesov, vyspelým monokultúram a vysokým lúčnym porastom. Potravné biotopy zahŕňajú aj menej typické oblasti, napr. záhrady, poľnohospodársku pôdu, okolie trstinových porastov a mokradí (Cleere a Christie 2013). Na Slovensku hniezdi v rozvoľnených lesoch (najmä v borovicových porastoch) s výskytom rúbanísk, lesných okrajov a teplých strání s porastom krovísk a solitérnych stromov. Ďalej preferuje aj mozaikovité lúky a pasienky s krovinnami, často s výskytom borievky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **ďatla hnedkavého** je kultúrna krajina v nížinách a pahorkatinách do 600-800 m n.m so solitérnymi drevinami, stromoradiami, záhradami, sadmi a menšími lesíkmi (Pavlík 2002). Vo svete obýva otvorenú krajinu so zalesnenými oblasťami, častý v plantážach všetkých druhov, vrátane olivových hájov, v pekanových (*Carya*) a avokádových plantážach v južných častiach Európy a vo viniciach strednej Európy. Hniezdi aj v stromových alejách pozdĺž ciest, v skupinkách stromov, často v blízkosti ľudských sídel. Častý aj v nížinných ihličnatých lesoch Turecka (Winkler et al. 2014). Na Slovensku je viazaný na nížinnú kultúrnu krajinu, hniezdi predovšetkým v intravilánoch miest a obcí, kde obsadzujú dreveniny v parkoch, záhradách a cintorínoch (Pavlík 2002).

Hniezdnymi biotopmi **chrapkáča poľného** sú hlavne lúky, predovšetkým extenzívne a nepravidelne obrábané, tiež dlhodobo nekosené lúky, s bylinným porastom vyšším ako 20 cm, ktorý poskytuje úkryt (Demko 2001, Hudec a Šťastný 2005). V Európe a Ázii hniezdi v suchších až vlhkých lúkach a pasienkoch, vrátane horských lúk a okrajov mokradí. Vyhýba sa príliš zaplaveným mokradiam, stojatej vode a otvorenej krajine so skalami, štrkom a pieskom. Mimo hniezdenia obýva aj agroecenózy (obilné polia, okopaniny a krmoviny). Počas zimovania sa zdržuje v trávnatých oblastiach, napr. v savanách, často aj v oblastiach spálených v období sucha (Afrika) (Taylor a de Juana 2014). Na Slovensku pôvodne hniezdil v extenzívne využívaných podmáčaných lúkach ovplyvnených prirodzeným režimom riek (v súčasnosti niva rieky Morava, Latorica, Ipeľ). V horských a podhorských oblastiach sú hniezdné biotopy druhu najmä extenzívne využívané prirodzené lúky aj bez vplyvu vodného režimu (Demko 2001). Ďalšími charakteristickými biotopmi sú oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderálne biotopy – rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky – napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť (Demko 2001).

Hniezdnymi biotopmi **kuvička vrabčieho** sú pohoria s prevahou ihličnatých lesov (najmä smrek, jedľa, menej borovica), pričom vysoké denzity dosahuje najmä v starých smrekových, jedľovo-bukových a jedľových porastoch (Pačenovský 2002). Vo svete obýva podobné biotopy. Preferuje ihličnaté a zmiešané lesy tajgového a montánneho typu, po hornú hranicu lesa. Všeobecne sa vyskytuje hlavne vo vnútri lesa zloženého z ihličnanov s prímiesou buka, topoľa, brezy a iných listnatých stromov. Vyžaduje prístup k čistinám, vresoviskám, lúkam alebo k lavínovým splazom (Holt et al. 1999). Na Slovensku obýva všetky typy lesov od menších len niekoľko desiatok ha veľkých hájov až po rozsiahle lesné komplexy. Preferuje predovšetkým rôznoveké porasty vysokej diverzity nad 50 rokov s dostatkom dutín (najmä po ďatľoch), ktoré využíva na hniezdenie a niekedy aj na ukrývanie potravy. Dôležité sú niektoré štruktúrne komponenty habitatu, ako napr. otvorené plochy (lúky, svetliny), výskyt hustých ihličnatých mladín a košatých smrekov či jedlí (pre denný úkryt), ako aj prítomnosť vody v teritóriu. V mimohniezdnom období je pozorovaný aj na okrajoch intravilánov obcí a mimo les v brehových porastoch vodných tokov (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **jariabka hôrneho** sú ihličnaté, zmiešané a listnaté lesy v stredných a vo vyšších horských polohách (od 300–1850 m n.m) s výskytom bobuľonosných krovín (Saniga 2002). Vo svete obýva najčastejšie zmiešané lesy, od nížin po horské oblasti (napr. v Alpách sa vyskytuje po 1600–1800 m n.m.). V Nórsku je druh viazaný na stredoveké zmiešané lesy s porastami smreka (*Picea abies*), borovice (*Pinus sylvestris*), brezy plstnatej (*Betula pubescens*), brezy previsnutej (*Betula pendula*) a na iné opadavé stromy (*Populus tremula*, *Alnus glutinosa*, *A. incana*, *Salix caprea*, *Sorbus aucuparia* a *Prunus padus*). V severo-východnej Číne uprednostňuje sekundárne porasty. Predpokladá sa, že druh sa

nedokázal adaptovať na malé fragmenty vyspelých lesných porastov. Jariabok sa všeobecne vyhýba čistým ihličnatým porastom. Vyžaduje prítomnosť bohatého podrastu (do 2 m) a čistín, s porastami jelše, brezy, topoľa a liesky pozdĺž potokov, riek, v prechodných oblastiach (ekotóny) a na čistinách vzniknutých vďaka požiarom. Vyhýba sa otvoreným priestranstvám. V švajčiarskych Alpách preferuje lesy s vysokým podielom jelše s bohatou vertikálnou štruktúrou (s množstvom vysokých porastov jarabiny vtáče, s hustým podrastom a lesnými okrajmi) (de Juana a Kirwan 2013). Optimálny hniezdny biotop na Slovensku predstavujú stanovišťa prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika sekundárnych lesných porastov, kde sa striedajú všetky vekové stupne. Vyhovujú mu najmä zmiešané porasty o pesternej štruktúre, kde sa striedajú staršie porasty s čistinami a mladinami. Preferuje ťažko prístupné husté porasty s extenzívnym lesným hospodárením (svahy hôr, údolia lesných potokov, vlhkejšie miesta na kalamitiskách a húštiny na styku so starými podrastami, zarastené pasienky). Lesy obýva až po ich hornú hranicu a okrajovo zasahuje až do kosodreviny. Optimálne sú preň najmä stredné a vyššie polohy a lesné porasty v štádiu rozpadu. Druh preferuje aj hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín (lieska, breza, jelša, baza) (Saniga 2002; Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi strakoša veľkého sú oblasti v pahorkatinovej a podhorskej krajine s dostatkom rozptýlenej zelene, často v blízkosti rašelinísk a vlhkých lúk (SOS/BirdLife 2013). Vo svete hniezdi v otvorenej krajine so soliternými stromami, kríkmi, so stĺpmi a líniami elektrického vedenia. Severné populácie obývajú čistiny a lesné okraje v tajge alebo v prechodnej zóne medzi tajgou a tundrou. Niekedy sa vyskytuje aj v močaristej krajine a v okolí rašelinísk. Dôležitým komponentom potravného biotopu je nízka vegetácia a množstvo konárov, ktoré slúžia ako vyhliadkové body k lovu (napr. konáre soliterných stromov, krovín, stĺpov, línii elektrického vedenia a ploty) (Yosef et al. 2008). Na Slovensku obýva strakoš veľký predovšetkým otvorenú poľnohospodársku krajinu s prevahou mokrých lúk a pasienkov s bohatou rozptýlenou zeleňou. Preferuje lúky a pasienky so skupinkami smrekov v blízkosti rašelinísk a močiarov. Menej početný je na okrajoch lesov v intenzívne obrábanej krajine na suchších lúkach. Prechodne obýva aj väčšie rúbane v ranných štádiách zarastania. Menej hniezdi aj na okrajoch intravilánov, najmä v tichších oblastiach. Vyhýba sa súvislým zalesneným oblastiam, silne urbanizovaným územiám a polohám nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014).

Pôvodnými biotopmi **prepelice poľnej** sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlneným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 m. V severo-východnej Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agrocenózach. Vyskytuje sa napr. v obilných a repkových poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Najpočetnejšia je na lúkach, ktorými vystupuje až do horských polôh (napr. Hruštínska hoľa, cca 1100 m n. m., Kubínska hoľa, cca 1300 m n. m.). Zriedkavejšie ju možno zastihnúť aj v suchších častiach slatinných rašelinísk, vo väčších ruderaloch. Uprednostňuje otvorenejšiu krajinu. Menším plochám v lesoch sa vyhýba. Na druhej strane bola zastihnutá aj na rozľahlejších rúbaniach v rannom štádiu zarastania. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí

a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Demko 2002; Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **žltochvosta hôrneho** sú staré riedke lesné porasty, intravilány obcí a miest s vysokou stromovou vegetáciou; napr. záhrady, parky, sady a cintoríny (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje riedke presvetlené lesy, vrátane starých parkov a parkových záhrad, lesných čistín a ich okrajov, s nízkym krovinným a bylinným podrastom. V severnej Európe obýva subarktické horské brezové porasty a borovicové lesy. V strednej a južnej Európe hniezdi v listnatých lesoch, avšak obýva aj prechodné biotopy, akými sú vresoviská, oblasti s roztrúsenými staršími stromami a hlavovými vrúbami pozdĺž potokov a priekop. Ďalej sa vyskytuje aj v otvorenej kopcovitej krajine so starými kamennými múrmi a budovami. V Rusku preferuje všeobecne listnaté a zmiešané lesy, menej borovicové porasty. V severnej Afrike hniezdi v starých dubových porastoch a ihličnatých lesoch. Zimuje v semi-aridných oblastiach, najmä v krovitých stepiach, riedkej suchej stromovej vegetácii, v akáciových porastoch pozdĺž riek a v záhradách (Collar a Christie 2013). Na Slovensku obýva žltochvost hôrny vysokú stromovú zeleň v obciach a mestách, parky, cintoríny, ale aj samoty so solitérmi, kalamitiská s jednotlivými stromami, rôzne staré riedke lesy, ako sú rašeliniskové borové lesy Oravskej kotliny, či staré smrečiny na hornej hranici lesa, hájovne a samoty na lesných čistinách (Karaska a Cichocki 2014). Vo vyšších pohoriach obsadzuje najmä hrebeňové partie pohorí s polámanými a vyschnutými listnatými stromami. Najvyššie hustoty dosahuje v presvetlených porastoch, kde podrast chýba alebo je len minimálny. V nižších polohách takéto podmienky spĺňajú napr. lužné lesy, optimálne so zachovalým vodným režimom, ktorý bráni rastu vysokej vegetácie, ďalej dubové prírodné lesy bez podrastu (napr. pohorie Tríbeč) a rozvoľnené borovicové lesy s prímесou duba alebo agátu v Záhorskej nížine (napr. vojenské priestory) (Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **muchára sivého** sú listnaté a parkové porasty, osobitne ich okraje, aleje, záhrady a sady (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva všetky typy riedkych lesných porastov alebo zalesnené oblasti s vyvýšenými miestami (konáre), ktoré poskytujú výhľad. Hniezdne biotopy zahŕňajú rôzne typy rozvoľnených presvetlených porastov, od starších stromov po mladiny až kroviny. Dobré sa prispôbil aj urbanizovanej krajine, kde obsadzuje záhrady, parky, sady a iné človekom vytvorené prostredie. Obýva listnaté ako aj ihličnaté porasty, vyskytuje sa tiež v lesných okrajoch, čistinách, spálených porastoch, brehových porastoch pozdĺž potokov, riek a v okolí stojatých vôd. V afrických zimoviskách sa vyskytuje v podobných biotopoch, napr. v opadavých alebo vždyzelených listnatých lesoch, vrátane porastov miombo, mapane a akáciových saván. Rovnako je častý aj v sekundárnych biotopoch, akými sú zarastajúce pasienky, plantáže, sady, záhrady, parky a trnité kroviny (Taylor 2006). Na Slovensku hniezdi muchár sivý vo všetkých typoch lesov, s preferenciou redších listnatých, prípadne zmiešaných porastov. Obýva aj parkovitou krajinu so starými stromami a s dutinami, napr. brehové porasty a vysoká zeleň v intravilánoch (cintoríny, parky). Vyhýba sa nelesnej krajine a horským polohám nad hornou hranicou lesa. Vzácny je v horských smrečinách (Karaska a Cichocki 2014).

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Malá Fatra je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu orla skalného (*Aquila chrysaetos*), sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*), výra skalného (*Bubo bubo*), žlny sivej (*Picus canus*), pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*), d'atľa bielochrbtého (*Picoides tridactylus*), tesára čierneho (*Dryocopus martius*), muchárika bielokrkého (*Ficedula albicollis*), skaliara pestrého (*Monticola saxatilis*), rybárika riečného (*Alcedo atthis*), bociana čierneho (*Ciconia nigra*), včelára lesného (*Pernis apivorus*), sovy dlhochvostej (*Strix uralensis*), lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*), d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*), chrapkáča poľného (*Crex crex*), kuvička vrabčieho (*Glauclidium passerinum*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), strakoša veľkého (*Lanius excubitor*), prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*), žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*), muchára sivého (*Muscicapa striata*), tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*), hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), d'ubníka trojprstého (*Picoides tridactylus*) a muchárika malého (*Ficedula parva*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

*1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Sokol sťahovavý na území CHVÚ obýva skalné steny s dostatkom dutín či lavíc vhodných pre hniezdenie. Ide väčšinou o väčšie skalné zoskupenia, skalné rebrá a veže. Biotopy sú pre druh vhodné a dostačujúce, v súčasnosti sú obsadené takmer všetky potenciálne lokality v CHVÚ. Pre hniezdenie najčastejšie využíva staré hniezda krkavcov, ktoré obsadzuje opakovane každý rok. Celkovo možno pri tomto druhu konštatovať mierny nárast početnosti v CHVÚ, v súčasnosti sa populácia odhaduje na 7 až 8 párov. Počet párov pre CHVÚ je

vyhovujúce, očakáva sa v budúcnosti možné zahustenie populácie. Páry sa na lokalitách zdržujú počas celého roka.

1. Definovanie stavu druhu sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*)

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	populácia má v CHVÚ viac ako 10 hniezdných párov za posledných 5 rokov	populácia má v CHVÚ 5 - 10 hniezdných párov za posledných 5 rokov	populácia v CHVÚ má menej ako 5 hniezdných párov za posledných 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla o viac ako 20 % za obdobie posledných 5 rokov	Populácia je stabilná ($\pm 10\%$) za obdobie posledných 5 rokov	Populácia klesla o viac ako 20 % za obdobie posledných 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Druh obsadzuje 70 – 100 % vhodných hniezdných lokalít, areál sa zväčšuje za obdobie posledných 5 rokov	Druh obsadzuje 50 – 75 % vhodných hniezdných lokalít, areál je stabilný ($\pm 20\%$) za obdobie posledných 5 rokov	Druh obsadzuje menej ako 25 % vhodných hniezdných lokalít, areál sa znižuje za obdobie posledných 5 rokov
	1.4. Hniezdna úspešnosť	Hniezdna úspešnosť je $> 1,0$ vylíčené mláďa zo započatých hniezdení všetkých párov v rámci CHVÚ, za hniezdnu sezónu	Hniezdna úspešnosť je menej ako 1,0 vylíčené mláďa zo započatých hniezdení všetkých párov v rámci CHVÚ, za hniezdnu sezónu	Hniezdenie je u všetkých párov v rámci CHVÚ, počas jednej hniezdnej sezóny, neúspešné (0 mláďat)
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Počet vhodných biotopov sa zhoduje s najvyšším zisteným počtom párov v CHVÚ za posledných 5 rokov, ich rozmiestnenie je v území mozaikovité	Počet hniezdiacich párov tvorí 50 až 70 % z najvyššieho počtu zistených párov v CHVÚ toto je skôr hniezdna úspešnosť! Nehovorí to nič o biotope za posledných 5 rokov, ich rozmiestnenie je	Počet hniezdiacich párov tvorí menej ako 50 % z najvyššieho počtu zistených párov v CHVÚ za posledných 5 rokov, CHVÚ toto je skôr hniezdna úspešnosť! Nehovorí to nič o biotope ich rozmiestnenie je v

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
			v území mozaikovitě	území mozaikovitě
	2.2. Potravný biotop	Lovné teritórium tvorené s pasienkov lúk a lesných území	Lovené teritórium s malou diverzitou biotopov, s minimálnym množstvom nevhodných antropických bariér	Lovné teritórium s nevhodnými antropickými bariérami (vedenie VN, vodné diela...), s vysokou mierou urbanizácie, nízkou diverzitou a početnosťou kľúčových druhov potravy
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	Podiel TTP je viac ako 20 % z územia CHVÚ, Biotopy s rôznorodou štruktúrou, s blízkosťou poľnohospodárskej pôdy a brehových porastov	Podiel TTP je od 10 do 20 % z územia CHVÚ	Štruktúra biotopov nevytvára potravné podmienky pre zimovanie a migráciu spevavcov
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Lovné teritórium bez línií elektrických vedení, v hniezdnom teritóriu nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, ani k vykrádaniu vajec alebo mláďat	V hniezdnom teritóriu eliminovať vplyvy vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat. To je skôr odporúčanie. Konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na celom území.	V hniezdnom teritóriu je potenciálne vyrušovanie v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat. Územie s rizikom nezákonného zástrelu, vykrádania, konštrukcie 22 kV el. vedení sú ošetrené na ploche menej ako 20 % z územia
	3.2. Deštrukcia hniezdných biotopov	Hniezdna skala v ťažko prístupnom prostredí bez zväžnic a turistických chodníkov, bez využívania na športovo rekreačné	Hniezdna skala v prostredí bez prístupových ciest, najmä turistických chodníkov. Priame okolie bez lesohospodárskych	Hniezdna skala na trase turistického chodníka, využívaná na športovo rekreačné účely. Straty na produktivite párov v dôsledku

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
	účely. Priame okolie bez lesohospodárskych zásahov.	zásahov. Straty na produktivite párov v dôsledku antropických vplyvov nepostihujú ročne viac ako 10 % hniezdnej populácie	antropických vplyvov postihujú ročne viac ako 10 % hniezdnej populácie.

Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	3	3	9
	populačná hustota táto kategória nie je v tabuľke! odstrániť	3	3	9
	populačný trend	3	3	9
	areálový trend	3	2	6
	hniezdna úspešnosť	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
	biotopy zimovania, migrácie	2	2	4
O	ohrozenia druhu	3	3	9
	hniezdny biotop	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				70
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				75

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 80%

Percentá

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
81 %		

Zhodnotenie

Stav druhu bol vyhodnotený ako priaznivý - dobrý. Druh pre CHVÚ Malá Fatra vykazuje nárast počtu hniezdiacich párov, podobný stav vykazuje aj v ďalších okolitých územiach. Obsadzuje väčšinu vhodných lokalít pre hniezdenie. V budúcnosti pravdepodobne dôjde ku zahusteniu hniezdiacich párov na možných lokalitách (predpoklad okolie obcí Zázrivá, Istebné, Žaškov, Strečno, Terchová.)

1.6.3.1.2 Definovanie priaznivého stavu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Malá Fatra sa orol skalný vyskytuje v horských oblastiach, spravidla od nadmorskej výšky 600 m n. m. Na hniezdenie využíva väčšie lesné komplexy, v ktorých vyhľadáva málo antropicky vyrúšané staršie lesné porasty (často jedľové, s vekom nad 100 rokov). Loviská tvorí otvorená poľnohospodárska krajina, zastúpená rozľahlými pasienkami a extenzívne využívanými lúkami. Potravné teritórium jedného páru je veľké a v závislosti na dostupnosti potravy a charaktere krajiny dosahuje aj okolo 100 km². Stromové hniezdo býva umiestnené na starších stromoch (smrek, jedľa), v starších obvykle viacetážových lesných porastoch. Hniezda na skalách bývajú umiestnené hlavne vo väčšom skalnom zoskupení, kde je dostatok skalných stien, veží, políc. Celkovo ale možno konštatovať, že druh uprednostňuje skôr hniezda na stromoch ako na skalách. Početnosť orla skalného v CHVÚ sa pohybuje na úrovni 7 - 10 hniezdnych párov. Hniezdiská sú dlhodobo stabilné. Orly však môžu hniezda nepravidelne meniť aj do vzdialenosti viac ako 1 km od seba, v závislosti na podmienkach na začiatku hniezdenia (napr. stav hniezdného porastu, vyrúšovanie človekom a pod.). Nárokom hodnoteného druhu vyhovuje viac Krivánska časť CHVÚ, kde je zistených až 5 hniezdiacich párov na ploche cca 21 km².

Definovanie stavu druhu orol skalný *Aquila chrysaetos*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi minimálne 7 párov za obdobie posledných 5 rokov	V CHVÚ hniezdi 3 – 6 párov za obdobie posledných 5 rokov	v CHVÚ hniezdia maximálne 2 páry za obdobie posledných 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Početnosť za 5 rokov stúpla o viac ako 2 páry	populácia je za 5 rokov stabilná (± 1 pár)	populácia za 5 rokov poklesla o minimálne 2 páry
	1.3. Veľkosť areálu	územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) nezaberajú viac ako 10 % celkovej výmery CHVÚ	územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) zaberajú 10 - 20 % celkovej výmery CHVÚ	územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) zaberajú viac ako 20 % celkovej výmery CHVÚ
	1.4. Areálový trend	rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpla o viac ako 10 % z ich rozlohy.	rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov stúpla o 10 - 20 % z ich rozlohy.	rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov stúpla o viac ako 20 % z ich rozlohy.
	1.5. Hniezdna úspešnosť	Priemerná hniezdna úspešnosť je $>0,6$ vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár so započatým hniezdením	Hniezdna úspešnosť je 0,4-0,6 vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár so započatým hniezdením	Hniezdna úspešnosť je $< 0,4$ vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár so započatým hniezdením
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výmera lesných porastov nad 80 rokov je minimálne 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovitú	Výmera lesných porastov nad 80 rokov je 10 - 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ	Výmera lesných porastov nad 80 rokov je menej ako 10 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP 50 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP menej ako 50 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	lovné teritórium v jesennom a zimnom období obsahuje minimálne 60 % nepooraných plôch z celkovej výmery ornej pôdy v CHVÚ	lovné teritórium v jesennom a zimnom období obsahuje 40 - 60 % nepooraných plôch z celkovej výmery ornej pôdy v CHVÚ	lovné teritórium v jesennom a zimnom období obsahuje menej ako 40 % nepooraných plôch z celkovej výmery ornej pôdy v CHVÚ
ohrozenia	3.1. Nepriame ohrozenie druhu	minimálne 75 % všetkých stíпов 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniu alebo usmrteniu vtákov	40 - 75 % všetkých stíпов 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniu alebo usmrteniu vtákov	Menej ako 40 % všetkých stíпов 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniu alebo usmrteniu vtákov
	3.2. Priame ohrozenie druhu	za 5 rokov neboli zaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želiez)	za 5 rokov boli zaznamenané maximálne 2 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želiez)	za 5 rokov boli zaznamenané viac ako 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želiez)
	3.3. Ohrozenie hniezdných biotopov	za 5 rokov je výmera lesných porastov starších ako 80 rokov stabilná ($\pm 5\%$ z ich celkovej výmery)	za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov maximálne o 10 % z ich celkovej výmery	za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov o vyše 10 % z ich celkovej výmery
	3.4. Ohrozenie potravných biotopov	výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu, alebo zastavaním, do 5 % z ich celkovej výmery	výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo, zastavaním, o 5 – 10 % z ich celkovej výmery	výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o viac ako 10 % z ich celkovej výmery

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť	3	3	9
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	3	2	6
	areálový trend	3	2	6
	hniezdna úspešnosť	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
	biotopy počas zimovania	1	2	2
O	nepriame ohrozenia druhu	1	3	3
	priame ohrozenia druhu	1	3	3
	ohrozenie hniezdných biotopov	2	2	4
	Ohrozenie potravných biotopov	1	2	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				59
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				79

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

Percentá

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	75 %	

Zhodnotenie

Stav druhu bol vyhodnotený ako priaznivý - priemerný. Celkové nízke prírastky sú spôsobené lesohospodárskymi zásahmi v čase inkubácie, nevhodnými poveternostnými podmienkami začiatkom inkubácie (mrazy a dlho trvajúca snehová pokrývka), priamym prenasledovaním človekom (vyberanie vajec či mláďat) a nekontrolovaným turizmom na hniezdných lokalitách. K zhoršeniu stavu lovísk došlo najmä kvôli urbanizácii a zarastaniu náletom. Populácia na území je v sledovanom období stabilizovaná s miernym nárastom, pričom územie Krivánskej časti CHVÚ má jednu z najväčších denzít druhu v rámci SR.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu výra skalného (*Bubo bubo*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie v CHVÚ Malá Fatra:

V CHVÚ Malá Fatra sa ako hniezdič vyskytuje do nadmorskej výšky približne 700 m. n. m. Najčastejšie hniezdi v blízkosti sídiel. Uzavretým lesom a vyšším polohám sa vyhýba.

Hlavné biotopy výskytu: vyhľadáva skalné útvary, kameňolomy, strmé skalnaté stráne so starými lesmi. Vždy v blízkosti sa nachádza otvorená krajina pre lov. Početnosť výra skalného v CHVÚ sa pohybuje na úrovni 9 - 10 hniezdných párov. Hniezdne lokality sú stabilné. Väčšinou hniezdi na skalách v blízkosti obce. V jednom prípade (Belá) ide o hniezdenie pravdepodobne na zemi v lese. Dve hniezdne lokality zanikli (Zázrivá – Podskálie, Bystrička).

Definovanie stavu druhu výr skalný (*Bubo bubo*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ viac ako 10 párov	V rámci CHVÚ 8 až 10 párov	V rámci CHVÚ pod 7 párov
	1.2. Populačný trend	V rámci CHVÚ za 5 rokov populačný nárast o 2 páry	Populácia je za 5 rokov stabilná alebo osciluje ± 1 pár	V rámci CHVÚ je za 5 rokov populačný pokles o 2 páry alebo viac

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Nerušené skalné útvary s dostatkom skalných terás, puklín. Staré lesné porasty na strmých svahoch, uzavreté kameňolomy, v blízkosti otvorenej krajiny.	Skalné útvary, staré lesné porasty na strmých svahoch, kameňolomy, v blízkosti otvorenej krajiny, v blízkosti intravilánov.	Obmedzený počet skalných útvarov s vhodnými terasami a puklinami. Nedostatok starých lesných porastov na strmých svahoch, otvorené kameňolomy, výlučne v blízkosti intravilánov.
	2.2. Potravný biotop	Členitá poľnohospodárska krajina s prevahou trvalých trávnych porastov	Poľnohospodárska krajina s malým podielom ornej pôdy s významným zastúpením rozptýlenej zelene	Poľnohospodárska krajina bez rozptýlenej zelene a vysokým zastúpením ornej pôdy (často osiatej vysokými kultúrami - obilie)
	2.3. Zimoviská	Členitá poľnohospodárska krajina s prevahou trvalých trávnych porastov	Poľnohospodárska krajina s malým podielom ornej pôdy s významným zastúpením rozptýlenej zelene	Poľnohospodárska krajina s malým podielom rozptýlenej zelene a vysokým zastúpením ornej pôdy (často osiatej vysokými kultúrami - slnečnica, obilie, kukurica)
ohrozenia	3.1. Stupeň vyrušovania na hniezdiskách	Nezaznamenané vyrušovanie, skalná stena ťažko prístupná bez lezeckých ciest, bez náznaku činnosti človek v okolí hniezdisk, kameňolom bez pracovnej činnosti.	Občasné vyrušovanie človekom, skalná stena bez lezeckých ciest s ľahkým prístupom, v blízkosti málo frekventovaná cesta, ojedinelé práce v kameňolome.	Intenzívne vyrušovanie človekom, na skalnej stene je lezecká stena, skala je ľahko prístupná. V blízkosti je frekventovaná cesta, lokalita neďaleko obce.
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Dostatočné množstvo vhodných bezpečných skalných stien, políc. Dostatok strmých svahov.	Malé množstvo skalných stien, obmedzený počet políc, nedostatok strmých svahov.	Rozširovanie ťažby kameňa v kameňolome, urbanizácia. Zalesňovanie, rozširovanie lezeckých ciest, lesných ciest.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu	Extenzívna poľnohospodárska krajina bez rekultivácie, meliorácie, aplikácie pesticídov. Bez zvyšovania výmery ornej pôdy, zalesnenia.	Poľnohospodárska krajina s miernymi vplyvmi - rekultivácie, meliorácie, pozemná aplikácia pesticídov. Zvyšovanie výmery ornej pôdy a zalesnenia.	Poľnohospodárska krajina s výraznými intenzifikačnými vplyvmi - rekultivácie, meliorácie. Zvyšovanie výmery ornej pôdy a zalesnenia.
3.4. Stupeň ohrozenia nadzemnou sieťou vedení	Územie s nepatrným zastúpením nadzemných vedení, ošetrené nad 50 % izolátormi.	Územie s malým zastúpením nadzemných vedení, trasovanými najmä lesmi alebo intravilánmi, neošetrené izolátormi nad 70 %.	Územie s výrazným zastúpením nadzemných vedení, neošetrené izolátormi.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	3	9
	biotopy zimovania	2	2	4
O	vyrušovanie na hniezdiskách	1	3	3
	ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
	ohrozenia potravného biotopu	2	2	4
	ohrozenia nadzemnou sieťou vedení	1	3	3

Kritérium	Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
Dosiahnutá hodnota spolu:			47
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):			75

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	63 %	

Zhodnotenie

Podľa výsledkov sa druh nachádza v priaznivom priemernom stave. Výr skalný pre CHVÚ Malá Fatra vykazuje dlhodobý stabilný stav. Predpokladáme, že tento stav bude rovnaký aj v ďalších rokoch.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v**Chránenom vtáčom území Malá Fatra**

Rozšírenie v CHVÚ Malá Fatra: V Malej Fatre sa vyskytuje najmä v starých presvetlených zmiešaných a ihličnatých lesoch od cca 800 m.n.m do 1500 m.n.m. s bohatým podrastom bobuľonosných rastlín (čučoriedka, jarabina). Optimálny biotop predstavujú staré (80 – 180 rokov) prirodzené horské smrekové a zmiešané lesy (smrek, jedľa, buk, javor, jarabina). Kľúčové územia pre druh je masív Paráča, Minčola, ďalej Šrámková, Veľká Kráľova a Kľačianska Magura, masív Suchého, Lúčanskeho Minčola, Dlhej Lúky.

V minulosti známe tokaniská (Suchý, Mojský grúň) sa v poslednom období 5 rokov nepotvrdili. Druh možno zaradiť medzi najviac ohrozené druhy v rámci CHVÚ.

Definovanie stavu *Tetrao urogallus*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 40 kohútov	V rámci CHVÚ 30 – 40 kohútov	V rámci CHVÚ menej ako 30 kohútov
	1.2. Populačný trend	Početnosť za 5 rokov stúpla o vyše 20 %	Početnosť za obdobie 5 rokov je stabilná s osciláciou ± 10 %	Početnosť za obdobie 5 rokov klesla o vyše 20%
	1.3. Areálový trend	Výmera prirodzených horských smrekových a zmiešaných lesov (80 – 180 rokov) je minimálne 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité	Výmera prirodzených horských smrekových a zmiešaných lesov (80 – 180 rokov) je 10 - 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ	Výmera prirodzených horských smrekových a zmiešaných lesov (80 – 180 rokov) je pod 10 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 200 ha, vylúčené sú lesohospodárske zásahy	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 100 ha, na území prebieha lesohospodárska činnosť	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 50 ha, na území prebieha lesohospodárska činnosť

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovo-priestorovou štruktúrou, s vylúčením lesohospodárskych činností, s minimálnym vplyvom turizmu	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovo-priestorovou štruktúrou, na území prebieha lesohospodárska činnosť, územie je turisticky využívané	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovo-priestorovou štruktúrou, na území prebieha lesohospodárska a poľovnícka činnosť, územie je turisticky značne využívané
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Viac ako 75 % lokalít je v čase toku a hniezdenia (15.3.-1.7.) bez lesohospodárskych činností s vylúčením turistických aktivít	50-75 % lokalít je v čase toku a hniezdenia (15.3.-1.7.) bez lesohospodárskych činností a s vylúčením turistických aktivít
	3.2. Deštrukcia hniezdných /potravných biotopov	Viac ako 90 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny	Menej ako 75 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny
	3.3. Fragmentácia biotopov	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 100 ha a nie sú od seba vzdialené viac ako 5 km. Ich rozmiestnenie je v území mozaikovité	Lesné porasty s vhodnou vekovou (nad 80 rokov) a druhovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 50 ha. Od sú seba vzdialené najviac 5 – 10 km.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
	migračný biotop	2	2	4
O	priame ohrozenia druhu	1	3	3
	deštrukcia hniezdných/potravných biotopov	2	3	6
	fragmentácia biotopov	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				34
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				78

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

Percentá

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		44 %

Zhodnotenie

Druh pre CHVÚ Malá Fatra vykazuje nepriaznivý stav, zapríčinený je veľkou fragmentáciou vhodného biotopu a tým dlhodobým poklesom počtu tokajúcich samcov. Podobný stav vykazuje aj v ďalších okolitých územiach. Ďalší pokles stavov hlucháňa sa dá reálne predpokladať. Viacero lokalít z jeho výskytom zaniklo.

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu tetrova holniaka (*Tetrao tetrix*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie v CHVÚ Malá Fatra: v Malej Fatre sa vyskytuje najmä v nadmorskej výške od 700 do 1500 m. n. m. Tu obýva pomerne rozsiahle plochy subalpínskeho pásma, kde vyhľadáva horské zmiešané a ihličnaté lesy.

Hlavné biotopy výskytu: V CHVÚ tetrovy obývajú predovšetkým hole na okraji súvislých lesov, s kosodrevinou a rozsiahlymi porastmi čučoriedok a brusníc, tiež nižšie položené mokré lúky, pasienky porastené krovinnami, brezou a lesíkmi s nízkym vzrastom stromov. Medzi najdôležitejšie tokeniská patria oblasť Kubínskej hole, Stohu, Stien, Bublenu, Priehyby. V minulosti známe tokeniská v Snilovskom sedle a na Generáli. Pre intenzívny turistický ruch zanikli.

Definovanie stavu: *Tetrao tetrix*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 60 kohútov	V rámci CHVÚ 40–60 kohútov	V rámci CHVÚ pod 40 kohútov
	1.2. Populačný trend	Početnosť za 5 rokov stúpala o vyše 20 %	Početnosť za obdobie 5 rokov je stabilná s osciláciou ± 10 %	Početnosť za obdobie 5 rokov klesla o vyše 20%
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 10 % za 5 rokov	Areál je stabilný (± 10 %)	Areál sa znižuje o viac ako 10 % za 5 rokov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny nad hranicou stromovej vegetácie nad 50% plochy pásma kosodreviny v CHVÚ.	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny nad hranicou stromovej vegetácie na 30-50% plochy pásma kosodreviny v CHVÚ	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny nad hranicou stromovej vegetácie pod 30% plochy pásma kosodreviny v CHVÚ

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
2.2. Potravný biotop	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny s prevažujúcim porastom čučoriedok, brusníc a vresom, s výskytom jarabiny alebo brezy	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny s prevažujúcimi trávami	Súvislý porast kosodreviny, s ojedinelými jarabinami a brezami
2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny s prevažujúcim porastom čučoriedok, brusníc a vresom, s výskytom jarabiny alebo brezy	Výskyt rozvoľnených porastov kosodreviny s prevažujúcimi trávami	Súvislý porast kosodreviny, s ojedinelými jarabinami a brezami
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu, vyrušovanie	Druh nie je vyrušovaný na hniezdnych lokalitách a tokaniskách	Druh nie je vyrušovaný na viac ako 50 % hniezdnych lokalít a tokanísk
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Menej ako 20 % biotopov podlieha v čase toku a hniezdenia stresovým faktorom	20-50 % biotopov podlieha stresovým faktorom
	3.3. Stupeň ohrozenia biotopu počas zimovania	Plocha rozvoľnených porastov kosodreviny s čučoriedkami, brusnicami, vresom a výskytom jarabiny alebo brezy sa v CHVÚ nemení.	Plocha rozvoľnených porastov kosodreviny s čučoriedkami, brusnicami, vresom a výskytom jarabiny alebo brezy v CHVÚ klesá do 10 % za obdobie 5 rokov.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	3	2	6
	biotopy zimovania	3	2	6
O	druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu	2	2	4
	biotopu zimovania	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				36
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				69

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		52 %

Zhodnotenie

Podľa výsledkov sa druh nachádza v nepriaznivom stave. Tetrov pre CHVÚ Malá Fatra vykazuje dlhodobý pokles počtu tokajúcich samcov, predpokladám, že tento stav bude pokračovať aj v ďalších rokoch. Podobný pokles vykazuje aj v ďalších okolitých územiach. Viacero lokalít s jeho výskytom zaniklo pre rozvíjajúci sa turizmus.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu žlny sivej (*Picus canus*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie, početnosť a ďalšie charakteristiky druhu v CHVÚ: Vyskytuje sa predovšetkým v (sub)montánnom stupni po nadmorskú výšku ca 1100 – 1200 m. Aj tu však ukazuje len malé a nerovnomerne rozdelené hniezdne hustoty [v Belianskej doline 1989 – 1994 ca 0,2 HP.km⁻² (TOPERCER 1996); v NPR Šrámková 1997 – 2006 ca 0 – 1 HP.km⁻² (KORŇAN 2004, 2013)], i keď je o málo početnejšia ako žlna zelená. Stála, len po vyhniezdení rozptyl mladých a krátke jesenné i zimné potulky dospelých (FERIANC 1979, HUDEC et al. 1983). Okrem malých výnimiek v lete (plody drevín) a v zime (semená na krmidlách) iba živočíšna potrava, najčastejšie mravce rodov *Lasius*, *Camponotus* a *Formica*.

Primárne biotopy má v listnatých a zmiešaných lesoch s dominanciou listnáčov (tu spravidla buk), zvlášť v starých (> 80 rokov) a štruktúrne rozmanitých (optimum). Tiež v lesných okrajoch, príbrežných lesoch a priľahlých travinných biotopoch (najmä tradičné pasienky so starými drevinami – DORRESTEIJN et al. 2013) bohatých na mraveniská. Sekundárne aj v starých parkoch, sadoch, remízkach a inej mimolesnej drevinovej vegetácii. Biotopový špecialista, hodnotený ako indikátor prirodzených lesov (SCHERZINGER 1982) so silnými väzbami na tradičné pasienky, prestúpené starými drevinami (DORRESTEIJN et al. 2013). V optimálnych biotopoch je popri hrubom mŕtvom dreve (stojacom) dôležitá aj prítomnosť veľkých starých stromov.

Definovanie stavu druhu žlna sivá (*Picus canus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Hustota 0,6 a viac HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 21 a viac HP.100 km ⁻² suboptimálnych (< 80 rokov)	Hustota 0,2–0,5 HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 6–20 HP.100 km ⁻² suboptimálnych (< 80 rokov)	Hustota 0,1 a menej HP.km ⁻² suboptimálnych hlavných biotopov, resp. 5 a menej HP.100 km ⁻² ostatných (< 60 rokov)
	1.2. Populačný trend	Populačná hustota stúpa o 21 a viac %	Populačná hustota je stabilná v medziach prirodzenej fluktuácie (±20 %)	Populačná hustota klesá o 21 a viac %
	1.3. Veľkosť areálu	76 a viac % tetrád kvadrátov DFS	51–75 % tetrád kvadrátov DFS	50 a menej % tetrád kvadrátov DFS

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o 21 a viac %	Areál je stabilný, zmeny sú v rozpätí ± 20 %	Areál sa znižuje o 21 a viac %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov, s 1501 a viac $\text{m}^3 \cdot \text{km}^{-2}$ veľkých stromov a mŕtveho dreva v ca 500–800 m n. m., susediace s tradične využívanými nelesnými biotopmi s množstvom mravenísk, zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednovékové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s 301–1500 $\text{m}^3 \cdot \text{km}^{-2}$ veľkých stromov a mŕtveho dreva, susediace s nelesnými biotopmi tradične využívanými z 11–35 % s dostatkom mravenísk, zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednovékové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované ihličnaté a zmiešané lesy s 300 a menej $\text{m}^3 \cdot \text{km}^{-2}$ veľkých stromov a mŕtveho dreva, s nelesnými biotopmi z 65 a viac % sukcesne zarastenými a bez významnejšieho výskytu mravenísk, zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov
	2.2. Potravný biotop	51 a viac % hniezdných biotopov susedí s tradične využívanými (z 36 a viac %) nelesnými biotopmi s nízkou travinno-bylinnou vegetáciou, množstvom mravenísk, členitými lesnými okrajmi a inými ekotonmi	16–50 % hniezdných biotopov susedí s tradične využívanými (z 11–35 %) nelesnými biotopmi s nízkou travinno-bylinnou vegetáciou, dostatkom mravenísk a prítomnosťou lesných okrajov	15 a menej % hniezdných biotopov susedí s tradične využívanými (z 10 a menej %) nelesnými biotopmi s nízkou travinno-bylinnou vegetáciou bez významnejšieho výskytu mravenísk a lesných okrajov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
2.3. Biotop zimovania	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov, s 1501 a viac m ³ .km ⁻² veľkých stromov a mŕtveho dreva v ca 500–800 m n. m., staré sady, parky a lužné lesy, susediace s tradične využívanými nelesnými biotopmi s množstvom mravenísk, zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednovékové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s 301–1500 m ³ .km ⁻² veľkých stromov a mŕtveho dreva, lesné okraje, sady, parky, lužné lesy a suburbánna drevinová vegetácia, susediaca s nelesnými biotopmi tradične využívanými z 11–35 % s dostatkom mravenísk, zaberá 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednovékové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované ihličnaté a zmiešané lesy s 300 a menej m ³ .km ⁻² veľkých stromov a mŕtveho dreva, s nelesnými biotopmi z 65 a viac % sukcesne zarastenými a bez významnejšieho výskytu mravenísk, zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov
ohrozenia	3.1. Populácia	Je neúmyselne vyrušovaná (lesohospodársky, rekreáciou) na 0–2 % hniezdisk	Je vyrušovaná (lesohospodársky, rekreáciou) na 16 a viac % hniezdisk a ohrozená zmenami hospodárenia
	3.2. Biotop	Žiadne veľkoplošné holoruby, cesty ani iné straty hlavných hniezdných a potravných biotopov (sú len z 1–5 % fragmentované), resp. ich podiel vzrastá; zmeny drevinového zloženia len v prospech listnáčov alebo žiadne	Málo (5 a menej %) veľkoplošných holorubov; cesty, zmeny drevinového zloženia v prospech smreka, straty a fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov spolu na 6–15 % ich výmery

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0–3)	Dosiahnutá hodnota (Stav × váha)
P	populačná hustota/veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	2	4
	biotop zimovania	1	1	1
O	populácia	2	3	6
	biotop	1	1	1
Dosiahnutá hodnota spolu:				30
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh × 3):				60

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentový podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

Percentá:

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
-	-	50 %

Zhodnotenie

Z porovnania aktuálnych výsledkov výskumu a monitoringu so zodpovedajúcimi referenčnými hodnotami v definícii stavu zachovania vychádza pre žlu sivú v CHVÚ nepriaznivý stav zachovania (C). Medzi jeho hlavné príčiny môžu patriť najmä dlhodobé straty a fragmentácia optimálnych biotopov, a to ako hniezdných (intenzívne sprístupňovanie

a ťažba starých listnatých a zmiešaných lesov, zmeny ich konfigurácie a drevinového zloženia v prospech smreka), tak aj potravných (zanechávanie tradičného využívania priľahlých lúk a pasienkov, ich urbanizácia).

Metodické poznámky:

Hniezdne populačné hustoty sú spravidla v jednotkách hniezdiacich párov (HP) na 1 km², a to buď v rozpätiach (referenčné hodnoty priaznivosti), alebo v tvare priemer ±smerodajná odchýlka.

Keďže veľkosť areálu druhu na úrovni celej SR má inú priestorovú mierku a „zrno“ ako na úrovni CHVÚ, zaviedol som pre CHVÚ ako referenčný rámec namiesto kvadrátov DFS (10' v. d. × 6' s. š.) ich „tetrády“. Tie vznikli rozdelením každého kvadrátu DFS na 5 × 3 časti s rozmermi 2' v. d. × 2' s. š., čo dáva spolu 15 tetrád – každá s rozmermi ca 2,4 × 3,7 km (8,88 km²). Odhady populačného i areálového trendu a trendov ohrozenia vzťahujem na referenčné obdobie 10 rokov. Potenciálne vhodné biotopy druhu v CHVÚ zahŕňajú všetky typy biotopov dubovo-bukového, bukového a jedľovo-bukového vegetačného stupňa (MICHALKO et al. 1986) s tými biotopmi jedľovo-bukovo-smrekového vegetačného stupňa, v ktorých buk a/lebo ostatné listnáče dosahujú prirodzene podiel 26 a viac %.

1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu d'ubníka trojprstého (*Picoides tridactylus*)
v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie, početnosť a ďalšie charakteristiky druhu v CHVÚ: V krivánskej i lúčanskej časti v nadmorskej výške (450) 650 – 1450 m. Na väčšine územia zriedkavý s priestorovo (PAČENOVSKÝ 1999) i časovo (KORŇAN 2013) veľmi nerovnomernými a vcelku nevelkými hustotami [ca 0,5 HP.km⁻² v Javornej doline 1989 – 1994 (TOPERCER 1996); 2,9 ±1,9 HP.km⁻² v NPR Šrámková 1997 – 2006 (KORŇAN 2013)], len miestami bežný (ca 8 HP.km⁻² v uzávere Šútovskej doliny – SANIGA 1993). Neurčitý populačný trend, ovplyvňovaný novodobým hynutím smrečín (nielen vplyvom vetrov a podkôrníkov) i zvýšenou tzv. fyto sanitárnou ťažbou smreka. Stály, badať iba menšie vertikálne pohyby v okolí hniezdisk (napr. z Lúčanských Veterných holí dole pod Stráne). Takmer výhradne živočíšna potrava [až 90 % podkôrneho hmyzu, najmä podkôrníkov (Scolytidae) a lariev fuzáčov (Cerambycidae), ale aj húsenice motýľov, mory, tipule, pavúky, výnimočne mravce] z neho robí druh veľmi významný aj pre tunajšie lesné hospodárstvo (POSPELOV 1956, CAPECKI 1970, JAMNICKÝ 1982, KROPIL & KORŇAN 1991).

Hlavné biotopy výskytu zahŕňajú staršie (optimálne > 80 rokov, suboptimálne 61 – 80 rokov) (supra)montánne ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov (smrekové a bukovo-jedľovo-smrekové) s dostatkom mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov (viac ako 1000 m³.km⁻²). Odumierajúce a odumreté stromy vyvolávajú spory, lebo lesníci v nich vidia ohniská výskytu podkôrneho hmyzu i iných fytopatogénnych organizmov a majú sklon ich odstraňovať (často však len z „estetických príčin“ – JAMNICKÝ 1982: 137), kým z hľadiska d'atľov – a zvlášť d'ubníka – ide o nenahraditeľnú a rozhodujúcu súčasť biotopov, na ktorú sú viazané pri získavaní potravy, pri odpočinku, nocovaní a ukrývaní (odpočinkové dutiny), hniezdení, vnútro- i medzidruhovej komunikácii (BLUME 1993, PAVLÍK 1998).

Definovanie stavu zachovania d'ubníka trojprstého (*Picoides tridactylus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Hustota 11 a viac HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 51 a viac HP.100 km ⁻² suboptimálnych (> 60 rokov)	Hustota 3–10 HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 21–50 HP.100 km ⁻² suboptimálnych (> 60 rokov)	Hustota 2 a menej HP.km ⁻² suboptimálnych hlavných biotopov, resp. 20 a menej HP.100 km ⁻² ostatných (> 50 rokov)
	1.2. Populačný trend	Populačná hustota stúpa o 21 a viac %	Populačná hustota je stabilná v medziach prirodzenej fluktuácie (±20 %)	Populačná hustota klesá o 21 a viac %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	1.3. Veľkosť areálu	41 a viac % tetrád kvadrátov DFS	31–40 % tetrád kvadrátov DFS	30 a menej % tetrád kvadrátov DFS
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o 21 a viac %	Areál je stabilný, zmeny sú v rozpätí ± 20 %	Areál sa znižuje o 21 a viac %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované horské ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované lesy alebo lesy s veľkou prevahou listnáčov (80 a viac %) zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov
	2.2. Potravný biotop	Staré (81 a viac rokov) horské ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a 1001 a viac $m^3 \cdot km^{-2}$ mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a 101–1000 $m^3 \cdot km^{-2}$ mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (61 a menej rokov) lesy alebo lesy s veľkou prevahou listnáčov (80 a viac %) a 100 a menej $m^3 \cdot km^{-2}$ mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov
	2.3. Biotop zimovania	Staré (81 a viac rokov) horské ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a 1001 a viac $m^3 \cdot km^{-2}$ mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a 101–1000 $m^3 \cdot km^{-2}$ mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (61 a menej rokov) lesy alebo lesy s veľkou prevahou listnáčov (80 a viac %) a 100 a menej $m^3 \cdot km^{-2}$ mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Populácia	Je neúmyselne vyrušovaná (lesohospodársky, rekreáciou) na 0–2 % hniezdisk	Je neúmyselne vyrušovaná (lesohospodársky, rekreáciou) na 3–15 % hniezdisk	Je vyrušovaná (lesohospodársky, rekreáciou) na 16 a viac % hniezdisk a ohrozená zmenami hospodárenia
	3.2. Biotop	Žiadne veľkoplošné holoruby, hlavné biotopy len z 1–5 % fragmentované cestami a rubmi (s porastmi do 20 rokov) a inak neubúdajúce, resp. ich podiel vzrastá	Málo (5 a menej %) veľkoplošných holorubov, hlavné biotopy z 6–15 % fragmentované cestami a rubmi (s porastmi do 20 rokov) a/lebo ubúdajúce	Hlavné biotopy z 16 a viac % fragmentované veľkoplošnými holorubmi a cestami, mŕtve a odumierajúce stromy odstraňované na 11 a viac % hlavných biotopov

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0–3)	Dosiahnutá hodnota (Stav × váha)
P	populačná hustota/veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	2	4
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
	biotop zimovania	2	1	2
O	populácia	2	3	6
	biotop	1	1	1
Dosiahnutá hodnota spolu:				39
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh × 3):				60

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentový podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	65 %	

Zhodnotenie

Z porovnania aktuálnych výsledkov výskumu a monitoringu s príslušnými referenčnými hodnotami v definícii stavu zachovania vychádza pre dúbnička v CHVÚ priemerný priaznivý stav zachovania (B). Nepriaznivo naň môže pôsobiť hlavne intenzívnejšia ťažba dreva (vrátane tzv. fytosanitárnej) v optimálnych biotopoch a rozširovanie aktivít rekreačného priemyslu.

Metodické poznámky:

Hniezdne populačné hustoty sú spravidla v jednotkách hniezdiacich párov (HP) na 1 km², a to buď v rozpätíach (referenčné hodnoty priaznivosti), alebo v tvare priemer ± smerodajná odchýlka.

Kedže veľkosť areálu druhu na úrovni celej SR má inú priestorovú mierku a „zrno“ ako na úrovni CHVÚ, zaviedol som pre CHVÚ ako referenčný rámec namiesto kvadrátov DFS (10' v. d. × 6' s. š.) ich „tetrády“. Tie vznikli rozdelením každého kvadrátu DFS na 5 × 3 časti s rozmermi 2' v. d. × 2' s. š., čo dáva spolu 15 tetrád – každá s rozmermi ca 2,4 × 3,7 km (8,88 km²). Odhady populačného i areálového trendu a trendov ohrozenia vzťahujem na referenčné obdobie 10 rokov. Potenciálne vhodné biotopy druhu v CHVÚ zahŕňajú všetky typy biotopov smrekového a jedľovo-bukovo-smrekového vegetačného stupňa (MICHALKO et al. 1986) s tými biotopmi jedľovo-bukového a bukového vegetačného stupňa, v ktorých jedľa a/lebo smrek dosahujú prirodzene podiel 10 a viac %.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra.

Rozšírenie početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Malá Fatra:

V CHVÚ obýva horské lesy približne od 600 m n. m. až po ich hornú hranicu. Na hniezdenie vyhľadáva hlavne dutiny po tesárovi čiernom. Využíva hlavne staršie porasty s jedľou,

smrekom, alebo bukom. Osídľuje aj staré fragmentované porasty v záveroch dolín, susediace s otvorenými plochami – lúky, hole, rúbane. Početnosť na území CHVÚ je stanovená na 40 - 60 párov. Ťažiskom jeho výskytu v CHVÚ je masív Paráča, Kubínskej hole, ďalej Šrámková, Kokolová, Kľačianska Magura, masív Suchého, Lúčanskeho Minčola, Dlhej Lúky, oblasť Kozla, Kľaku

Definovanie stavu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ 60-70 hniezdných párov.	V rámci CHVÚ 60-40 hniezdných párov.	V rámci CHVÚ 40-20 hniezdných párov.
	1.2. Populačná hustota	denzita lokálne nad 1 terit./km ²	denzita lokálne 0,7 – 1,0 terit./km ²	denzita lokálne do 0,5 terit./km ²
	1.3. Populačný trend	Na lokalite populačný nárast o 2 tokajúcich samcov (za 5 rokov)	Na lokalite stabilný trend, oscilácia ± 1 tokajúci samec (za 5 rokov)	Na lokalite populačný pokles o 2 tokajúcich samcov (za 5 rokov)
	1.4. Areálový trend	Výmera vhodných biotopov má narastajúci trend o 10 % a viac za 5 rokov.	Výmera vhodných biotopov má nemenný trend ± 5 % za 5 rokov.	Výmera vhodných biotopov má klesajúci trend o 10 % a viac za 5 rokov.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt starých (nad 80 rokov) ihličnatých alebo zmiešaných lesov (smrek, buk, jedľa) s dostatkom dutín po tesárovi čiernom	Výskyt zmiešaných lesov (smrek, buk, jedľa, nad 60 rokov) s dostatkom dutín po tesárovi čiernom	Podiel starých ihličnatých alebo zmiešaných porastov nad 60 rokov (smrek, jedľa, buk) je menej ako 30% zalesnenej plochy územia
	2.2. Biotopy dôležité počas zimovania	Výskyt starých (nad 80 rokov) ihličnatých alebo zmiešaných lesov (smrek, buk, jedľa) s dostatkom dutín po tesárovi čiernom	Výskyt zmiešaných lesov (smrek, buk, jedľa, nad 60 rokov) s dostatkom dutín po tesárovi čiernom	Podiel starých ihličnatých alebo zmiešaných porastov nad 60 rokov (smrek, jedľa, buk) je menej ako 30% zalesnenej plochy územia

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	Výmera vhodných biotopov v CHVÚ sa zväčšila o 10 % za posledných 5 rokov.	Výmera vhodných biotopov v CHVÚ sa nezmenila za posledných 5 rokov.	Výmera vhodných biotopov v CHVÚ sa zmenšila o viac ako 10 % za posledných 5 rokov.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačná hustota	2	3	6
	populačný trend	2	2	4
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	biotopy zimovania	2	3	6
O	stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				38
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	67 %	

Zhodnotenie

Druh v rámci CHVÚ definujem ako stabilný, ktorý v súčasnosti trpí najmä zvýšenou ťažbou v jadrových územiach. Staré lesné porasty s dostatočným výskytom dier po tesárovi čiernom ubúdajú, pribúdajú mladé lesné plochy nevhodné pre druh.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu d'atľa bielochrbtého (*Dedrocopos leucotos*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie druhu v CHVÚ Malá Fatra

Druh sa v rámci CHVÚ Malá Fatra vyskytuje hlavne v bukových a jedľovo-bukových porastoch s prítomnosťou mŕtveho a odumierajúceho dreva, ktorá je pre neho limitujúca. Zimný výskyt a hniezdne rozšírenie druhu je takmer totožné. V zimnom období sa často sťahuje do nižších polôh, pričom sa vyskytuje aj v brehových porastoch, zarastených pasienkoch. Na území CHVÚ sa vyskytuje až do nadmorskej výšky 1 300 m, (NPR Šútovská dolina, NPR Šrámková, NPR Rozsutec).

Definovanie stavu d'atľa bielochrbtého (*Dedrocopos leucotos*):

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. populačná hustota	Populačná hustota v mapovaných územiach je viac ako 10 hniezdiacich párov/10 km ² vo vhodných biotopoch (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %)	Populačná hustota v mapovaných územiach je 7 - 10 hniezdiacich párov/10 km ² vo vhodných biotopoch (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %)	Populačná hustota v mapovaných územiach je menej ako 7 hniezdiacich párov/10 km ² vo vhodných biotopoch (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %)
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpa o vyše 20 % za obdobie posledných 5 rokov	Populácia je stabilná za obdobie posledných 5 rokov	Pokles populácie o vyše 20 % za obdobie posledných 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Výmera vhodných biotopov (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %) má narastajúci trend za posledných 5 rokov.	Výmera vhodných biotopov (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %) má nemenný trend	Výmera vhodných biotopov (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %) má klesajúci trend za posledných 5 rokov.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
			za posledných 5 rokov.	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Vhodné lesné porasty (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %) s výskytom mŕtveho a odumierajúceho dreva (najmä bukového)	Lesy (lesy nad 60 rokov s podielom buka nad 15 %)	Porasty bez výskytu buka alebo mladé bukové porasty. Absencia výskytu mŕtveho dreva
	2.2. Potravný biotop a biotop dôležitý pre zimovanie druhu	Lesy s odumierajúcim a mŕtvym drevom. Dôležitá je prevaha buka v poraste	Bukové poprípade jedľovo –bukové porasty alebo zmiešané porasty so zastúpením mŕtveho a odumierajúceho dreva	Porasty s absenciou buka a mŕtveho či odumierajúceho dreva.
ohrozenia	3.2. Biotop	V poraste sa ponecháva mŕtve a odumierajúce drevo	Vo vhodnom hniezdom poraste sa výnimočne vyskytujú holoruby	Vo vhodných hniezdných biotopoch sa častejšie vyskytujú holoruby a intenzívne sa v lese hospodári.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	populačná hustota	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný a zimujúci biotop	2	2	4
	biotop	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				30
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				39

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	77 %	

Zhodnotenie

Ďatľa bielochrbtého v rámci CHVÚ definujeme ako stabilný druh, ktorý v súčasnosti trpí najmä zvýšenou ťažbou v jadrových územiach. Staré lesné porasty s výskytom odumretého dreva ubúdajú, pribúdajú mladé lesné plochy nevhodné pre druh.

1.6.3.1.10. *Definovanie priaznivého tesára čierneho (Dryocopus martius) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra*

Rozšírenie druhu v CHVÚ Malá Fatra

V CHVÚ sa vyskytuje v starých porastoch alebo ich fragmentoch do výšky 1300 m.n.m. (NPR Minčol, PR Paráč, NPR Kľačianska Magura, Lúčanský Minčol, Dlhá Lúka, oblasť Kozla a Kľaku). Najvhodnejším biotopom pre druh sú listnaté alebo zmiešané, ale aj ihličnaté porasty rozsiahlejšieho charakteru. Ako hniezdič často využíva aj fragmenty porastov v prípade že sú vhodným biotopom, a často toleruje aj ťažbou rozpracované porasty poprípade porasty v okolí ktorých prebehla hospodárska činnosť. CHVÚ Malá Fatra patrí so svojimi podmienkami medzi tri najvýznamnejšie chránené vtáčie územia kde sa tesár vyskytuje.

Definovanie stavu tesára čierneho (*Dryocopus martius*)

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie / populačná hustota	Odhad populácie v CHVÚ je >250 obsadených teritórií	Odhad populácie v CHVÚ je < 150 obsadených teritórií
	1.2. Populačný trend	Populácia mapovaných území za posledných 5 rokov stúpa o viac ako 20 %	Populácia mapovaných území za posledných 5 rokov sa znižuje o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	Rozsah starých lesných porastov (nad 80 rokov) alebo fragmentov starých lesných porastov vzrástol o viac ako 5 % rozsahu porastov v CHVÚ	Rozsah starých lesných porastov (nad 80 rokov) alebo fragmentov starých lesných porastov je stabilný (tolerancia ± 5 %)
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty nad 80 rokov alebo fragmenty starých lesných porastov zaberajú vyše 80 % rozlohy lesov	Lesné porasty nad 80 rokov alebo fragmenty starých lesných porastov zaberajú menej ako 60 % rozlohy lesov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý	
2.2. Potravný biotop a biotop dôležitý pre zimovanie druhu	Staré lesné porasty (nad 80 rokov) alebo fragmenty starých lesných porastov zaberajú vyše 70 % rozlohy biotopu	Staré lesné porasty (nad 80 rokov) alebo fragmenty starých lesných porastov zaberajú 40- 70 % rozlohy biotopu	Staré lesné porasty (nad 80 rokov) alebo fragmenty starých lesných porastov zaberajú menej ako 40 % rozlohy biotopu	
ohrozenia	3.1. Populácia	Rozsah lesných porastov starších ako 80 rokov je stabilný a za posledných 5 rokov nenarušený hospodárskou činnosťou najmä v hniezdnom období (1.4. – 30.6)	Rozsah lesných porastov starších ako 80 rokov klesol max. o 20 % a za posledných 5 rokov bol čiastočne narušený hospodárskou činnosťou.	Rozsah lesných porastov starších ako 80 rokov klesol o viac ako 20 % a za posledných 5 rokov bol narušený hospodárskou činnosťou aj v hniezdnom období (1.4. – 30.6)
	3.2. Biotop	Podiel starých lesov vo veku nad 80 rokov za 5 rokov vzrástol o vyše 10 %	Podiel starých lesov vo veku nad 80 rokov za 5 rokov je stabilný	Podiel starých lesov vo veku nad 80 rokov za 5 rokov klesol o vyše 10 %.

Hodnotiacia tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	3	2	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
	biotopy počas zimovania	2	2	4
O	populácia	2	3	6

Kritérium	Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota
biotop	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:			46
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):			66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	70 %	

Zhodnotenie

Druh v rámci CHVÚ definujem ako stabilný, ktorý v súčasnosti trpí najmä zvýšenou ťažbou v jadrových územiach. Staré lesné porasty ubúdajú, pribúdajú mladé lesné plochy nevhodné pre druh.

1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie, početnosť a ďalšie charakteristiky druhu v CHVÚ: Malá časť Lúčanskej, no väčšia časť Krivánskej Fatry s výnimkou supramontánneho a vyšších vegetačných stupňov a rozsiahlejších smrekových monokultúr. V tých polohách je bežný až hojný s početnosťou priamo úmernou najmä podielu listnáčov a nepriamo nadmorskej výške a intenzite obhospodarovania (DANKO et al. 2002). Pozorujeme tu hustoty od ca 3 (TOPERCER 1996 na dne Šútovskej a Belianskej doliny 1989 – 1994) do $26,1 \pm 7,2$ HP.km⁻² (KORŇAN 2013 v NPR Šrámková 1997 – 2006, KORŇAN & ADAMÍK 2013 v NPR Šútovská dolina 2000 – 2002), neurčitý populačný trend a vcelku priemernú medziročnú variabilitu hustôt (KORŇAN 2013, TOPERCER 1996). Do CHVÚ prilieta koncom apríla – začiatkom mája, odlieta koncom augusta – začiatkom septembra. Hniezdi raz ročne od začiatku mája do polovice júna. Výpadmi do vzduchu chytá alebo z listov a konárikov zbiera výhradne živočíšnu potravu, hlavne motýle, dvojkřídlowce, blanokřídlowce a drobné chrobáky (HUDEC et al. 1983).

Obýva tu listnaté a zmiešané lesy s výraznou dominanciou listnáčov – predovšetkým staršie (> 80 rokov), súvislejšie a prírode bližšie kvetnaté, kyslomilné i vápnomilné bučiny a jedľobučiny s dostatkom dutinových i odumierajúcich a odumretých stromov. Tiež sutinové lipové javoriny a na juhozápade aj kyslomilné dubiny. Za ťahu o. i. lesné ekotony a podhorské i horské lužné lesy.

Definovanie stavu muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Hustota 21 a viac HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 71 a viac HP.10 km ⁻² suboptimálnych (< 80 rokov)	Hustota 6–20 HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 11–70 HP.10 km ⁻² suboptimálnych (< 80 rokov)	Hustota 5 a menej HP.km ⁻² suboptimálnych hlavných biotopov, resp. 10 a menej HP.10 km ⁻² ostatných (< 60 rokov)
	1.2. Populačný trend	Populačná hustota stúpa o 21 a viac %	Populačná hustota je stabilná v medziach prirodzenej fluktuácie (±20 %)	Populačná hustota klesá o 21 a viac %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
1.3. Veľkosť areálu		71 a viac % tetrád kvadrátov DFS	51–70 % tetrád kvadrátov DFS	50 a menej % tetrád kvadrátov DFS
1.4. Areálový trend		Areál sa zväčšuje o 21 a viac %	Areál je stabilný, zmeny sú v rozpätí ± 20 %	Areál sa znižuje o 21 a viac %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované prírode blízke listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov (86 a viac %) a s 1001 a viac $m^3.km^{-2}$ odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov (51–85 %) a s 201–1000 $m^3.km^{-2}$ odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované a/lebo intenzívne obhospodarované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a s 200 a menej $m^3.km^{-2}$ odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov
	2.2. Potravný biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované prírode blízke listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov (86 a viac %), s 1001 a viac $m^3.km^{-2}$ odumierajúcich a odumretých stromov a pokryvnosťou krov (E_2) 0–10 % zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov (51–85 %), s 201–1000 $m^3.km^{-2}$ odumierajúcich a odumretých stromov a pokryvnosťou krov (E_2) 11–25 % zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované a/lebo intenzívne obhospodarované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov, s 200 a menej $m^3.km^{-2}$ odumierajúcich a odumretých stromov a pokryvnosťou krov (E_2) 26 a viac % zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
2.3. Migračný biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované prírode blízke listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov (86 a viac %) vrátane lužných a iných príbrežných lesov s vyvinutými okrajmi zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednovékové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnáčov (51–85 %) vrátane lužných a iných príbrežných lesov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednovékové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované a/lebo intenzívne obhospodarované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a bez príbrežných lesov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	
ohrozenia	3.1. Populácia	Je neúmyselne vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 0–2 % hniezdisk	Je neúmyselne vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 3–15 % hniezdisk	Je vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 16 a viac % hniezdisk a ohrozená zmenami hospodárenia
	3.2. Biotop	Žiadne veľkoplošné holoruby; cesty a iné straty či fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov alebo zmeny drevinového zloženia v prospech smreka len na 1 a menej % ich výmery	Veľkoplošné holoruby, cesty, zmeny drevinového zloženia v prospech smreka, odstraňovanie bŕtl'avých stromov, straty a fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov na 2–10 % ich výmery a len rozptýlene	Veľkoplošné holoruby, cesty, zmeny drevinového zloženia v prospech smreka, straty a fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov na 11 a viac % ich výmery a/lebo koncentrovane

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0–3)	Dosiahnutá hodnota (Stav × váha)
P	populačná hustota/veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6

	Kritérium	Stav*	Váha	Dosiahnutá hodnota
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	1	2	2
	migračný biotop	2	1	2
O	populácia	2	3	6
	biotop	1	1	1
Dosiahnutá hodnota spolu:				32
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				60

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentový podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
-	-	53 %

Zhodnotenie

Z porovnania aktuálnych výsledkov výskumu a monitoringu s príslušnými referenčnými hodnotami v definícii stavu zachovania vychádza pre muchárika bielokrkeho v CHVÚ nepriaznivý stav zachovania (C). Z jeho hlavných príčin možno uviesť najmä dlhodobé straty a fragmentáciu optimálnych hniezdných i potravných biotopov intenzívnym sprístupňovaním a ťažbou starých listnatých a zmiešaných lesov, zmeny ich konfigurácie a drevinového zloženia v prospech smreka (s kumulatívnym dopadom aj na zmenšenie čiastkového areálu druhu), odstraňovanie dutinových i odumierajúcich a odumretých stromov, nevhodné načasovanie prebierok a pod.

Metodické poznámky:

Hniezdne populačné hustoty sú spravidla v jednotkách hniezdiacich párov (HP) na 1 km², a to buď v rozpätíach (referenčné hodnoty priaznivosti), alebo v tvare priemer $\pm$ smerodajná odchýlka.

Keďže veľkosť areálu druhu na úrovni celej SR má inú priestorovú mierku a „zrno“ ako na úrovni CHVÚ, zaviedol som pre CHVÚ ako referenčný rámec namiesto kvadrátov DFS (10' v. d. × 6' s. š.) ich „tetrády“. Tie vznikli rozdelením každého kvadrátu DFS na 5 × 3 časti s rozmermi 2' v. d. × 2' s. š., čo dáva spolu 15 tetrád – každá s rozmermi ca 2,4 × 3,7 km (8,88 km²). Odhady populačného i areálového trendu a trendov ohrozenia vzťahujem na referenčné obdobie 10 rokov. Potenciálne vhodné biotopy druhu v CHVÚ zahŕňajú všetky typy biotopov dubovo-bukového, bukového a jedľovo-bukového vegetačného stupňa (MICHALKO et al. 1986) s tými biotopmi jedľovo-bukovo-smrekového vegetačného stupňa, v ktorých buk a/lebo ostatné listnáče dosahujú prirodzene podiel 26 a viac %.

1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu muchárika malého (*Ficedula parva*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie, početnosť a ďalšie charakteristiky druhu v CHVÚ: Podobne ako pri muchárikovi bielokrkom len malá časť Lúčanskej, no väčšia časť Krivánskej Fatry s výnimkou supramontánneho a vyšších vegetačných stupňov a rozsiahlejších smrekových monokultúr. Hniezdny výskyt siaha až do nadmorských výšok 1200 – 1300 m n. m. v dobrej zhode s prirodzeným rozšírením bukových a jedľovo-bukových lesov (DANKO et al. 2002). V (sub)optimálnych biotopoch CHVÚ býva bežný s hustotami od ca 1 (TOPERCER 1996 pre Javornú dolinu 1989 – 1994) do 7 ±4,3 (KORŇAN 2013 pre NPR Šrámková 1997 – 2006) až 12 ±8 (TOPERCER 1996 pre Šútovskú a Beliansku dolinu 1989 – 1994) resp. 13 HP.km⁻² (SANIGA 1993), s mierne klesajúcim populačným trendom a veľkou medziročnou variabilitou hustôt (KORŇAN 2013, TOPERCER 1996). Prilietá sem v polovici mája a odlieta v septembri. Hniezdi raz ročne od konca mája do konca júna. Z listov, konárikov a kmeňov (príp. i zo zeme) zbiera alebo výpadmi do vzduchu loví temer výlučne živočíšnu potravu (len koncom leta aj bobule), najmä dvojkrídlovce, rovnakokrídlovce, blanokrídlovce a menšie motýle (HUDEC et al. 1983).

Na hniezdenie využíva hlavne staré (suboptimálne aj stredne staré), štruktúrne rozmanité listnaté a zmiešané lesy s dominanciou alebo aspoň významnou účasťou buka a dostatkom (suboptimálne aspoň s prítomnosťou) veľkých dutinových i odumierajúcich a odumretých stromov (cf. MITRUS et al. 2006). V riešenom CHVÚ sú to zvlášť staršie, súvislejšie a prírode bližšie kvetnaté, kyslomilné i vápnomilné bučiny a jedľobučiny i sutinové lipové javoriny. Za ťahu aj lesné ekotony a podhorské i horské lužné lesy. Biotopový špecialista, hodnotený ako indikátor zachovalosti bukových a bukovo jedľových porastov (DANKO et al. 2002).

Definovanie stavu muchárika malého (*Ficedula parva*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Hustota 7 a viac HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 36 a viac HP.10 km ⁻² suboptimálnych (< 80 rokov)	Hustota 2–6 HP.km ⁻² optimálnych hlavných biotopov, resp. 3–35 HP.10 km ⁻² suboptimálnych (< 80 rokov)	Hustota 1 a menej HP.km ⁻² suboptimálnych hlavných biotopov, resp. 2 a menej HP.10 km ⁻² ostatných (< 60 rokov)
	1.2. Populačný trend	Populačná hustota stúpa o 21 a viac %	Populačná hustota je stabilná v medziach prirodzenej fluktuácie (±20 %)	Populačná hustota klesá o 21 a viac %
	1.3. Veľkosť areálu	61 a viac % tetrád kvadrátov DFS	46–60 % tetrád kvadrátov DFS	45 a menej % tetrád kvadrátov DFS
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o 21 a viac %	Areál je stabilný, zmeny sú v rozpätí ±20 %	Areál sa znižuje o 21 a viac %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované štruktúrne rozmanité listnaté a zmiešané lesy s prevahou buka (76 a viac %) a s 1001 a viac m ³ .km ⁻² veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s významnou účasťou buka (34–75 %) a s 201–1000 m ³ .km ⁻² veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované a/lebo intenzívne obhospodarované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a s 200 a menej m ³ .km ⁻² veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
2.2. Potravný biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované zapojené i rozvoľnené listnaté a zmiešané lesy s prevahou buka (76 a viac %) a s 1001 a viac m ³ .km ⁻² veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s významnou účasťou buka (34–75 %) a s 201–1000 m ³ .km ⁻² veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované a/lebo intenzívne obhospodarované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a s 200 a menej m ³ .km ⁻² veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	
2.3. Migračný biotop	Staré (81 a viac rokov) z 0–5 % fragmentované zapojené i rozvoľnené listnaté a zmiešané lesy s prevahou buka (76 a viac %) vrátane lužných a iných príbrežných lesov s vyvinutými okrajmi zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Staršie strednové (61–80 rokov) zo 6–15 % fragmentované listnaté a zmiešané lesy s významnou účasťou buka (34–85 %) vrátane lužných a iných príbrežných lesov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	Strednové a mladšie (60 a menej rokov) zo 16 a viac % fragmentované a/lebo intenzívne obhospodarované ihličnaté a zmiešané lesy s prevahou ihličnanov a bez príbrežných lesov zaberajú 66 a viac % potenciálne vhodných biotopov	
ohrozenia	3.1. Populácia	Je neúmyselne vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 0–2 % hniezdisk	Je neúmyselne vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 3–15 % hniezdisk	Je vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 16 a viac % hniezdisk a ohrozená zmenami hospodárenia

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
3.2. Biotop	Žiadne veľkoplošné holoruby; cesty a iné straty či fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov a ich prvkov alebo zmeny drevinového zloženia v prospech smreka len na 1 a menej % ich výmery	Veľkoplošné holoruby, cesty, zmeny drevinového zloženia v prospech smreka, odstraňovanie dutinových, odumretých a veľkých stromov, straty a fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov na 2–10 % ich výmery a len rozptýlene	Veľkoplošné holoruby, cesty, zmeny drevinového zloženia v prospech smreka, odstraňovanie dutinových, odumretých a veľkých stromov, straty a fragmentácia hlavných hniezdných a potravných biotopov na 11 a viac % ich výmery a/lebo koncentrovane

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0–3)	Dosiahnutá hodnota (Stav × váha)
P	populačná hustota/veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	1	2	2
	migračný biotop	2	1	2
O	populácia	2	3	6
	biotop	1	1	1
Dosiahnutá hodnota spolu:				32
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh × 3):				60

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentový podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
-	-	53 %

Zhodnotenie

Z porovnania aktuálnych výsledkov výskumu a monitoringu s príslušnými referenčnými hodnotami v definícii stavu zachovania vychádza pre muchárika malého v CHVÚ nepriaznivý stav zachovania (C). Môžu zaň najmä dlhodobé straty a fragmentácia optimálnych hniezdnych i potravných biotopov intenzívnym sprístupňovaním a ťažbou starých bukových a zmiešaných lesov s prevahou buka, zmeny ich konfigurácie a drevinového zloženia v prospech smreka (s kumulatívnym dopadom aj na zmenšenie čiastkového areálu druhu), odstraňovanie veľkých živých i odumierajúcich a odumretých stromov, nevhodné načasovanie prebierok a pod.

Metodické poznámky:

Hniezdne populačné hustoty sú spravidla v jednotkách hniezdiacich párov (HP) na 1 km², a to buď v rozpätiach (referenčné hodnoty priaznivosti), alebo v tvare priemer ±smerodajná odchýlka.

Keďže veľkosť areálu druhu na úrovni celej SR má inú priestorovú mierku a „zrno“ ako na úrovni CHVÚ, zaviedol som pre CHVÚ ako referenčný rámec namiesto kvadrátov DFS (10' v. d. × 6' s. š.) ich „tetrády“. Tie vznikli rozdelením každého kvadrátu DFS na 5 × 3 časti s rozmermi 2' v. d. × 2' s. š., čo dáva spolu 15 tetrád – každá s rozmermi ca 2,4 × 3,7 km (8,88 km²). Odhady populačného i areálového trendu a trendov ohrozenia vzťahujem na referenčné obdobie 10 rokov. Potenciálne vhodné biotopy druhu v CHVÚ zahŕňajú všetky typy biotopov dubovo-bukového, bukového a jedľovo-bukového vegetačného stupňa (MICHALKO et al. 1986) s tými biotopmi jedľovo-bukovo-smrekového vegetačného stupňa, v ktorých buk dosahuje prirodzene podiel 26 a viac %.

1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu skaliara pestrého (Monticola saxatilis) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra v roku 2012 druh nehniezdi, v území absentuje už roky. V roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 7 párov. Druh z územia vymizol a k jeho návratu je potrebné obnoviť a udržať vhodné biotopy na historicky známych lokalitách.

1.6.3.1.14. Definovanie priaznivého stavu rybárika riečneho (Alcedo atthis) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia rybárika riečneho na 10-12 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 10 párov, populácia je stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.15. Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho (Ciconia nigra) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia bociana čierneho na 5-7 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 11 párov, populácia má klesajúci charakter. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.16. Definovanie priaznivého stavu včelára lesného (Pernis apivorus) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia včelára lesného na 20-30 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 25 párov, populácia je stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.17. Definovanie priaznivého stavu sovy dlhochvostej (Strix uralensis) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia sovy dlhochvostej na 25-30 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 30 párov, populácia je stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.18. Definovanie priaznivého stavu lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra je populácia lelka lesného stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, ale hodnotenie biotopov sa už nachádza v horšom stave C, teda v nepriaznivom stave.

1.6.3.1.19. Definovanie priaznivého stavu d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra je populácia d'atľa hnedkavého stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.20. Definovanie priaznivého stavu chrapkáča poľného (*Crex crex*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

Druh sa vyskytuje najmä v predhorí Malej Fatry, kde využíva vhodné biotopy pre hniezdenie. Vhodný biotop pre hniezdenie a migráciu tvoria kosené vlhké lúky, okraje lúk s výskytom mrkvovitých rastlín a žihľavy. Výskyt chrapkáča poľného v CHVÚ Malá Fatra môžeme rozdeliť na dve časti, na východnú a západnú časť. Východná časť CHVÚ (Terchová, oblasť Oravy) je výskytom oveľa bohatšia ako západná, pričom druh tu miestami zaznamenáva až 2 tokajúce samce na 1 ha (zaraďuje sa medzi najpočetnejšie obsadzované územia v rámci SR). V západnej časti (Turiec, povodie Rajčianky) sa druh na väčšine územia nevyskytuje alebo je jeho výskyt veľmi sporadický. Najviac chrapkajúcich samcov v celom CHVÚ možno nájsť v hniezdnom období v katastrálnom území obce Zázrivá, Terchová a Párnica (FLAJS, in verb.). V Malej Fatre vystupuje až do nadmorskej výšky 1 400 m n. m. (Medziholie, Mojžišove pramene, Snilovské sedlo), kde obsadzuje biotopy najmä s výskytom štiavov a žihľavy. Niektoré lokality sú pravidelne obsadzované každý rok (2010, 2011, 2012 - Mojžišove pramene, 2010, 2011, 2012 - Medziholie), Snilovské sedlo, oblasť pod Suchým.

Definovanie stavu druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) v CHVÚ Malá Fatra

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ nad 100 volajúcich samcov za 5 rokov	V CHVÚ od 50 – 100 volajúcich samcov za 5 rokov	V CHVÚ pod 50 volajúcich samcov za 5 rokov
	1.2. Populačná hustota	Populačná hustota v mapovaných územiach viac ako 2 samce / 1 km ² poľnohospodárskej krajiny (za obdobie posledných 5 rokov)	Populačná hustota v mapovaných územiach 1 – 2 samce / 1 km ² poľnohospodárskej krajiny (za obdobie posledných 5 rokov)	Populačná hustota v mapovaných územiach menej ako 1 samec / 1 km ² poľnohospodárskej krajiny (za obdobie posledných 5 rokov)
	1.3. Populačný trend	Populácia stúpla o viac ako 20 % (za obdobie posledných 5 rokov)	Populácia je stabilná za obdobie posledných 5 rokov	Pokles populácie o viac ako 20 % za posledných 5 rokov
	1.4. Areál	Vhodný biotop druhu zaberá viac ako 20 % TTP z CHVÚ	Vhodný biotop druhu zaberá 10 - 20 % TTP z CHVÚ	Vhodný biotop druhu zaberá do 10 % TTP z CHVÚ.
	1.5. Areálový trend	Vhodné biotopy vzrástli o viac ako 10 % za obdobie posledných 5 rokov (alebo areál je stabilný a druh obýva všetky potenciálne biotopy)	Areál druhu je stabilný za obdobie posledných 5 rokov	Areál druhu sa znižuje o viac ako 10 % za obdobie posledných 5 rokov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výmera TTP narastá za posledných 5 rokov	Výmera TTP je stabilná za posledných 5 rokov	Výmera TTP klesá o 10 % za posledných 5 rokov
		Občasne kosené lúky zaberajú viac ako 30 % všetkých TTP	Občasne kosené lúky zaberajú 40 – 50 % všetkých TTP	Občasne kosené lúky zaberajú viac ako 50 % všetkých TTP
	2.2. Potravný biotop	Chemické látky a umelé hnojivá sa nepoužívajú na viac ako 75 % TTP nikdy? Za nejaké obdobie?	Chemické látky a umelé hnojivá sa nepoužívajú na 50 – 75 % TTP	Chemické látky a umelé hnojivá sa používajú na viac ako 50 % TTP

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Občasne kosené lúky zaberajú najviac 30 % všetkých TTP	Občasne kosené lúky zaberajú 40 – 50 % všetkých TTP	Občasne kosené lúky zaberajú viac ako 50 % všetkých TTP
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lokalít s výskytom druhu je kosených od stredu	50 – 75 % lokalít s výskytom druhu je kosených od stredu
	3.2. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	Viac ako 50 % TTP je do nasledujúceho roka bez zmeny užívania	25 – 50 % TTP je do nasledujúceho roka bez zmeny užívania
			Menej ako 50 % lokalít s výskytom druhu je kosených od stredu
			Menej ako 25 % TTP je do nasledujúceho roka bez zmeny užívania

Hodnotiaca tabuľka pre druh chrapkáč poľný (*Crex crex*).

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	<i>veľkosť populácie</i>	2	3	6
	<i>populačná hustota</i>	1	3	3
	<i>populačný trend</i>	2	2	4
	<i>veľkosť areálu</i>	2	3	6
	<i>areálový trend</i>	2	3	6
B	<i>hniezdny biotop</i>	2	3	6
	<i>potravný biotop</i>	2	2	4
	<i>biotopy počas migrácie</i>	1	1	1
O	<i>druhu</i>	2	2	4
	<i>hniezdného biotopu</i>	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				44
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				72

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	61 %	

Zhodnotenie

Podľa výsledku v tabuľke druh patrí medzi druhy zo stabilným trendom početnosti, ale rozdielne pre západnú a východnú časť.

Lúky v západnej časti CHVÚ sú intenzívnejšie poľnohospodársky využívané ako vo východnej časti, preto je tu pokrytie chrapkáčom menšie. Vo východnej časti CHVÚ naopak dochádza ku opúšťaniu pasienkov a lúk, pričom dochádza ku postupnému zarastaniu vhodných biotopov. Za veľmi dôležitý negatívny prvok tiež pokladám výstavbu (Zázrivá), ktorá mnohé lokality fragmentovala na menšie celky, ktoré vzhľadom na toúplne zanikli. Druh sa pravdepodobne vďaka týmto zmenám dostane do kategórie C. Preto je vhodné vykonať zmeny v poľnohospodárstve, ktoré môže tento jav ovplyvniť.

Základom stanovenia veľkosti populácie, areálu, populačných a areálových trendov bude systematické mapovanie na vybraných územiach. V rámci minimálne dvoch nočných návštevách v termíne od 20.5. do 30.6. každého územia budú sčítané všetky volajúce samce. Tieto údaje budú doplnené zberom náhodných údajov a prieskumov menej známych oblastí.

Pravidelnými návštevami lokalít vo vegetačnom období bude monitorovaný stav a využívanie lokalít. Toto nepojednáva o zistenom stave druhu – vyhodíť.

1.6.3.1.21. Definovanie priaznivého stavu kuvika vrabčieho (*Glaucidium passerinum*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia kuvička vrabčieho na 100-400 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 120 párov, populácia je stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.22. Definovanie priaznivého stavu jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra je populácia jariabka hôrneho stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.23. Definovanie priaznivého stavu strakoša veľkého (*Lanius excubitor*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia strakoša veľkého na 3-5 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 10 párov, populácia má výrazne klesajúci charakter. Celkový stav druhu je hodnotený ako C, nepriaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave C, teda v nepriaznivom stave, ale stav biotopov sa nachádza stave B, čiže v priemerenom priaznovom stave.

1.6.3.1.24. Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia prepelice poľnej na 50-80 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 11 párov, populácia má stúpajúci charakter. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.1.25. Definovanie priaznivého stavu žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia žltochvosta hôrneho na 20-50 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 675 párov, populácia má výrazne klesajúci charakter. Celkový stav druhu je hodnotený ako C, nepriaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave C, teda v nepriaznivom stave, ale stav biotopov sa nachádza stave B, čiže v priemerenom priaznovom stave.

1.6.3.1.26. Definovanie priaznivého stavu: muchárika sivého (*Muscicapa striata*) v Chránenom vtáčom území Malá Fatra

V Chránenom vtáčom území Malá Fatra bola v roku 2012 odhadnutá populácia muchára sivého na 500-700 párov, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 900 párov, populácia je stabilná až mierne klesajúca. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v stave B, teda v priemernom priaznivom stave, rovnako stav biotopov sa nachádza stave B.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*)

Stav veľkosti populácie sokola sťahovavého, ako aj stav jeho populačného a areálového trendu sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí stupňom A ako dobrý, priaznivý. Stav hniezdnej úspešnosti je však hodnotený horšie, a to na stupni B, stále však ako priemerný priaznivý stav.

Stav biotopov je v prípade hniezdného a potravného biotopu ako aj biotopov zimovania a migrácie hodnotený na stupni B, teda ako priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.2 Orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

Veľkosť populácie orla sklaného je klasifikovaná v Malej Fatre stupňom A, ako dobrý, priaznivý stav. Takisto je stupňom A – dobrý, priaznivý stav, hodnotená aj veľkosť areálu a areálový trend. Populačný trend a hniezdna úspešnosť sú však hodnotené na stupni B, teda priemerný priaznivý stav.

Stupňom B, ako priemerný, priaznivý, je hodnotený aj hniezdny a potravný biotop. Biotopy počas zimovania sú už ale hodnotené ako stav C, teda nepriaznivý stav.

1.6.3.2.3. Výr skalný (*Bubo bubo*)

V prípade výra skalného je veľkosť populácie a populačný trend hodnotený stupňom B, ako priemerný, priaznivý stav. Jeho hniezdny biotop a biotopy zimovania sú rovnako hodnotené stupňom B, priemerný, priaznivý stav. Stupňom A – dobrý, priaznivý stav, je v Malej Fatre hodnotený iba potravný biotop.

1.6.3.2.4. Hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*)

Hodnotenie stavu populácie hlucháňa hôrneho je v CHVÚ Malá Fatra je jedno z horších medzi druhmi, ktoré sú v území predmetom ochrany. Veľkosť populácie, populačný a areálový trend je hodnotený stupňom C, teda ako nepriaznivý stav. Podobne je však stupňom C ako nepriaznivý stav hodnotený aj hniezdny biotop. V prípade potravného a migračného biotopu je hodnotenie pozitívnejšie a to na stupni B ako priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.5. Tetrov hol'niak (*Tetrao tetrix*)

Veľkosť populácie tetrova hol'niaka je klasifikovaná v Malej Fatre stupňom C, čiže nepriaznivý stav. Takisto je stupňom C nepriaznivý stav, hodnotený aj populačný a areálový trend.

Stupňom C, nepriaznivý stav, je hodnotený aj hniezdny biotop, ale potravný biotop je hodnotený stavom B, čiže priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.6. Žlna sivá (*Picus canus*)

Horšie hodnotenie medzi druhmi v Malej Fatre má aj žlna sivá. Veľkosť populácie a veľkosť areálu sú hodnotené stupňom C, teda ako nepriaznivý stav. Populačný a areálový trend sú hodnotené lepšie, konkrétne stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

Negatívne hodnotenie majú aj hniezdny biotop a biotop zimovania, a to stupeň C – nepriaznivý stav. Pozitívnejšie hodnotenie má potravný biotop - stupeň B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.7. Ďubník trojprstý (*Picooides tridactylus*)

Stav veľkosti populácie, populačného a areálového trendu, veľkosti areálu, hniezdného a potravného biotopu a biotopov zimovania d'ubníka trojprstého sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí na stupni B, ako priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.8. Pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

Hodnotenie stavu veľkosti populácie, populačnej hustoty, populačného a areálového trendu, ako aj hniezdny biotop a biotopy zimovania sú v prípade pôtika kapcavého jednotne hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.9. Ďateľ bielochrbtý (*Dedrocopus leucotos*)

Stav populačných charakteristík (populačná hustota, populačný a areálový trend) ako aj stav biotopov (hniezdného, potravného a biotopov zimovania) je u ďatľa bielochrbtého v Malej Fatre hodnotený rovnako, a to ako priemerný, priaznivý stav – stupňom B.

1.6.3.2.10. Tesár čierny (*Dryocopus martius*)

V prípade tesára čierneho je veľkosť populácie a populačný trend hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Lepšie hodnotenie má areálový trend – stupeň A, dobrý, priaznivý.

Stav hniezdného a potravného biotopu a aj biotopy počas zimovania sú hodnotené stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.11. Muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

Veľkosť populácie, populačný a areálový trend je v prípade muchárika bielokrkého klasifikovaný stupňom B - priemerný, priaznivý stav. Stav veľkosti areálu má horšie hodnotenie – stupeň C, teda nepriaznivý stav.

Stupeň C – nepriaznivý stav, majú aj hniezdny a potravný biotop. Lepšie hodnotenie má migračný biotop, a to stupeň B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.12. Muchárik malý (*Ficedula parva*)

Veľkosť populácie muchárika malého v Malej Fatre, ako aj populačný a areálový trend je hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Veľkosť areálu má horšie hodnotenie, a to C - nepriaznivý stav.

Pri hodnotení stavu biotopov je jedine migračný biotop na stupni B - priemerný, priaznivý stav. Potravný a hniezdny biotop sú hodnotené stupňom C, teda nepriaznivý stav.

1.6.3.2.13. Skaliar pestrý (Monticola saxatilis)

V území druh absentuje už roky. V roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 7 párov. Druh z územia vymizol a k jeho návratu je potrebné obnoviť a udržať vhodné biotopy na historicky známych lokalitách.

1.6.3.2.14. Rybárik riečny (Alcedo atthis)

V prípade rybárika riečného v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.15. Bocian čierny (Ciconia nigra)

V prípade bociana čierneho v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.16. Včelár lesný (Pernis apivorus)

V prípade včelára lesného v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.17. Sova dlhochvostá (Strix uralensis)

V prípade sovy dlhochvostej v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.18. Lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

V prípade lelka lesného v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je hodnotený negatívnejšie stupňom C - nepriaznivý stav.

1.6.3.2.19. Ďateľ hnedkavý (Dendrocopos syriacus)

V prípade ďateľa hnedkavého v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.20. Chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Okrem stavu populačnej hustoty, ktorá je hodnotená stupňom C – nepriaznivý stav, sú ostatné populačné charakteristiky chrapkáča poľného v Malej Fatre (veľkosť populácie, veľkosť areálu, populačný a areálový trend) hodnotené stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

Biotopy počas migrácie chrapkáča poľného majú stupeň C, teda nepriaznivý stav. Pozitívnejšie hodnotenie dosiahli hniezdny a potravný biotop.

1.6.3.2.21. Kuvok vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

V prípade kivička vrabčieho v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.22. Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

V prípade jariabka hôrneho v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.23. Strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

V prípade strakoša sivého v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom C, nepriaznivý stav. Stav biotopov je hodnotený pozitívnejšie stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.24. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

V prípade prepelice poľnej v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.25. Žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*)

V prípade žltochvosta hôrneho v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom C, nepriaznivý stav. Stav biotopov je hodnotený pozitívnejšie stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.26. Muchárik sivý (*Muscicapa striata*)

V prípade mžchára sivého v CHVÚ Malá Fatra je stav populácie hodnotený stupňom B, teda priemerný, priaznivý stav. Stav biotopov je taktiež hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu sokol sťahovaný (Falco peregrinus)

Stav veľkosti populácie sokola sťahovavého je na stupni A, čo znamená dobrý priaznivý stav. Rovnako je na tom aj populačný a areálový trend, ale celkové hodnotenie druhu je v stave A.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie populácie sokola sťahovavého na stupni A, teda dobrý priaznivý stavu.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu orol skalný (Aquila chrysaetos)

Stav veľkosti populácie orla skalného, ako aj populačný a areálový trend dosahuje stupeň B, teda priemerný priaznivý stav.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie populácie orla skalného na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu výr skalný (Bubo bubo)

Celkový priaznivý stav výra skalného v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni druh v území udržal.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)

Stav veľkosti populácia, ako aj populačný aj areálový trend hlucháňa hôrneho dosahuje hodnotu C, nepriaznivý.

Vzhľadom ku významu CHVÚ Malá Fatra pre zachovanie tohto druhu a vzhľadom ku celkovému poklesu tohto druhu na Slovensku a celkovej hrozbe jeho vyhynutia bez prijatia opatrení je tak nutné prijať opatrenia, ktoré v dobe realizácie programu starostlivosti povedia ku zastaveniu poklesu a zvráteniu tohto stavu, pričom cieľom, ktorý je potrebné dosiahnuť je taký nárast populácie a úpravu biotopov, aby druh mohol byť v hodnotení priaznivého stavu hlucháň hodnotený aspoň stupňom B – priaznivý, priemerný stav.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu tetrov hoľniak (Tetrao tetrix)

Veľkosť populácie tetrova hoľniaka, ako aj veľkosť areálu sú hodnotené stavom C – nepriaznivý stav. Populačný a areálový trend dosahujú bodovú hodnotu B – priemerný priaznivý stav.

Celkový stav druhu je na stupni C – nepriaznivý stav. Je nutné zvrátiť viaceré negatívne faktory ovplyvňujúce populáciu (zvýšenie predáčného tlaku, pytliactvo, vyrušovanie) a zvrátiť nepriaznivý stav na priaznivý priemerný stav.

1.6.3.3.6. Ciel'ový stav druhu žlna sivá (*Picus canus*)

Celkový priaznivý stav žlny sivej v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Program starostlivosti by mal byť nastavený tak, aby sa dokázalo zvrátiť negatívny stav a priviesť a udržať stav druhu na priemernej priaznivej úrovni, čiže stav B.

1.6.3.3.7. Ciel'ový stav druhu d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

Stav veľkosti populácie d'ubníka trojprstého je hodnotený ako priemerný priaznivý stav hodnotou B. Populačný a areálový trend sú hodnotené horšie stupňom B, ale stále dosahujú priemerný, priaznivý stav. Ciel'ový stav druhu by malo byť minimálne jeho udržanie na stupni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.8. Ciel'ový stav druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

Veľkosť populácie pôtika kapcavého dosahuje priemerný priaznivý stav s hodnotou B. Rovnakú hodnotu má aj populačný a areálový trend.

Ciel'om programu starostlivosti by malo byť tento stav udržať a to prostredníctvom opatrení, ktoré sú uvádzané pre kivička vrabčieho, s ktorým obýva rovnaké biotopy (ochrane napomôžu aj opatrenia pre ďalšie lesného druhu, napríklad pre tesára čierneho).

1.6.3.3.9. Ciel'ový stav druhu d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*)

Veľkosť populácie d'atľa bielochrbtého dosahuje priemerný, priaznivý stav s hodnotou B. Populačný a areálový trend majú tiež hodnotu B, priemerný, priaznivý stav. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B. Ciel'ový stav druhu by malo byť jeho udržanie aspoň na stupni B – priemerný, priaznivý stav, predovšetkým ochranou biotopov, v ktorých sa vyskytuje.

1.6.3.3.10. Ciel'ový stav druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Stav veľkosti populácie tesára čierneho, ako aj populačný trend dosahujú hodnotu B, ich stav je teda priemerný, priaznivý. Ochrana tohto druhu by mala mať vysokú prioritu, keďže tento druh je významný pre tvorenie hniezdných dutín ďalších predmetov ochrany v CHVÚ Malá Fatra. Preto by cieľom opatrení pri manažmente územia malo byť udržanie súčasného priaznivého stavu minimálne druhu na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.11. Ciel'ový stav druhu muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

Stav veľkosti populácie muchárika bielokrkého, ako aj populačný a areálový trend, dosahujú hodnotenie B, ich stav je teda priemerný, priaznivý. Celkový stav druhu je však hodnotený stupňom C, čiže nepriaznivý stav. Ciel'ový stav druhu by malo byť jeho zlepšenie nepriaznivého stavu na priaznivý stav, minimálne na stupni B – priemerný, priaznivý stav, predovšetkým ochranou biotopov, v ktorých sa vyskytuje.

1.6.3.3.12. Ciel'ový stav druhu muchárik malý (*Ficedula parva*)

Stav veľkosti populácie muchárika malého, ako aj populačný a areálový trend, dosahujú hodnotenie B, ich stav je teda priemerný, priaznivý. Celkový stav druhu je však hodnotený

stupňom C, čiže nepriaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho zlepšenie nepriaznivého stavu na priaznivý stav, minimálne na stupni B – priemerný, priaznivý stav, predovšetkým ochranou biotopov, v ktorých sa vyskytuje.

1.6.3.3.13. Cieľový stav druhu skaliar pestrý (Monticola saxatilis)

Cieľom opatrení v území je udržať podmienky pre hniezdenie skaliara pestrého na všetkých jeho historických a recentne opustených lokalitách prilahlých v CHVÚ Malá Fatra

1.6.3.3.14. Cieľový stav druhu rybárik riečny (Alcedo atthis)

Celkový priaznivý stav rybárika riečneho v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom cieľenej ochrany druhu v území ako aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.15. Cieľový stav druhu bocian čierny (Ciconia nigra)

Celkový priaznivý stav bociana čierneho v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom cieľenej ochrany druhu v území ako aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.16. Cieľový stav druhu včelár lesný (Pernis apivorus)

Celkový priaznivý stav včelára lesného v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom cieľenej ochrany druhu v území ako aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.17. Cieľový stav druhu sova dlhochvostá (Strix uralensis)

Celkový priaznivý stav sovy dlhochvostej v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom cieľenej ochrany druhu v území ako aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.18. Cieľový stav druhu lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

Celkový priaznivý stav lelka lesného v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom ochrany jeho biotopov.

1.6.3.3.19. Cieľový stav druhu d'ateľ hnedkavý (Dendrocopos syriacus)

Celkový priaznivý stav d'atľa hnedkavého v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom cieľenej ochrany druhu v území ako aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.20. Ciel'ový stav druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Stav veľkosti populácie chrapkáča poľného je hodnotený ako priemerný priaznivý stav hodnotou B. Populačný a areálový trend sú hodnotené taktiež stupňom B, dosahujú priemerný, priaznivý stav. Ciel'ový stav druhu by malo byť minimálne jeho udržanie na stupni B – priemerný, priaznivý stav predovšetkým cielenou ochranou druhu, ale aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.21. Ciel'ový stav druhu kvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

Celkový priaznivý stav kvička vrabčieho v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerý, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom cieľenej ochrany druhu v území ako aj ochranou jeho biotopov.

1.6.3.3.22. Ciel'ový stav druhu jariabok hôrneho (*Bonasa bonasia*)

Celkový priaznivý stav jariabka hôrneho v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerý, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom ochrany jeho biotopov.

1.6.3.3.23. Ciel'ový stav druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

Celkový priaznivý stav strakoša veľkého v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom C, čiže nepriaznivý stav. Ciel'ový stav druhu by malo byť jeho zlepšenie nepriaznivého stavu na priaznivý stav, minimálne na stupni B – priemerný, priaznivý stav, predovšetkým ochranou biotopov, v ktorých sa vyskytuje.

1.6.3.3.24. Ciel'ový stav druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Celkový priaznivý stav prepelice poľnej v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerý, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom ochrany jeho biotopov.

1.6.3.3.25 Ciel'ový stav druhu žltochvost hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*)

Aktuálne zhodnotenie priaznivého stavu žltochvosta hôrneho v CHVÚ Malá Fatra hodnotí celkový stav druhu stupňom C – nepriaznivý stav. Tento stav je spôsobený okrem iného celkovým poklesom populácie druhu na Slovensku. Ochrana tohto ubúdajúceho druhu by sa tak mala zamerať na zastavenie a zvrátenie poklesu a na vykonanie opatrení, ktoré napomôžu tomu, aby sa priaznivý stav druhu mohol hodnotiť aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.26. Ciel'ový stav druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Celkový priaznivý stav muchára sivého v CHVÚ Malá Fatra je hodnotený stupňom B – priemerý, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav udržal minimálne na uvedenej úrovni prostredníctvom ochrany jeho biotopov.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu sokol sťahovavý (Falco peregrinus)

V prípade sokola sťahovavého ako symbolu ohrozenosti a elegancie, verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana sokola sťahovavého tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk sokola sťahovavého vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Taktiež pri ochrane môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu orol skalný (Aquila chrysaetos)

V prípade orla skalného ako symbolu ohrozenosti a symbolu slovenských hôr verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana orla skalného tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana orla skalného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva, a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla skalného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu výr skalný (Bubo bubo)

Ochrana výra skalného a jeho hniezdísk vo Veľkej Fatre sa týka skatných útvarov a neprístupných skalných masívov. Tu môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít. Ochrana tohto druhu sa nedotýka iných záujmov verejnosti.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje

dobu lovu pre hlucháňa a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov hlucháňa hôrneho. Toto však vo viacerých územiach zakladá konflikt s lesným hospodárstvom, vzhľadom k tomu, že zastavenie úbytku tohto druhu a zvrátenie poklesu znamená veľké požiadavky na nastavenie opatrení v lesnom hospodárení (ponechanie starších porastov, úprava hospodárenia na niektorých väčších plochách lesných porastov). Zachovanie väčších, starších lesných porastov v dobrom stave však na druhej strane môže zvýšiť estetickú hodnotu územia a jeho atraktivitu pre turistov a pre rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu. Naopak rozvoj väčších stredísk cestovného ruchu, napríklad lyžiarskych, môže byť v rozpore so záujmami ochrany hlucháňa hôrneho.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*)

Ochrana tetrova hoľniaka sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje dobu lovu pre hoľniaka a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov tetrova hoľniaka. Vzhľadom k tomu, že tetrov hoľniak sa vyskytuje predovšetkým na poľnohospodárskej pôde, nie je tu taký významný konflikt s hospodárskym využitím územia ako v prípade hlucháňa hôrneho. Naopak pre ochranu tohto druhu je potrebné znížiť rozsah porastenia nevhodnými drevinami, stromami na miestach jeho výskytu, čo vychádza v ústrety aj dlhodobému poľnohospodárskemu využívaniu územia. Väčším problémom môže byť záujem na rozvoji väčších stredísk cestovného ruchu na miestach jeho výskytu, obzvlášť na zimoviskách, kde rozvoj lyžiarskych stredísk môže byť v priamom rozpore so záujmami ochrany tetrova hoľniaka. Ak sú takéto projekty umiestnené na jeho lokalitách, vždy je potrebné pri posudzovaní dopadov pred povolením riadne zvážiť dopady na tetrova hoľniaka.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu žlna sivá (*Picus canus*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu d'atľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane žlny sivej môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie v území v prípade ochrany žlny sivej hodnotený ako významný.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

V prípade dubníka trojprstého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana dubníka trojprstého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na ponechanie hniezdnych stromov, kedy sa jedná o menší konflikt, alebo o ponechanie vhodných porastov, kedy sa v prípade výskytu škodlivých činiteľov v týchto porastoch môže jednať o výraznejší konflikt, ktorý vyžaduje aj využitie nástrojov finančných náhrad pre dotknutých vlastníkov a správcov lesných porastov.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

V prípade pôtika kapcavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pôtika kapcavého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu d'ateľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane d'atľa bielochrbtého môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu d'ateľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane tesára môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

V prípade muchárika bielokrkého, ako málo známeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu muchárik malý (*Ficedula parva*)

V prípade muchárika malého, ako neznámeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia, keďže v prípade tohto druhu požiadavky na jeho ochranu zahŕňajú ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu skaliar pestrý (*Monticola saxatilis*)

V prípade skaliara pestrého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana skaliara môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektora, keďže na svoje prežitie (resp. návrat) potrebuje intenzívne spasené horské lúky v blízkosti skalných útvarov.

1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Rybárik riečny je vo verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom k spektru jeho potravy, ktorou sú drobné ryby, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem na fotografovaní tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany rybárika. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdísk rušivé vplyvy, vrátanie fotografovania.

1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Podobne ako v prípade bociana bieleho je ochrana bociana čierneho širokou verejnosťou vnímaná ako potrebná, keďže sa jedná o vzácny druh. V prípade jeho ochrany tak tú nie sú iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd bociana čierneho. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o vzácny druh je bocian čierny atraktívnym ako cieľ pre fotografov, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografmi a ochranou prírody v blízkosti hniezdísk tohto druhu.

1.6.3.4.16. Osobitné záujmy u druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

V prípade včelára lesného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako neboli zatiaľ na zaregistrované konflikty ohľadne včelárstva a ochrany tohto druhu. Výnimočne v odôvodnených prípadoch však v môže prípade ochrana včelára lesného vzniknúť požiadavka na vytvorenie zón ochrany okolo hniezda. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Tento konflikt však nedosahuje potenciálnu mieru obmedzení ako pri orlovi krikľavom alebo bocianovi čiernom, keďže sa v prípade včelára očakáva len minimálny počet žiadostí na vytvorenie ochranných zón (aj z dôvodu ťažkej dohľadateľnosti hniezdísk tohto druhu).

1.6.3.4.17. Osobitné záujmy u druhu sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

V prípade sovy dlhochvostej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo môže vzniknúť na jej hniezdiskách konflikt v prípade ochrany hniezdísk, jedná sa však o menej náročný druh (vzhľadom k jej šíreniu a nárastu populácie), kde vytvorením náhradných hniezdných podmienok (v búdkach) je možné dostatočne zabezpečiť jej ochranu.

1.6.3.4.18. Osobitné záujmy u druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Lelek lesný je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o tajuplný druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia v prípade premeny sukcesne zarastajúcich pasienkov (pionierskymi drevinami ako borievka, lieska, borovica) na husto zapojený pestovaný hospodársky les. Aj napriek tomu je potenciálny konflikt minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

1.6.3.4.19. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Konkrétny druh d'ateľ hnedkavý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie d'atľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výrubu starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výrubu.

1.6.3.4.20. Osobitné záujmy u druhu chrapkáča poľného (*Crex crex*)

V prípade chrapkáča poľného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chrapkáča poľného môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.21. Osobitné záujmy u druhu kivička vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

V prípade kivička vrabčieho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana kivička vrabčieho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. V prípade kalamitných ťažieb na väčšom rozsahu porastov môže byť konflikt výraznejší, keďže tomuto druhu nepostačuje na prežitie v takomto prípade len ponechanie niekoľkých zdravých stromov na dožitie.

1.6.3.4.22. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie poľovníckej legislatívy a ochrany prírody na druhej strane v prípade tohto druhu nie sú v rozpore s cieľmi ochrany stanovenými pre CHVÚ.

1.6.3.4.23. Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

V prípade strakoša veľkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša veľkého môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš veľký na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu a v malej Fatre sa mu viac darí v mozaikovitej krajine. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

1.6.3.4.24. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Malá Matra, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.3.4.25. Osobitné záujmy u druhu žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*)

V prípade žltochvosta hôrneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana žltochvosta hôrneho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie v území v prípade ochrany žltochvosta hôrneho hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách žltochvosta hôrneho priamo v intravilánoch obcí.

1.6.3.4.26. Osobitné záujmy u druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Podobne ako v prípade žltochvosta hôrneho aj muchár sivý je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o neznámy druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchára sivého môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Územie CHVU sa v severnej časti (Krivánska Fatra) prekrýva s územím Národného parku Malá Fatra, v ktorom platí tretí stupeň ochrany podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z., a s územím ochranného pásma Národného parku Malá Fatra, kde platí druhý stupeň ochrany.

V rámci severnej časti CHVU dochádza k prekryvu s územiami európskeho významu: SKUEV0252 Malá Fatra, SKUEV0663 Šíp, SKUEV0243 Orava, SKUEV0665 Strečnianske meandre Váhu a SKUEV0251 Zázrivské lazy. V južnej časti CHVU (Lúčanská Fatra) sa nachádza územie európskeho významu SKUEV0239 Kozol a SKUEV0240 Kľak.

Na území severnej časti CHVU sa nachádzajú maloplošné chránené územia národnej siete:

Národná prírodná rezervácia Starý hrad s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Krivé s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Kľačianska Magura s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Suchý s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Prípor s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Veľká Bránica s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Chleb s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Šrámková s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Šútovská dolina s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Tiesňavy s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Rozsutec s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Sokolec s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Šíp s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Minčol s piatym stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Domašínsky meander s piatym stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Kľačiansky meander so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Hrádok s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Veľká Lučivná s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Pod Ríglom s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Hajasová s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Paráč s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Gol'ove mláky so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Dubovské lúky so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Močiar so štvrtým stupňom ochrany,

Chránený areál Rieka Orava so štvrtým stupňom ochrany.

V južnej časti sa nachádzajú chránené územia:

Národná prírodná rezervácia Kozol s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Kľak s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná pamiatka Kľacký vodopád.

CHVU sa sčasti prekrýva s Ramsarskou lokalitou Rieka Orava a jej prítoky.

V rámci územného systému ekologickej stability sa územie CHVU prekrýva v severnej časti s provincionálnym biocentrom Krivánska Malá Fatra. V rámci CHVU sú vyčlenené nadregionálne biocentrá Kozol, Kľak – Ostrá skala – Reváň – Partizán, Zniev – Sokol – Chlievska, Sokol – Žiar, Bzinská hoľa – Minčol a nadregionálne biokoridory vodný tok Váh (hydricko-terestrický) a Krivánska Fatra – Vychylovka (terestrický). V území je aj pomerne hustá sieť prvkov regionálnej úrovne.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL).

V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL (LHP).

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ ha
BÝVALÍ URBARIALISTI OBCE DOLNÝ KUBÍN, POZEMKOVÉ SPOLOČ HUTIRKA	2006 - 2015	3,10
KOMPOSESORÁT REVIŠNÉ	2006 - 2015	95,40
LESNÉ SPOLOČENSTVO CINGEĽ-ONDRUŠOV TERCHOVÁ	2006 - 2015	55,80
LESNÉ SPOLOČENSTVO TEPLIČKA NAD VÁHOM	2006 - 2015	203,00
MIESTNY URBARIÁT NEZBUDSKÁ LÚČKA	2006 - 2015	197,10
OBECNÉ LESY STANKOVANY	2006 - 2015	295,10
OMNITRADE	2006 - 2015	116,60
ORAVSKÁ PORUBA - GÄCEL'	2006 - 2015	1787,95
ORAVSKÁ PORUBA - ZÁBREŽ	2006 - 2015	126,06
OSTATNÉ LESY NA LHC DOLNÝ KUBÍN	2006 - 2015	124,00
OSTATNÉ LESY NA LHC PÁRNICA	2006 - 2015	120,70
OSTATNÉ LESY NA LHC VARÍN	2006 - 2015	182,49
PASIEŇKOVÉ SPOLOČENSTVO DOLNÁ LEHOTA	2006 - 2015	811,51
PONGRACZ S.R.O.	2006 - 2015	57,90
PS US A LES.A PAS.SPOLOČEN.BELÁ-URBÁRSKE SPOLUMAJITELSTV	2006 - 2015	521,61
PUPOV	2006 - 2015	1441,13
ŠTÁTNE LESY NA LHC DOLNÝ KUBÍN	2006 - 2015	81,89
		270,02

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ ha
ŠTÁTNE LESY NA LHC ORAVSKÝ PODZÁMOK	2006 - 2015	0,97
ŠTÁTNE LESY NA LHC PÁRNICA	2006 - 2015	2325,66
URBÁR - POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO KRAĽOVANY	2006 - 2015	847,52
URBÁR A LESNÉ SPOLOČENSTVO DOLNÁ TIŽINA	2006 - 2015	585,08
URBÁR A LESNÉ SPOLOČENSTVO STRÁŽA	2006 - 2015	100,23
URBÁR BABALA KAŠA STANKOVANY	2006 - 2015	106,90
URBÁR ISTEBNÉ	2006 - 2015	428,49
URBÁR NEDEDZA	2006 - 2015	33,84
URBÁR PÁRNICA	2006 - 2015	1587,75
URBÁR TERCHOVÁ	2006 - 2015	1349,86
URBÁR VALASKÁ DUBOVÁ - ZÁZRIVÁ	2006 - 2015	54,06
URBÁR VELIČNÁ	2006 - 2015	1457,86
URBÁR ZÁBREŽ	2006 - 2015	17,65
URBÁR, POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO ZÁZRIVÁ	2006 - 2015	1590,07
URBARIÁT LESNÉ POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO GBEĽANY	2006 - 2015	69,83
URBÁRSKA OBEC KRASŇANY	2006 - 2015	101,41
URBÁRSKA OBEC PODIELNIKOV KRASŇANY	2006 - 2015	45,89
URBÁRSKA OBEC POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO VARÍN	2006 - 2015	400,17
VELHORA	2006 - 2015	0,74
ŽAŠKOV	2006 - 2015	619,70
CENZUÁL RAJEC	2007 – 2016	1350,53
FAČKOV-RAJEC-RAJECKÉ TEPLICE	2007 – 2016	8332,86
NITRIANSKE PRAVNO - I.	2009 – 2018	268,38
HUBOVA	2011 – 2020	412,50
HB Reavis	2012 – 2021	63,11
JANOSIKOVO 13	2012 – 2021	4467,99
KLASTOR	2012 – 2021	3939,33
KYCERA	2012 – 2021	3976,61
MARTINSKÉ HOLE	2012 – 2021	3766,40
PARAC	2012 – 2021	7,26
TURANY	2015 – 2024	3356,00
TURIE	2015– 2024	3737,35
Spolu		51893,37

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Porastová plocha zaberá 97,5 % LPF, 2,5 % lesného pôdneho fondu sú plochy bez lesných porastov.

Katégoria lesa	Písmeno kategórie	ha	%
H		32779,71	64,87
O	a	2978,20	5,89
	b	3461,22	6,85
	c	331,27	0,66
	d	10865,11	21,50
	spolu	17635,81	34,90
U	e	117,41	0,23
	spolu	117,41	0,23
Spolu		50532,92	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	BK	SM	JD	JH	BO	KS	SC	JB	JS
%	43,5	41,0	4,5	3,1	1,9	1,8	1,8	0,5	1,1
Drevina	BR, DZ, HB, JS, JX, BC, JL		OS, BH, LM, DG, CS, VB, MK, AG, JP, JO, TX, LB, LV, VK, JM, JZ, TC, DC, DL, VJ, GK						
%	0,1 – 0,5		< 0,1						

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-220
Zastúpenie v %	0,4	9,9	15,8	13,6	17,3	17,7	12,2	6,8	4,6	1,7

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Vzhľadom na mimoriadne prírodné hodnoty bola Krivánska Malá Fatra v roku 1967 vyhlásená za chránenú krajinnú oblasť (CHKO). V roku 1988 bola CHKO prekategORIZOVANÁ na národný park.

V rámci územia Národného parku Malá Fatra a jeho ochranného pásma je vyčlenených niekoľko maloplošných chránených území, ktoré si pre svoje prírodné hodnoty, bohatosť rastlinstva a živočíšstva zasluhujú zvýšený stupeň ochrany. Spolu je to 14 národných prírodných rezervácií, 9 prírodných rezervácií, 5 prírodných pamiatok a 1 chránený areál.

V roku 1967 boli vyhlásené maloplošné chránené územia NPR Chleb, NPR Rozsutec, NPR Starý hrad, NPR Šrámková, NPR Šútovská dolina, NPR Tiesňavy, NPR Veľká Bránica a PR Veľká Lučivná. V roku 1974 vyhlásili PP Bôrická mláka, v roku 1976 PR Hajsová, PR Hrádok, NPR Kľačianska Magura, v roku 1978 PP Domašínsky meander. V roku 1979 NPR Krivé, NPR Suché a PP Šútovská epigenéza. V roku 1980 boli vyhlásené PR Dubovské lúky, NPR Minčol, PR Paráč, NPR Prípor, NPR Sokolec, NPR Šíp. Po niekoľkoročnej odmlke vyhlásili v roku 1988 PR Goľove mláky, PR Hrabinka, v roku 1989 PR Krasniansky luh, v roku 1990 PP Kraľoviansky meander a v roku 1993 PR Močiar. Posledným vyhláseným maloplošným chráneným územím je zatiaľ CHA Hate z roku 2000.

Vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR. č. 2/2011 Z.z. zo dňa 22.12.2010, bolo vyhlásené Chránené vtáčie územie Malá Fatra.

Rovnako ako ochrana prírody aj využívanie krajiny prešlo v predošlých desaťročiach v území významnými zmenami s dopadmi na predmety ochrany. Došlo k zmenám rozlohy lesa na úkor vysokohorských holí, ale drevinná vegetácia pribudla aj v poľnohospodárskej podhorskej oblasti. Aj tu sa udiali zmeny, okrem už zmieneného zarastania došlo aj k sceľovaniu rozdrobených políčok a intenzifikácií, prakticky vymizla mozaikovitá poľnohospodárska krajina. Zmeny nastali aj vo využívaní poľnohospodárskych plodín. V lesných celkoch došlo tiež k zintenzívneniu lesohospodárskych činností.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

V súčasnosti sa poľnohospodársky využíva približne 31% územia CHVÚ. Z tohto územia tvorí 86% orná pôda a asi 11% trvalé trávnaté porasty. Zastúpenie záhrad a ostatných poľnohospodárskych pôd tvorí necelé 2% z celého poľnohospodársky využívaného časti územia CHVÚ.

Lesné hospodárstvo

Na území CHVÚ Malá Fatra sa aktívne poľnohospodársky využíva 7854,84 ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje takmer 12% z celkovej výmery CHVÚ. Z tejto plochy je 573,02 ha využívaných ako orná pôda čo predstavuje 7 % z celkovej využívaného plochy. Trvalé trávnaté porasty sú na výmere 7281 ha, čo predstavuje takmer 93% z celkovej využívaného plochy. Záhrady sú obhospodarované na výmere 0,17 ha CHVÚ.. Pôda, na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 192,53 ha.

Rekreácia a šport

Územie CHVÚ patrí k najatraktívnejším oblastiam cestovného ruchu na Slovensku, ťažisko je sústredené v severnej krivánskej časti. Dominuje pešia turistika, v území je sieť značených trás, najmä hrebeňom pohoria s nástupnými miestami v obciach v podhorí a v oblasti

Terchovej (Chleb, Rozsutce, Jánošíkove diery, Vrátna dolina). Významnou aktivitou sú zimné športy, v území sa nachádzajú lyžiarske strediská s komplexnou vybavenosťou (Vrátna dolina, Martinské hole, Valčianska dolina, Veľká Lučivná) aj menšie lyžiarske areály (Fačkovské sedlo, Rajecká Lesná, Zázrivá). Priamo v území CHVU a v jeho blízkosti sa nachádza vybavenosť pre pobytový turizmus (chaty, horské hotely, kempingy, služby). K atraktivitám patria turistické splavy Oravy a Váhu, najmä splavy plŕami Strečnianskou úžinou, možnosti závesného lietania a zjazdovej cyklistiky, tradičné folklórne podujatia (Terchová), hrad Strečno, Starhrad a pamiatky v okolí CHVU. V širšom okolí sú termálne kúpaliská a kúpele Turčianske Teplice, Stráňavy, Rajecké Teplice. Vodná plocha pri Šútove, ktorá vznikla ťažobnou činnosťou v lome Kraľovany, sa využíva pre rekreáciu pri vode viacmenej živelne bez primeranej vybavenosti. Vidiecky turizmus má podmienky najmä v Zázrivej a Terchovej. Podmienky a lokality pre rekreačné a športové využívanie územia v území CHVU, ktoré je súčasťou Národného parku Malá Fatra, je upravené Návštevným poriadkom Národného parku Malá Fatra (vyhláska KUŽP v Žiline č. 9/2005).

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území CHVÚ Malá Fatra je evidovaných 37 poľovných revírov a zasahuje do jeleních poľovných oblastí J X. Žiar, J III. Strážovská hornatina, J VII. Oravská Magura, J VIII. Malá Fatra, a J IX. Orava.

Medzi bežnú poľovnú zver patrí jeleň obyčajný (*Cervus elaphus*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), sviňa divá (*Sus scrofa*), zajac poľný (*Lepus europaeus*), liška obyčajná (*Vulpes vulpes*). Z pernatej zveri sa na území Malej Fatry loví jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), sojka obyčajná (*Garulus glandarius*) a ďalšie. Lesy Malej Fatry sú významným útočiskom aj veľkých šeliem - medveďa, rysa a vlka. Vzhľadom k tomu, že sú to veľmi plaché a tiché zvieratá, údaje o ich počte sa veľmi ťažko získavajú. Rys ostrovid je pre svoju vzácnosť a kritické ohrozenie na celom území Slovenska celoročne chránený a už niekoľko rokov nebola udelená žiadna výnimka na povolenie jeho odstrelu.

Ťažba nerastných surovín

V území CHVU nie sú evidované prieskumné územia. V južnej časti územia sa nachádza výhradné ložisko Vrúcko (Dopravex s.r.o. Príbovce) s určeným dobývacím priestorom, kde sa aktívne ťaží vápenec ako stavebný kameň. Na severnom okraji lúčanskej časti v bezprostrednej blízkosti hraníc CHVU sa nachádzajú povrchové lomy s určeným dobývacím priestorom a aktívnou ťažbou. Ide o výhradné ložiská vápenca a dolomitu Stráňavy – Polom a Strečno – Kosová (Dobývanie s.r.o. Stráňavy), výhradné ložisko granodioritu a ložisko nevyhradeného nerastu stavebného kameňa Vrútky – Dubná Skala (Eurovia – Kameňolomy s.r.o. Košice – Barca).

V severnej krivánskej časti CHVU na juhovýchodnom okraji sa nachádzajú výhradné ložiská dolomitu Kraľovany II. (Vladimír Sopúch Oravská Poruba) s aktívnou a útlmovou ťažbou, výhradné ložisko granodioritu Bystrička (PK Doprastav a.s. Žilina) s útlmovou ťažbou, ložiská nevyhradeného nerastu vápenca Istebné a Terchová – Kýčera s ukončenou ťažbou. Pri Šútove v lome Kraľovany II vznikli v dôsledku ťažby vodné plochy.

Využitie vody

Západná časť Krivánskej Fatry zasahuje do chránenej vodohospodárskej oblasti Beskydy a Javorníky. Do južnej - lúčanskej časti CHVU zasahuje ochranné pásmo 2. stupňa prírodného liečivého zdroja Rajecké Teplice. Sú tu vyhlásené aj pásma hygienickej ochrany podzemných zdrojov pitnej vody. V blízkosti územia sa nachádza vodné dielo Žilina, vodné dielo Lipovec na Krpeliánskom kanáli a vodná nádrž Krpeľany vybudované pre energetické a protipovodňové účely.

Ďalšie využitie

V rámci územia CHVU sa nenachádzajú výrobné podniky, skládky odpadov v prevádzke ani iné významnejšie zdroje znečisťovania. Východne od južnej časti CHVU sa nachádzajú prevádzkované miestne skládky odpadov Kláštor pod Znievom a Martin – Kalnô, v severnej časti sú lokálne staré záťaž nelegálnych skládok bez rekultivácie (Šútovo, Dolná Tižina, Terchová). Územie CHVU leží medzi priemyselnými aglomeráciami Žilina a Martin – Vrútky. Dopravná záťaž (hluk, imisie) a bariérový efekt je spojený s prevádzkou na frekventovanom cestnom ťahu I/18 a železničnej trati, ktoré prechádzajú priamo cez územie CHVU. Priamo do územia zasahujú úseky diaľnice D1, ktoré sú vo výstavbe, úsek Lietavská Lúčka – Dubná Skala a Turany - Hubová. Východne od lúčanskej časti CHVU vedie trasa pripravovanej alternatívy severojužnej rýchlostnej cesty R3 Martin – Horná Štubňa. V širšom okolí CHVU sa nachádzajú verejné civilné letiská s nepravidelnou prevádzkou Žilina a Martin. Ochranné pásma letísk nezasahujú do územia CHVU.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

K najvýznamnejším pamiatkam priamo v území CHVU patrí národná kultúrna pamiatka hrad Strečno sprístupnená ako múzeum a zručaniny Starhradu v údolí Váhu. Historické objekty sú sústredené po obvode CHVU (Zniev, Vyšehrad, Kunerád, Krasňany), pamiatková rezervácia a historická zeleň je v Kláštore pod Znievom. Historické laznícke osídlenie je viazané na Zázrivú, tradičné folklórne podujatia sa konajú v Terchovej známej ako rodisko Jánošíka, obnova pltnickej tradície sa viaže na tok Váhu v Strečnianskej úžine. Múzeum slovenskej dediny je v Martine. Ako pútnické miesta sú evidované Terchová, Kláštor pod Znievom, Rajecká Lesná, Rajecké Teplice.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy

boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*)

Na udržanie stavu sokola sťahovavého na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť stály monitoring výskytu a podmienok trendu vývoja populácie
- rámci možností a finančného krytia zabezpečiť aj krúžkovanie mláďat a odber vzoriek krvi na DNA fingerprinting,
- vylúčiť paragliding v hniezdnom období do 500 m od hniezda
- zabezpečenie vylúčenia športovo rekreačných činností (napr. skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, nevhodnú lesohospodársku činnosť, turistické chodníky, ohniská vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd) a trás turistických chodníkov na hniezdnej skale a v jej priamom okolí od 1.3. do 15.8.
- eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení na úsekoch, kde dochádza k úhynu vtákov chráničkami proti zosadnutiu vtákov.
- znížiť riziko vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania so znáškou, zabezpečiť stráženie najrizikovejších hniezd fotopascami, kamerami, zabezpečiť fyzické stráženie hniezd.
- zvýšiť kontrolu chovateľov poštových holubov v blízkosti hniezdisk sokola sťahovavého v CHVÚ za účelom likvidácie tzv. „jastrabích košov“, alebo ďalších zariadení na odchyt a usmrcovanie dravcov
- zvýšiť propagáciu ochrany druhu monitoringom hniezd po hniezdnej dobe
- Odstrániť prípadné ohniská na hniezdných bralách a pod nimi v okruhu min. 200 m od hniezda,
- upozorňovať turistov na dodržiavanie návštevného poriadku, najmä v hniezdnom období, kontrolovať dodržiavanie výnimiek v NPR pre skalolezeckú činnosť a bivakovanie v blízkosti hniezd,
- inštalovať umelé hniezda iba v krajných prípadoch nevhodného bralného biotopu (napr. zatekanie do hniezda pod násadu), ktoré pár aj napriek tomu obsadil na nevhodnom mieste a ktoré neposkytuje lepšie alternatívne hniezdne možnosti,
- realizovať preventívne opatrenia na zabránenie neoprávnenému vjazdu na terénnych motocykloch a štvorkolkách do blízkosti hniezd.

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre orla skalného (*Aquila chrysaetos*)

Na udržanie orla skalného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú a kontrolu ich dodržiavania

- zabezpečiť v CHVÚ pomocou LHP dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území
- zabezpečiť každoročný monitoring populácie druhu v CHVÚ s dohľadom všetkých obsadených hniezd
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným)
- usmerňovať mieru turistického ruchu v najcitlivejších územiach (Boboty)
- usmerňovať druh ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese PSoL a v krajnom prípade využívať právne možnosti pri ochrane druhu a jeho hniezdneho prostredia,
- zabezpečenie ochrany hniezdných a potravných biotopov prostredníctvom dokumentácie ochrany prírody (zonácia NP, vyhlasovanie CHÚ, ÚSES, PSoL), územnoplánovacej dokumentácie, projektov pozemkových úprav atď.,
- vplývať rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytliactva) na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania
- usmerňovať pri územnom rozvoji regiónu urbanizáciu tak, aby sa minimálne prejavila na zmenšovaní plochy lovísk
- zabezpečovať priebežný monitoring a kontrolu hniezdisk druhu
- podpoiť extenzívne využívanú krajinu poľnohospodármi (pasenie, sušenie sena) bez používania pesticídov
- zabezpečiť rehabilitáciu poranených jedincov

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre výra skalného (*Bubo bubo*)

Na udržanie stavu výra skalného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- na hniezdiskách v činných kameňolomoch usmerňovať postup ťažby tak, aby sa zachovali vhodné hniezdiská, aby nedochádzalo k ničeniu hniezd.
- na hniezdiskách v lesoch usmerňovať zásahy (najmä ťažba a zalesňovanie) mimo hniezdneho obdobia výrov.
- Zabezpečiť ochranu starých redších porastov na strmých stráňach s potvrdeným výskytom výra v minulosti, resp. v súčasnosti a ponechať ich bez zásahu;
-
- inštalácia izolantov na stĺpy elektrického vedenia v maximálnej možnej dĺžke v blízkosti hniezdisk.
- na hniezdiskách ohrozených sukcesiou (skalné útvary, kameňolomy) upravovať hniezdne jamky: odstraňovanie drevinného náletu, hĺbenie jamiek, odvodnenie hniezdných jamiek.
- usmerňovanie skalolezcov mimo hniezdne obdobie, zamedzovať novým lezeckým cestám na lokalitách výrov.
- ekovýchova najmä medzi mládežou a poľovníkmi.
- monitoring populácie, lokalizácia hniezdisk, sledovanie úspešnosti hniezdenia, zisťovanie neúspešnosti hniezdenia.

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*)

Na zlepšenie stavu hlucháňa hôrneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť celistvosť vhodných, dostatočne veľkých biotopov (min.200 ha)
- zabrániť ďalšiemu znižovaniu výmery vhodných porastov a ich fragmentácií (uplatňovaním podmienok v programe starostlivosti o les, zamedzením investičných zámerov ohrozujúcich lokality výskytu druhu)
- upraviť existujúce nevyhovujúce porasty s potenciálom pre šírenie hlucháňa vhodnými lesovýchovnými opatreniami (presvetlenie porastov, zvýšenie rôznorodosti, porast čučoriedky, obohatenie štruktúry o mŕtve drevo, zakmenenie znížiť pod 0,6 na kľúčových lokalitách, podrobnejšie viď literatúru)
- dodržiavať podmienky v osobitných zónach CHVÚ pre kurovité vtáky
- V lesných porastoch s výskytom hlucháňa uprednostňovať výberkový spôsob hospodárenia s vhodným časovým a priestorovým plánovaním činnosti, ktorého aplikáciou sa dosahuje vhodná vekovo-priestorová štruktúra lesa, vyhovujúca ekologickým nárokom hlucháňa
- presunúť lesotechnické zásahy, prípadne ťažbu na hniezdnych lokalitách obdobia mimo toku a inkubácie (15.3.-1.7.), v tomto čase eliminovať v lokalitách výskytu hlucháňa aj rekreačné a iné rušivé activity (zber lesných plodov, turistika) - prostredníctvom zvýšenej kontrolnej činnosti, ekovýchovnými aktivitami s organizáciami pôsobiacimi v cestovnom ruchu, športovými motoklubmi a samosprávami
- Znížiť poľovnícku atraktivitu druhu pravidelnými kontrolami v lokalitách výskytu
- zrušiť prikrmovanie zrninami a granulami v okolí lokalít výskytu hlucháňa a zrušiť chov diviakov v dotknutých oblastiach, potláčať výskyt predátorov (krkavcovité vtáky, malé šelmy, diviacia zver)

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre tetrova hoľniaka (*Tetro tetrix*)

Na zlepšenie stavu tetrova hoľniaka na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- V spolupráci s užívateľmi a vlastníkmi vykonať manažment hniezdnych a potravných biotopov (najmä preriedenie hustých porastov)
- Usmernenie hospodárskych činností na všetkých obsadených lokalitách, jednak z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu
- V prípade potreby zabezpečiť doplnenie výsadby vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša jarabina), zabezpečiť ochranu mravenísk
- Zvýšiť kontrolnú činnosť najmä v období toku a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, lesného hospodárstva a poľovníctva najmä v súvislosti s nadmerným vyrušovaním na hniezdnych lokalitách vrátane motorových vozidiel a fotografovania
- V spolupráci so subjektami cestovného ruchu usmerniť pohyb návštevníkov mimo hniezdnych lokalít
- Zamedzenie investičných zámerov ohrozujúcich lokality výskytu druhu
- Vylúčiť prikrmovanie diviakov v oblastiach s výskytom tetrova hoľniaka a zrušiť chov diviakov v dotknutých oblastiach

- Odstrániť čierne skládky, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky v oblastiach výskytu tetra holniaka.

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre žlnu sivú (*Picus canus*)

Na zlepšenie stavu žlny sivej na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšovať podiel starých listnatých a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov, podiel veľkých jedincov listnáčov v nich, podiel členitých lesných okrajov a príľahlých tradične využívaných (najmä pastvou) nelesných plôch bohatých na mraveniská a vhodné rozmiestnenie všetkých týchto biotopov v CHVÚ najmä usmerňovaním programov starostlivosti o les
- udržiavať v týchto lesoch podiel kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia s obmedzením tzv. zdravotného výberu stromov
- vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých listnatých a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov
- dodržiavať ekologicky a fyto geograficky vhodné obnovné zastúpenie drevín, predovšetkým zväčšiť podiel buka a/lebo zabrániť ďalšiemu zväčšovaniu podielu smreka (o. i. v masíve Nad Kýčerou – Panošina a v dolnej časti Studenca)
- ponechávať dostatok stojacich odumierajúcich a odumretých stromov v porastoch
- držať sa ďalších opatrení navrhovaných pre ostatné dutinové hniezdiče (lesné sovy, tesára čierneho, žltouchosta hôrneho)

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre d'ubníka trojprstého (*Picoides tridactylus*)

Na udržanie stavu d'ubníka trojprstého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať podiel starých (> 80 rokov) horských ihličnatých a zmiešaných porastov s prevahou ihličnanov, ich vhodné rozmiestnenie v CHVÚ a podiel kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia s obmedzením tzv. zdravotného výberu stromov usmerňovaním programov starostlivosti o les
- vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu supramontánných lesov cestami
- ponechávať stojace mŕtve a odumierajúce stromy v porastoch v dostatočnom počte
- vykonávať prebierky v hospodárskych lesoch vo fáze žrd'kovín a žrd'ovín
- vylúčiť aplikáciu biocídov v optimálnych i suboptimálnych biotopoch
- lesopestovné zásahy v porastoch časovo lokalizovať mimo obdobie rozmnožovania (júl-december)

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*)

Na udržanie stavu pôtika kapcavého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov), udržať ich podiel a rozmiestnenie v území
- v hospodárskych lesoch vykonávať ťažbu stromov s hniezdnymi dutinami až v čase, keď už existujú prirodzené náhrady v okolí.
- v lesoch s nevhodnou vekovou skladbou drevín a nedostatkom dutín umiestňovať hniezdne búbky na vhodných expozíciách.
- ponechávať mŕtve a odumierajúce drevo v lesných biotopoch vhodných pre výskyt pŕtika kapcavého, a taktiež ponechávať ešte stojace mŕtve stromy v porastoch - najmä v lokalitách, kde druh hniezdi.
- zníženie intenzity lesného hospodárstva vo vhodných porastoch, ktoré tvoria hlavný areál rozšírenia druhov v CHVÚ, podpora ekologických spôsobov ťažby (napr. výberkový spôsob) v týchto porastoch a v obnovných porastoch, vyhýbanie sa ťažbe holorubným spôsobom
- v hniezdnom období (máj – júl) na vhodných lokalitách obmedziť ťažbu napadnutých a mŕtvych stromov
- vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre d'atľa bielochrbtého (*Dedrocopus leucotos*)

Na udržanie stavu d'atľa bielochrbtého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- ponechávanie mŕtveho a odumierajúceho dreva vo vhodných lesných biotopoch
- zníženie intenzity lesného hospodárstva v starých bukových porastoch, ktoré tvoria hlavný areál rozšírenia druhu v CHVÚ
- udržanie podielu starých lesných porastov s prevahou buka
- podľa možností ponechávanie stojacich mŕtvych stromov v porastoch najmä v lokalitách, kde druh hniezdi
- v hniezdnom období (máj – júl) na vhodných lokalitách obmedziť ťažbu napadnutých a mŕtvych stromov
- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch.
- usmernenie lesného hospodárstva v oblasti obnovy vhodných lesných biotopov

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre tesára čierneho (*Dryocopus martius*)

Na udržanie stavu tesára čierneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržanie rozsiahlejších starších porastov (nad 80 rokov), ako aj ich fragmentov v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- zabezpečenie vylúčenia lesohospodárskych zásahov a lesohospodárskych prác v hniezdnom období, a to prioritne na územiach, ktoré sú hniezdiskom tesára čierneho

- zachovanie stojacich mŕtvych alebo napadnutých stromov v porastoch a obmedzenie ich ťažby (najmä v hniezdnej dobe) , po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby prípadne ponechávať aspoň 3 – 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta - zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- vylúčiť leteckú aplikáciu insekticídov v lesných porastoch
- usmernenie hospodárskej činnosti vo vhodných biotopoch v CHVÚ

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)

Na zlepšenie stavu muchárika bielokrkeho na stav B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšovať podiel starých prírode blízkych dubových, bukových, jedľovo-bukových i lipovo-javorových lesov, zachovávať ich vhodné rozmiestnenie v CHVÚ a zabrániť ich ďalším stratám (napr. v masíve Nad Kýčerou – Panošina, v dolnej časti Studenca, vo Vrátnej a v uzávere Turianskej doliny – cf. Hansen et al. 2013) najmä usmerňovaním programov starostlivosti o les
- udržiavať v týchto lesoch podiel kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia s obmedzením tzv. zdravotného výberu stromov
- vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých listnatých a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov
- dodržiavať ekologicky a fyto geograficky vhodné obnovné zastúpenie drevín, predovšetkým zväčšiť podiel buka a/lebo zabrániť ďalšiemu zväčšovaniu podielu smreka (o. i. v masíve Nad Kýčerou – Panošina a v dolnej časti Studenca)
- vykonávať prebiecky v hospodárskych lesoch vo fáze žrdkovín a žrdovín
- ponechávať dostatok stojacich odumierajúcich a odumretých stromov (najmä s dutinami) v lesoch
- vyvesovať búdky na zväčšenie populačnej hustoty vo vybraných intenzívnejšie obhospodarovaných lesoch
- zachovávať lužné lesy a členité okraje lesa (s ich tradičným využívaním) ako migračné koridory.

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre muchárika malého (*Ficedula parva*)

Na zlepšenie stavu muchárika malého na stav B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšovať podiel starých prírode blízkych bukových a jedľovo-bukových lesov, zachovávať ich vhodné rozmiestnenie v CHVÚ a zabrániť ich ďalším stratám (napr. v masíve Nad Kýčerou – Panošina, v dolnej časti Studenca, vo Vrátnej a v uzávere Turianskej doliny – cf. Hansen et al. 2013) najmä usmerňovaním programov starostlivosti o les
- udržiavať v týchto lesoch podiel kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia s obmedzením tzv. zdravotného výberu stromov
- vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých listnatých (najmä bukových) a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov

- dodržiavať ekologicky a fyto geograficky vhodné obnovné zastúpenie drevín, predovšetkým zväčšiť podiel buka a/lebo zabrániť ďalšiemu zväčšovaniu podielu smreka (o. i. v masíve Nad Kýčerou – Panošina a v dolnej časti Studenca)
- vykonávať prebierky v hospodárskych lesoch vo fáze žrd'kovín a žrd'ovín
- ponechávať dostatok veľkých živých a stojacich odumierajúcich a odumretých stromov (najmä s dutinami) v lesoch
- zachovávať lužné lesy a členité okraje lesa (s ich tradičným využívaním) ako migračné koridory.

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre skaliara pestrého (*Monticola saxatilis*)

Na zlepšenie stavu biotopov skaliara pestrého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- sledovanie vplyvu negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie
- zamedzenie straty pestrosti biotopov, preferovať extenzívnu pastvu na hniezdných lokalitách skaliara pestrého susediacich s lúkami a pasienkami
- dbať na udržanie vhodného (najlepšie pôvodného) vegetačného krytu na lúkach a pasienkoch
- vylúčenie rekreačných, športových aktivít (hlavne lezeectva) v blízkosti hniezdísk počas reprodukčnej doby, zvýšenie kontrolnej činnosti návštevnosti najmä na lokalitách s atraktívnymi krasovými útvarmi, ktoré môžu byť vhodné na hniezdenie, ale aj v kameňolomoch
- obmedziť (prípadne vylúčiť) návštevnosť hniezdných lokalít počas reprodukčného procesu

2.3.1.14. Návrh zásad opatrení pre rybárika riečneho (*Alcedo atthis*)

Na udržanie stavu rybárka riečneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- za účelom obmedzenia ohrozenia na lokalitách s výskytom rybárka monitorovať a zabezpečiť dodržiavanie ustanovenia § 2 písm. e) vyhlášky MŽP SR č. 438/2009 Z.z
- zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie
- monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami a vypúšťaním močovky
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdné možnosti rybárka riečneho
- Eliminoval kontinúálne výruby alebo deštrukciu (napr. pasením dobytky) stromov a krov v pobrežnej vegetácii, ktorá fyzicky stabilizuje breh a vytvára podmienky na lov pre rybárika, ale naopak zväžiť selektívne odstránenie, resp. presvetlenie, hustej krovinatej pobrežnej vegetácie.

- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít
- zväžiť reguláciu rekreačnej rybárskej činnosti (ponechanie zón kľudu) najmä na lokalitách, kde je síce optimálny biotop na hniezdenie rybárika riečneho (napr. vhodné steny), ale druh tam kvôli vyrušovaniu nehniezdi.
- organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika.

2.3.1.15. Návrh zásad opatrení pre bociana čierneho (*Ciconia nigra*)

Na udržanie stavu bociana čierneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť ochranu starých porastov nad 80 rokov a ich fragmentov v dostatočnej rozlohe v blízkosti vhodných lovísk (podiel nesmie v CHVÚ klesnúť pod 20 %);
- Zabezpečiť úplnú ochranu hniezdných stromov a zóny vo vzdialenosti 100-200 m od hniezda a zapracovať s tým súvisiace opatrenia do programu starostlivosti o les
- Zabezpečiť počas samotného hniezdenia (1.3.-31.8.) vylúčenie lesohospodárskych prác v dostatočnom okruhu (do 300 m) od hniezda (SOS/BirdLife Slovensko 2012)
- Zabrániť vyrušovaniu hniezdiacich bocianov čiernych inými aktivitami (napr. turistický ruch, fotografovanie a iné) prostredníctvom vhodných opatrení (upozornením, strážením alebo utajením hniezdných lokalít a pod.). Prípadné návštevy napríklad za účelom ekovýchovy alebo fotografovania je potrebné obmedziť len na hniezdné lokality, ktoré sú prístupné bez vyrušovania hniezdiacich vtákov;
- Zamedziť odvodňovaniu mokradí a stavbe malých vodných elektrární so strmými brehmi;
- zamedziť sekundárnej sukcesii vlhkých lúk a mokradí, kosiť vlhké lúky a mokrade,
- všetky elektrické vedenia uložiť káblom v zemi,
- nebudovať nové lesné cesty a/alebo protipožiarne cesty a/alebo zväžnice v starých porastoch nad 80 r. veku
- vytvárať malé vodné plochy slúžiace ako liahniská obojživelníkov,
- Podporovať rozvoj kanalizácií a zberačov kanalizácie za účelom zlepšenia kvality povrchových vôd.

2.3.1.16. Návrh zásad opatrení pre včelára lesného (*Pernis apivorus*)

Na udržanie stavu včelára lesného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring populácie na celom území s cieľom lokalizácie hniezdísk a maximálneho počtu hniezd
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú (mimo lesov v 5 stupni ochrany) a kontrolu ich dodržiavania,
- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (na 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- Pri leso-hospodárskej činnosti uprednostňovať menej intenzívne druhy hospodárenia ako napr. výberkový hosp. spôsob.
- Obmedzenie veľkoplošných holorubov.

- Zvyšovanie rubnej doby. Zachovanie alebo cielene obnovenie pôvodného druhového zloženia lesných porastov.
- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou.
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytliactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania,
- spolupráca s veľkými užívateľmi pôdy (poľnohospodárske podniky) pri používaní insekticídov a pesticídov v lokalitách s výskytom hniezdísk

2.3.1.17. Návrh zásad opatrení pre sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

Na udržanie stavu sovy dlhochvostej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie starších lesných porastov vo vyšších stupňoch ochrany bez zásahu
- V lesných porastoch ponechať minimálne 5 stojacich stromov na 1ha na dožitie
- V spolupráci s užívateľmi uplatňovať ochranné zóny v okolí dohľadaných hniezd v zmysle vyhlášky o CHVÚ
- Poskytovať hniezdne príležitosti vyvešovaním búdok, zabezpečiť ich pravidelnú kontrolu a obnovu
- Zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných dravčích hniezd ohrozených zrútením v dôsledku vetra a dažďa,
- Eliminovať vyrušovanie dospelých vtákov počas hniezdenia lesnými hospodárskymi a rekreačnými ľudskými aktivitami (prípadnú ťažbu na hniezdných lokalitách presunúť do mimohniezdného obdobia, zvýšenie kontrolnej činnosti v hniezdnom biotope počas hniezdenia)
- Eliminovať riziko nezákonného odstrelu,
- Podporovať prírode blízke obhospodarovania lesa

2.3.1.18. Návrh zásad opatrení pre lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*)

Na udržanie stavu lelka lesného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zníženie používania ťažkých mechanizmov pri poľnohospodárskom obhospodarovaní plôch priliehajúcich k väčším lesným celkom v CHVÚ
- zachovanie/vysadenie ojedinelých stromov a krovísk na obhospodarovaných lúkach a pasienkoch na dolnom okraji CHVÚ
- zamedzenie zalesňovania pôvodných nelesných enkláv na lesnom pôdnom fonde, ale tiež neobhospodarovaných plôch na poľnohospodárskom pôdnom fonde v CHVÚ.
- zamedzenie komerčného zalesňovania lesov nižších a stredných polôh smrekom, dodržiavanie ekologicky a fyto geograficky vhodného obnovného zastúpenia drevín

- zamedzenie veľkoplošnému používaniu pesticídov v lesoch i na príľahlých bezlesných biotopoch v CHVÚ.

2.3.1.19. Návrh zásad opatrení pre d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*)

Na udržanie stavu d'atľa hnedkavého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zachovávanie poľných ciest s periférnymi stromovými alejami, zachovanie ich dostatočného trávnatého okraja a zamedzenie ich rozorávaniu
- druh obľubuje i suché solitérne stromy na ktorých sa rád zdržiava (na vhodných miestach popri málo frekventovaných poľných cestách), rád využíva i staršie drevené telegrafné stĺpy, odporúča sa ich zachovávanie
- zabezpečenie stáleho monitoringu všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ
- vhodné je používanie nasledovných metód: odporúča sa metóda mapovania hniezdných teritórií, resp. jej zrýchlená modifikácia (SOS Birdlife, 2013). Šachovnicovo sa prechádza mapovaná plocha, odporúčajú sa aspoň 3 kontroly v hniezdnom období, minimálna veľkosť mapovaného územia je 30 ha. Odporúčajú sa kontroly v CHVÚ, a to od konca marca do začiatku júla

2.3.1.20. Návrh zásad opatrení pre chrapkáča poľného (*Crex crex*)

Na udržanie stavu chrapkáča poľného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

Za účelom obmedzenia priamych strát na hniezdiskách chrapkáča poľného lúky s pravidelným výskytom chrapkáčov:

- kosiť až po období hniezdenia a preperovaní jedincov t. j. po 31.8.
- vylúčiť pastvu veľkého počtu zvierat na lokalite (nad 100 ks/20 ha) do 1.8.
- kosiť len od stredu k okrajom pozemku so súčasným znížením rýchlosti kosenia na 3 km/hod.

Za účelom zachovania hniezdných lokalít:

- vylúčiť zmeny využívania pozemku vrátane krátkodobej zmeny na ornú pôdu veľkoplošným spôsobom (nad 5 ha), meliorácií, odvodnenia, terénnych úprav, zalesňovania, sceľovania pozemkov.
- obnovu TTP prevádzať len z pôvodných druhov tráv a po 31.8.
- vylúčiť používanie chemických látok a umelých hnojív vrátane hnojovice od 1.4. do 31.8. na lokalitách s pravidelným výskytom druhu.
- zákaz odstraňovania medzí, strží a podobných extenzívne obhospodarovaných plôch
- V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- zabezpečiť prekosenie neobhospodarovaných plôch minimálne raz za 3 – 5 rokov mimo obdobia hniezdenia (1.9. – 31.10)

- V prípade ďalšieho poklesu populácií využiť ciele ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ

2.3.1.21. Návrh zásad opatrení pre kivička vrabčieho (*Glaucidium passerinum*)

Na udržanie stavu kivička vrabčieho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie starších lesných porastov vo vyšších stupňoch ochrany bez zásahu
- V lesných porastoch ponechať minimálne 5 stojacich stromov na 1ha na dožitie
- vyhýbať sa ťažbe holorubným spôsobom
- lesopestovné zásahy v porastoch časovo lokalizovať mimo obdobie rozmnožovania (júl - december)
- Uplatňovať ochranu hniezdných dutín v zmysle vyhlášky o CHVÚ
- Podporovať prírode blízke obhospodarovania lesa

2.3.1.22. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*)

Na udržanie stavu jariabka hôrneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v programoch starostlivosti o lesy lesných hospodárskych plánoch presadzovať čo najvyššie zastúpenie pionierskych druhov drevín a snažiť sa o dosiahnutie nižšieho zápoja lesných porastov (pod 80 %)
- sledovanie vplyvu negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- redukcia veľkoplošnej náhodnej resp. aj maloplošnej úmyselnej ťažby dreva (v dôsledku veternej a podkôrnikovej kalamity) v optimálnych aj suboptimálnych biotopoch.
- kontrolovať legislatívne obmedzenia zberu lesných plodov.

2.3.1.23. Návrh zásad opatrení pre strakoša veľkého (*Lanius excubitor*)

Na zlepšenie stavu strakoša veľkého na stav B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a na lov
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky

- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ.

2.3.1.24. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*)

Pre udržanie stavu prepelice na stupni B primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného.

2.3.1.25. Návrh zásad opatrení pre žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*)

Na zlepšenie stavu biotopov žltochvosta hôrneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť legislatívne, resp. medzinárodnými dohodami ochranu druhu na zimoviskách a počas migrácie (konvencie na ochranu biodiverzity, t.j. zabraňujúce odlesňovaniu a zabrániť nelegálnemu odchytu do sietí počas migrácie).
- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t.j. starých riedkych lesov, jedľobučin, jedľosmrečín do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6)
- v intravilánoch s výskytom žltochvostov hôrných obzvlášť starostlivo dbať na udržanie biotopov druhu, teda je potrebné zabezpečiť ochranu starých drevín v záhradách, resp. parkov v území
- v prípade obcí, ktoré svoje právomoci v ochrane drevín nevykonávajú dostatočne odborne je potrebné, aby si právomoc ochrany drevín opätovne vyhradili okresné úrady
- v intravilánoch zabezpečiť dostatočné hniezdne možnosti napr. vyvesovaním polobúdok pre ich hniezdenie
- Zabezpečiť klud na jeho hniezdiskách v hniezdnom období (vylúčenie lesohospodárskych zásahov a lesohospodárskych prác), obzvlášť ak sa jedná o posledné fragmenty optimálnych biotopov.

2.3.1.26. Návrh zásad opatrení pre muchára sivého (*Muscicapa striata*)

Na udržanie stavu muchára sivého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- sledovanie vplyvu negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie
- Zamedzenie straty vhodných habitatov, udržanie diverzity biotopov v krajine
- Udržiavanie starých porastov a stromovej vegetácie v kultúrnej krajine

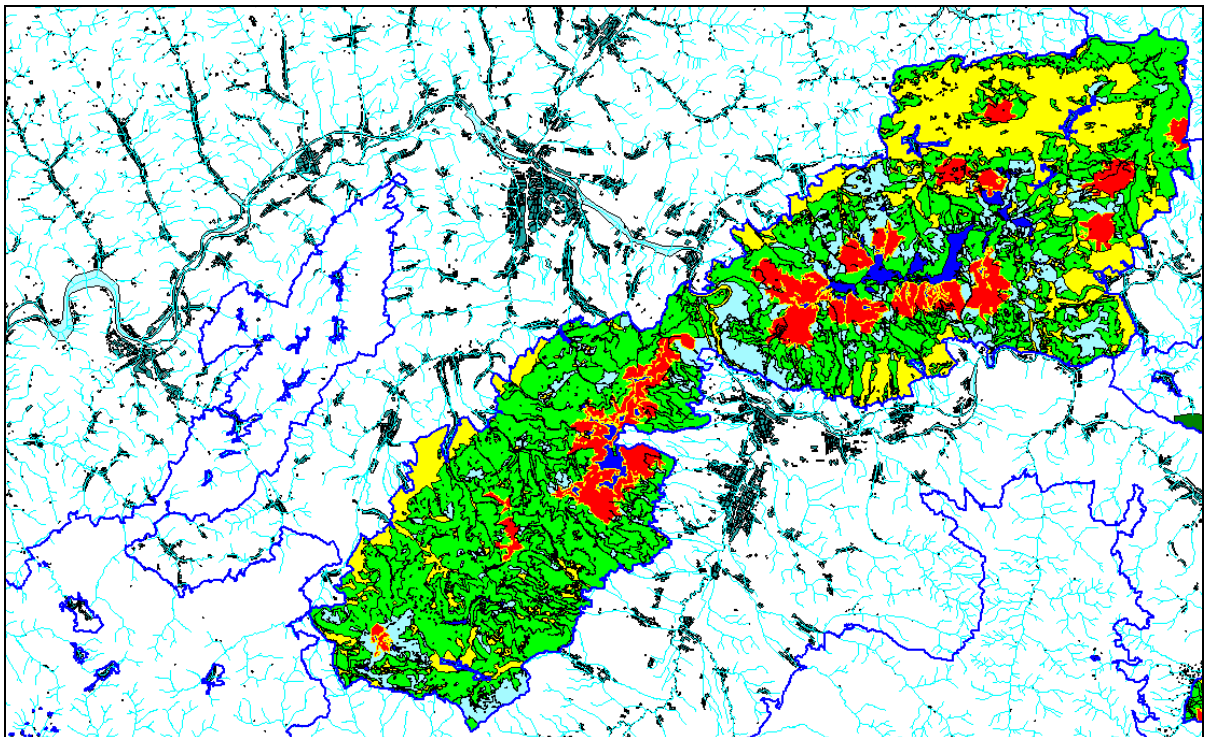
- Ponechávanie starých stromov v porastoch
- Zabránenie aplikácií insekticídov

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Malá Fatra 26 vtáčích druhov. Pre ochranu týchto druhov vzhľadom k vyššie uvedeným cieľovým stavom boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto je nutné rozčleniť CHVÚ Malá Fatra pri návrhu opatrení na niekoľko ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala, a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky.

Chránené vtáčie územie Malá Fatra sa za účelom optimalizácie navrhnutých zásad ochrany a opatrení a za účelom efektívneho manažmentu populácií vtáčích druhov člení na nasledovné ekologicko-funkčné priestory (EFP):

- EFP1: hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného:
- EFP2: hniezdiská dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov- sov
- EFP3: hniezdiská hlucháňa hôrneho
- EFP4: hniezdiská tetra hľňniaka
- EFP5: hniezdiská muchárika malého a ďatľa bielochrbtého
- EFP6: hniezdiská rybárika
- EFP7: hniezdiská chrapkáča, prepelice, strakoša veľkého a loviská dravcov

Obr. 1. Členenie CHVU Malá Fatra na ekologicko funkčné priestory (EFP1 – čierna, EFP2 – zelená, EFP3 – červená, EFP4 – tmavomodrá, EFP5 – svetlomodrá, EFP7 – žltá)

2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného

EFP1 – hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného je vyčlenený na lokalitách ktoré predstavujú ich dôležité reprodukčné lokality.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- podľa Návštevného poriadku sa lezenie môže vykonávať na povolených lokalitách:
  - Obšívanka - lokality: Veľká Sokolia veža, Malá Sokolia veža - okrem obdobia od 1.marca do 15.júna
  - Tiesňavy - lokalita: Mních - okrem obdobia od 1. marca do 15. júna
  - Dolné Diery - lokalita: Fajky
  - Belské skaly - lokalita vo vyústení Belskej doliny
  - dolina Bystrička (bývalý lom)
- zmena návštevného priadku s časovým obmedzením od 15.2. do 30.6. na lokalitách:
  - Obšívanka - lokality: Veľká Sokolia veža, Malá Sokolia veža
  - Tiesňavy - lokalita: Mních
  - ale aj: Belské skaly - lokalita vo vyústení Belskej doliny
- zvýšiť kontroly na povolených ale časovo obmedzených lokalitách pre lezenie, usmerňovanie skalolezcov mimo hniezdne obdobie na novozistených hniezdných lokalitách, zvýšiť kontroly vyrušovania fotografmi,
- obmedzenie uskutočňovania horolezeckých a skalolezeckých výstupov, organizovanie športových a verejných turistických podujatí na trasách turistických chodníkov turistických a iných verejnosti prístupných podujatí od 15.februára do 30. júna, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- 4. obmedzenie vykonávania lesohospodárskej činnosti od 15.2. do 30. júna do 300 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz budovania alebo údržby poľovného zariadenia vo vzdialenosti do 100 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz budovania, údržba a oprava lesnej dopravnej siete vo vzdialenosti do 100 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- je zakázaná inštalácia nových nadzemných elektrických vedení v celom EFP
- kontrola elektrických vedení 22kV a na úsekoch so zistenými úhynmi vtákov inštalácia technických opatrení zabraňujúcich úhynu vtákov
- znížiť riziko vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania so znáškou, zabezpečiť stráženie najrizikovejších hniezd,
- zákaz vykonávania odstrelu a odťaženia hniezdnej steny výra skalného pri obnove ťažobnej činnosti v lomoch, ak tak určí orgán ochrany prírody a krajiny, aby sa zachovali vhodné hniezdiská a nedochádzalo k ničeniu hniezd.
- monitoring populácie, lokalizácia hniezdísk, sledovanie úspešnosti hniezdenia, zisťovanie príčin neúspešnosti hniezdenia.
- ekovýchova najmä medzi mládežou a poľovníkmi, zvýšiť propagáciu ochrany druhu.

2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – hniezdiská dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov- sov.

EFP2 – hniezdiská dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov sú vyčlenené na rozsiahlejších lesných porastoch za účelom ochrany hniezdisk dravcov, bocianov a ďalších lesných druhov. Toto EFP zaberá väčšinu južnej časti CHVÚ, ale aj znčnú časť severnej strany CHVÚ.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Zakázané je ponechanie menej ako päť životaschopných stromov na 1 hektár obnovovanej plochy v rámci JPRL na prirodzené dožitie, s priemerom väčším ako 30 cm meraným v prsnej výške, trvale na pni
- ponechávanie mŕtveho a odumierajúceho dreva, najmä stojaceho, pri pestebných aj obnovných zásahoch,
- vylúčenie všetkých lesohospodárskych činností, vrátane spracovávanía kalamity v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov v hniezdnom období, ak tak určí orgán ochrany prírody, hniezdne obdobie bude definované v rozhodnutí orgánu ochrany prírody,
- vylúčenie obnovnej ťažby v okruhu 100 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz budovania poľovníckych zariadení v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz budovania, údržby a opravy lesných ciest v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov v hniezdnom období, ak tak určí orgán ochrany prírody, hniezdne obdobie bude definované v rozhodnutí orgánu ochrany prírody,
- je zakázaná inštalácia nových nadzemných elektrických vedení v celom EFP
- kontrola elektrických vedení 22kV a na úsekoch so zistenými úhynmi vtákov inštalácia technických opatrení zabraňujúcich úhynu vtákov
- zabezpečiť rehabilitáciu poranených jedincov,
- vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch,
- vylúčiť aplikáciu rodenticídov s výnimkou lesných škôlok
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú a kontrolu ich dodržiavania,
- zamedziť zalesňovaniu na nelesných plochách.
- vylúčiť vytváranie obnovných prvkov väčších ako 0,2 hektára a súčasne so šírkou neprevyšujúcou viac ako jednu výšku porastu v ochranných lesoch
- vylúčiť ponechanie menej ako 10 jedincov pionierskych drevín, najmä topoľ, breza, vŕba, jarabina, lieska, na 1 hektár v rámci JPRL pri výchove porastov do 50 rokov, s výnimkou výchovy realizovanej v preukázateľne nevyhnutnej miere v prospech drevín cieľového drevinového zloženia v skupine pionierskych drevín a jarabiny vtáče
- vylúčiť likvidáciu krovitých okrajov lesných porastov na hranici s bezlesím (okrajom lesného porastu sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra lesného dielca od okraja lesného komplexu) s výnimkou obnovy lesa a zabezpečenia a výchovy následného lesného porastu v prvej vekovej triede a s výnimkou približovania dreva v rámci ťažbových a pestovných procesov v nevyhnutnej miere
- environmentálnou výchovou vplývať na obyvateľstvo v záujme minimalizácie priameho prenasledovania vtákov,
- zabezpečovať priebežný monitoring a kontrolu hniezdisk druhov,
- vylúčiť vakcináciu líšok proti besnote,

2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – hniezdiská hlucháňa hôrneho:

EFP3 – hniezdiská hlucháňa hôrneho sú vyčlenené v tých častiach CHVÚ, kde dnes prežívajú populácie hlucháňa hôrneho. Vyčlenený je takto prevažne v strede územia, ale niektoré porasty sa nachádzajú na severovýchodnej hranici CHVÚ.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- intenzívna regulácia lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabránenia ďalšej fragmentácie vhodných biotopov, zakázané je použitie iného ako výberkového hospodárskeho spôsobu, alebo skupinovej clonnej obnovy alebo účelového výberu v rámci maloplošnej formy podrastového hospodárskeho spôsobu, alebo účelového hospodárskeho spôsobu,
- zákaz vytvárania obnovných prvkov väčších ako 0,5 hektára alebo so šírkou viac ako jedna výška porastu
- úre obnovu všetkých porastov vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho.
- všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórii ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ NA LESY OSOBITNÉHO URČENIA,
- zákaz vykonávania lesohospodárskej činnosti v celom EFP v období od 15.3. do 31.7., vrátane spracovávanía kalamity dreva
- Vylúčiť lesohospodárske a iné zásahy do porastov v piatom stupni ochrany v CHVÚ
- zamedziť zalesňovaniu na nelesných plochách,
- zákaz budovania lesných ciest v celom EFP
- vylúčenie všetkých lesohospodárskych činností, vrátane spracovávanía kalamity v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov v hniezdnom období, ak tak určí orgán ochrany prírody, hniezdne obdobie bude definované v rozhodnutí orgánu ochrany prírody a môže byť dlhšie ako obdobie uvedené vyššie,
- vylúčenie obnovnej ťažby v okruhu 100 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz výstavby, údržby a opravy lesných ciest v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov v hniezdnom období, ak tak určí orgán ochrany prírody, hniezdne obdobie bude definované v rozhodnutí orgánu ochrany prírody,
- je zakázané budovanie a vyznačenie turistického chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy alebo cyklotrasy
- zákaz pohybu mimo značených turistických chodníkov vrátane stanovania, bivakovania, nocovania a zberu lesných plodov s výnimkou pohybu vlastníkov, správcov a nájomcov pozemkov
- je zakázané organizovanie športových, turistických a iných verejnosti prístupných podujatí od 15.3. do 30.6., v tomto období je zakázaný aj zber lesných plodov a skialpinizmus
- potláčať výskyt predátorov v spolupráca s príslušnými poľovnými združeniami (malé šelmy- líška, kuna; diviak lesný), dočasne vylúčiť realizáciu adopcií orla skalného v celom CHVÚ Malá Fatra
- zákaz budovania poľovného zariadenia v celom EFP,
- v celom CHVÚ Malá Fatra v nadmorských výškach nad 900 m vylúčiť krmenie poľovnej fauny jadrovým krmivom (kukurica, pšenica, ovos, raž, šrot), silážou a potravinárskym odpadom,
- vylúčiť vakcináciu líšok proti besnote,

- Zakázané ponechanie menej ako piatich životaschopných stromov na 1 hektár obnovovanej plochy v rámci JPRL na prirodzené dožitie, s priemerom väčším ako 30 cm meraných v prsnej výške, trvale na pni
- Je zakázané ponechanie menej ako 5 jedincov pionierskych drevín, najmä topol', breza, vĺba, jarabina, lieska, na 0,5 hektár v rámci JPRL pri výchove porastov do 50 rokov, s výnimkou výchovy realizovanej v preukázateľne nevyhnutnej miere v prospech drevín cieľového drevinového zloženia v skupine pionierskych drevín a jarabiny vtáče
- je zakázaná likvidácia krovitých okrajov lesných porastov na hranici s bezlesím (okrajom lesného porastu sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra lesného dielca od okraja lesného komplexu) s výnimkou obnovy lesa a zabezpečenia a výchovy následného lesného porastu v prvej vekovej triede a s výnimkou približovania dreva v rámci ťažbových a pestovných procesov v nevyhnutnej miere
- je zakázaná aplikácia pesticídov a umelých hnojív
- let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 metrov nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 metrov od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia v období od 1. marca do 31. augusta,
- je zakázaná inštalácia nových nadzemných elektrických vedení v celom EFP
- kontrola elektrických vedení 22kV a na úsekoch so zistenými úhynmi vtákov
- inštalácia technických opatrení zabraňujúcich úhynu vtákov
- je zakázané umiestnenie stavby a drobnej stavby
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytliactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva – poľovníci, v záujme minimalizácie priameho prenasledovania.
- zabezpečiť každoročný usmernený monitoring populácie druhu v CHVÚ-zodpovedný: Štátna ochrana prírody SR, Správa NP Malá Fatra

2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4- hniezdiská tetrova hôľniaka

EFP4 – hniezdiská tetrova hôľniaka sú vyčlenené na lokalitách kde v súčasnosti prežívajú populácie tetrova. Všetky tieto územia sú umiestnené na hornom okraji hranice lesa a nad ňou a to v častiach CHVÚ s prevažujúcim hôľným reliéfom, prevažne uprostred celého CHVÚ.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- je zakázané budovanie a vyznačenie turistického chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy alebo cyklotrasy
- zákaz pohybu mimo značených turistických chodníkov vrátane stanovania, bivakovania a nocovania s výnimkou pohybu vlastníkov, správcov a nájomcov pozemkov
- je zakázané organizovanie športových, turistických a iných verejnosti prístupných podujatí od 15.3. do 30.6.
- potláčať výskyt predátorov v spolupráci s príslušnými poľovnými združeniami (malé šelmy- líška, kuna; diviak lesný), dočasne vylúčiť realizáciu adopcií orla skalného v celom CHVÚ Malá Fatra
- zákaz budovania poľovného zariadenia v celom EFP,
- v celom CHVÚ Malá Fatra v nadmorských výškach nad 900 m vylúčiť kŕmenie poľovnej fauny jadrovým krmivom (kukurica, pšenica, ovos, raž, šrot), silážou a potravinárskym odpadom,

- vylúčiť vakcináciu líšok proti besnote,
- fyzická ochrana druhu počas toku a hniezdenia (kontrola rušenia na tokaniskách amatérskymi pozorovateľmi, fotografmi, kontrola pytliactva),
- zákaz zalesňovania na nelesných plochách a nad hornou hranicou lesa, zákaz výsadby kosodreviny nad hornou hranicou lesa
- v prípade potreby realizovať cieleň manažment na odstránenie vegetácie, alebo iné zásahy do porastov v prospech tetraho holniaka
- je zakázaná aplikácia pesticídov a umelých hnojív
- zákaz letu lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzák, ktorých výška letu je menšia ako 300 metrov nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 metrov od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia v období od 1. marca do 31. augusta,
- je zakázaná inštalácia nových nadzemných elektrických vedení v celom EFP
- kontrola elektrických vedení 22kV a na úsekoch so zistenými úhynmi vtákov inštalácia technických opatrení zabraňujúcich úhynu vtákov

2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – hniezdiská muchárika malého a d'atľa bielochrbtého

EFP5 – hniezdiská d'atľa bielochrbtého a muchárika malého je vyčlenené roztrúsene po celom území CHVÚ na lesných porastoch za účelom ochrany dutinových hniezdičov uvedených vyššie ale aj ostatných lesných druhov.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- regulácia lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabránenia zníženia podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov,
- zakázané je použitie iného ako výberkového hospodárskeho spôsobu, alebo skupinovej clonnej obnovy alebo účelového výberu v rámci maloplošnej formy podrastového hospodárskeho spôsobu,
- zákaz vytvárania obnovných prvkov väčších ako 0,5 hektár alebo so šírkou viac ako jedna výška porastu
- znížiť max. možný objem ťažby v ochranných porastoch za decénium z 10 na 5% zásoby,
- zákaz vykonávania ťažby dreva v celom EFP v období od 15.3. do 31.7., vrátane spracovávania kalamity dreva
- Zakázané je ponechanie menej ako piatich životaschopných stromov na 1 hektár obnovovanej plochy v rámci JPRL na prirodzené dožitie, s priemerom väčším ako 30 cm meraným v prsnej výške, trvale na pni
- ponechávanie mŕtveho a odumierajúceho dreva, najmä stojaceho, a to aj pri pestovných aj obnovných zásahoch,
- udržanie podielu starých lesných porastov nad 80 rokov na hodnote aspoň 80 %,
- obnova lesných porastov bude prebiehať tak, aby zalesnenie, prerezávka a prebierka v týchto porastoch viedli k vzniku lesa s podielom buka aspoň 70% a v súlade s príslušnými modelmi hospodárenia pre daný lesný dielec.
- vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch
- vylúčiť aplikáciu rodenticídov s výnimkou lesných škôlok
- je zakázané poškodzovať stromy s hniezdnymi dutinami dutinových hniezdičov, ak tak určí orgán ochrany prírody

- vylúčenie všetkých lesohospodárskych činností, vrátane spracovávanía kalamity v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov v hniezdnom období, ak tak určí orgán ochrany prírody, hniezdne obdobie bude definované v rozhodnutí orgánu ochrany prírody,
- vylúčenie obnovnej ťažby v okruhu 100 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz budovania poľovníckych zariadení v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- zákaz budovania, údržby a opravy lesných ciest v okruhu 300 m okolo hniezd dravcov, bociana čierneho a dutinových hniezdičov v hniezdnom období, ak tak určí orgán ochrany prírody, hniezdne obdobie bude definované v rozhodnutí orgánu ochrany prírody,
- Zakázané je ponechanie menej ako 10 jedincov pionierskych drevín, najmä topoľ, breza, vŕba, jarabina, lieska, na 1 hektár v rámci JPRL pri výchove porastov do 50 rokov, s výnimkou výchovy realizovanej v preukázateľne nevyhnutnej miere v prospech drevín cieľového drevinového zloženia v skupine pionierskych drevín a jarabiny vtáče
- likvidácia krovitých okrajov lesných porastov na hranici s bezlesím (okrajom lesného porastu sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra lesného dielca od okraja lesného komplexu) s výnimkou obnovy lesa a zabezpečenia a výchovy následného lesného porastu v prvej vekovej triede a s výnimkou približovania dreva v rámci ťažbových a pestovných procesov v nevyhnutnej miere
- 15. je zakázaná inštalácia nových nadzemných elektrických vedení v celom EFP
- 16. kontrola elektrických vedení 22kV a na úsekoch so zistenými úhynmi vtákov inštalácia technických opatrení zabraňujúcich úhynu vtákov
- vylúčiť vakcináciu líšok proti besnote,

2.3.2.6. Návrh zásad opatrení v EFP6 – hniezdiská rybárka

EFP6 – vyčlenené je za účelom ochrany hniezdiská rybárka riečneho a jeho biotopov (rieky a potoky) a zaberá prevažne centrálnu časť na severnej strane CHVÚ, ale niekoľko území sa nachádza aj na južnej strane CHÚ.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- pri regulácii tokov vylúčiť pri spevňovaní brehov používanie iba umelých prvkov (betón a panely), je nevyhnutné používať aj prírodné materiálov
- potreba zníženia zaťaženia vodných ekosystémov cudzorodými látkami (výstavba ČOV),
- zlepšenie ponuky na hniezdenie – tvorba kolmých stien,
- zakazuje sa budovanie nových nadzemných elektrických vedení ponad vodné toky, v prípade nevyhnutnosti trasovania ponad tok je prevádzkovateľ siete povinný realizovať opatrenia na zviditeľnenie drôtov elektrického vedenia
- povinnosť inštalácie prvkov zviditeľňujúcich drôty elektrického vedenia na existujúcich nadzemných elektrických vedeniach križujúcich vodné toky

2.3.2.7. Návrh zásad opatrení v EFP7 – hniezdiská chrapkáča, prepelice, strakoša veľkého a loviská dravcov

EFP7 – vyčlenené je za účelom ochrany hniezdísk chrapkáč poľného, prepelice poľnej, strakoša veľkého a taktiež ako loviská dravcov a je určený na ochranu poľnohospodársky využívanej časti CHVÚ a príľahlých plôch, ktoré sú dôležité pre hniezdny výskyt vyššie uvedených druhov a ako potravná základňa dravcov. Toto EFP zaberá prevažne okrajové časti CHVÚ hlavne na severnej strane časť na severozápadnej a časť na západnom okraji CHVÚ.

Pre druhy, ktoré sú prioritou ochrany v tomto EFP je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- na pozemkoch mimo lesného pôdneho fondu je zakázaná likvidácia a zmenšovanie plochy remíz, vetrolamov, poľných lesíkov, solitérnych stromov a iných typov nelesnej drevinovej vegetácie mimo lokalít, kde sú výruby nevyhnutné za účelom zabezpečenia obnovy lúčnych spoločenstiev
- je zakázaný výrub a vykonávanie akýchkoľvek zásahov do nelesnej drevinovej vegetácie na pozemkoch mimo lesného pôdneho fondu od 1. apríla do 30. septembra, okrem prípadov odstraňovania následkov havárií alebo porúch na elektrickom vedení, pri veľkoplošných výruboch je zakázané ponechanie menej ako troch životaschopných stromov na 1 hektár plochy na prirodzené dožitie, s priemerom väčším ako 30 cm meraným v prsnej výške, trvale na pni
- je zakázané umelé zalesňovanie poľnohospodárskeho pozemku
- je zakázané rozorávanie trvalých trávnych porastov
- je zakázané mechanizované kosenie existujúcich trávnych porastov na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od okrajov do stredu
- je zakázané kosenie a mulčovanie od 1. mája do 31. júla na hniezdných lokalitách chriašteľa poľného, ak tak určí orgán ochrany prírody
- je zakázaná aplikácia rodenticídov s výnimkou lesných škôlok
- rozloha plôch s technickými a energetickými plodinami (kukurica, slnečnica, repka, bôb) môže dosahovať maximálne 20 % rozlohy ornej pôdy v EFP
- na oplocovanie pozemkov mimo zastavaného územia obce sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody a krajiny, na oplotenie sa nesmie používať ostnatý drôt, v prípade použitia drôtu (nie ostnatého), musia byť realizované opatrenia na zlepšenie viditeľnosti drôtu, napr. popri drôte musí byť vedený pás široký aspoň 15 cm
- je zakázaná inštalácia nových nadzemných elektrických vedení bez použitia zábran proti úhynom vtákov na podperných stĺpoch nadzemného elektrického vedenia a bez použitia zviditeľňujúcich prvkov na drôtoch nadzemného elektrického vedenia; pre nové elektrické vedenia sa odporúča použitie zemných elektrických káblov
- 16. kontrola elektrických vedení 22 kV a na úsekoch so zistenými úhynmi vtákov inštalácia technických opatrení zabraňujúcich úhynu vtákov
- je zakázaná likvidácia mokradí,
- pri regulácii tokov je zakázané použitie len umelých prvkov (betón a panely), je nevyhnutné použitie prírodných materiálov
- pri územnom rozvoji regiónu usmerňovať urbanizáciu tak, aby sa minimálne prejavila na zmenšovaní plochy lovisk, zároveň usilovať o koncentráciu urbanizácie a zabrániť roztratej urbanizácii
- vylúčiť vakcináciu líšok proti besnote,

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Tetrao urogallus*, *Tetrao tetrix*, *Picus canus*, *Ficedula parva*, *Ficedula albicollis*, *Monticola saxatilis*, *Lanius excubitor* a *Phoenicurus phoenicurus* na priaznivý.
2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Falco peregrinus*, *Aquila chrysaetos*, *Bubo bubo*, *Picoides tridactylus*, *Aegolius funereus*, *Dendrocopos leucotos*, *Dryocopos martius*, *Alcedo atthis*, *Ciconia nigra*, *Pernis apivorus*, *Strix uralensis*, *Caprimulgus europaeus*, *Dendrocopos syriacus*, *Crex crex*, *Glaucidium passerinum*, *Bonasa bonasia*, *Coturnix coturnix* a *Muscicapa striata*.
3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Malá Fatra.
4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Veľmi významným vnútorným faktorom, u druhov s nízkou početnosťou jedným z najvýznamnejších, sú **extrémny počasia**. U kurovitých druhov hlucháňa, tetraova hoľniaka a jariabka je dôležité, aby v čase vodenia mláďat nedochádzalo k vpádu chladného vzduchu a intenzívnym snehovým zrážkam. Vzhľadom ku globálnym klimatickým zmenám však dochádza k nástupu jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda aj k skoršiemu nástupu hniezdenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. Pri opakovaní takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok to môže prispieť k poklesu populácie ak je úspešnosť hniezdenia minimálna. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je vhodné len udržiavanie populácie na dostatočne veľkej úrovni (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči niektorým sezónam s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti.

Vnútornými prírodnými faktormi, ktoré negatívne vplyvajú na populácie a dlhodobý cieľ č. 2 je sukcesia u druhov včelár lesný a tetrov hoľniak. Obzvlášť závažným je tento faktor v prípade tetraova hoľniaka, kde v dôsledku zarastania jeho hniezdísk a lokalít výskytu hustým porastom drevín a vytvorením ostrej hranice medzi intenzívne obrábanou pôdou a lesom úplne zanikajú jeho biotopy. Problém je aj opúšťania pôdy a následné zarastanie.

Sukcesia problémom aj pre dosiahnutie cieľa 2 u včelára lesného. Naopak jariabok hôrny nástup niektorých sukcesných štádií prispeje k naplneniu cieľa 2.

Vnútorným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj pôsobenie škodlivých činiteľov v lese. Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1 a 2. V prípade vetrových polomov ak dôjde k polomom na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdne biotopy. Na zníženie dopadov tohto faktoru je dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry. Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom

období spôsobujúci zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia je možná vhodným štruktúrovaním porastov, ako aj udržaním populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít. V tomto prípade dochádza k úplnému zániku hniezdných biotopov. Týka sa to nielen dravcov, kurovitých vtákov ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami je pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny) alebo zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre okolité porasty, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdiče, ktoré sa dokážu dočasne prispôsobiť aj životu na polomoch ak ostanú zachované hniezdne stromy (tesáre a iné). Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populáciu, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať poľnohospodárstvo. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým opúšťanie pôdy, zarastanie TTP a zánik pastvy. Všetky uvedené faktory negatívne vplývajú na viaceré druhy, najviac však na tetra holniaka.

Limitujúcim faktorom môže byť aj intenzívne lesné hospodárenie obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1 a to zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho. Intenzívne využívanie hospodárskych lesov, kde sa vyskytuje tento druh, môže mať pre prítomnosť hlucháňa fatálne následky ak nedostane zachovaný dostatočný rozsah biotopov s vhodnou štruktúrou. Obzvlášť problematickým sú lesy s vysokým zakmenením ako aj nízkym vekom. Vhodným usmernením hospodárenie, s ktorým program starostlivosti počítá, sa však môže úplne predísť nenaplneniu uvedeného cieľa. Intenzívne lesné hospodárenie v prípade spracovania kalamít na veľkých plochách môže byť značne limitujúce aj pre dosiahnutie cieľa 2. Aby sa tomu predišlo je veľmi dôležité pri plánovanej obnove lesa vhodne štruktúrovať porasty a pri náhodných ťažbách je dôležité ponechávať na dožitie zdravé stromy podľa minimálnych nárokov druhov, prípade zlomy ako hniezdne podmienky. Pri zohľadnení ekologických nárokov druhov je možné skĺbiť hospodárenie v lese a to aj náhodnú ťažbu tak, aby sa minimalizoval negatívny dopad na uvedené dlhodobé ciele.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie podpory verejnosti pre ochranu prírody ako takú. Podpora verejnosti môže značne v CHVÚ Malá Fatra variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovaniu opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dôležitosti ochrany prírody dostanú iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad tohto faktoru. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomickeho, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenu optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných

subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele vplyva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ pre prípad ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad poveternostné podmienky – extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako bocian čierny, muchár sivý, muchárik, žltouchvosť hôrny a včelár lesný a ďalších nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia a môže viesť aj k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je možné len udržiavať biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných extrémov.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu globálna zmena klímy. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Malej Fatry môže mať nárast teploty veľmi významný dopad na charakter územia. Roky s teplými a suchými letami totiž vedú ku gradácii početnosti lykožrútov, celkovému zhoršeniu podmienok pre smrekové porasty a prispievajú ku celkovému hromadnému odumieraniu smrečín. Tento proces zatiaľ zasiahol viac niektoré iné regióny Slovenska, no s rastúcim počtom extrémnych výkyvov počasia (obzvlášť teplých a suchých rokov) nadobudne tento proces pravdepodobne aj väčšie rozmery. Prítom viaceré druhy sú závislé od významného zastúpenia smreka alebo jedle v lesných porastoch (napríklad pôtik kapcavý, kivičok vrabčí, dubník trojprstý, hlucháň hôrny).

Vonkajším prírodným faktorom veľmi významne vplývajúcim na populácie pôvodných druhov vtáctva je šírenie nepôvodných invázných druhov šeliem a ostatných živočíchov. Prípadný výskyt medvedík čistotný je problematický k ochrane hniezd dravcov a bociana čierneho, keďže medvedík je veľmi dobrý lezec.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Malá Fatra môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých.

V prípade cieľov hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie prítom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyvniteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplývajúci negatívne na dostupnosť zimovísk ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenia a dožadovanie plnenia medzinárodných dohovorov (RAMSAR, AEWA a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, a 3 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Tetrao urogallus*, *Tetrao tetrix*, *Picus canus*, *Ficedula parva*, *Ficedula albicollis*, *Monticola saxatilis*, *Lanius excubitor* a *Phoenicurus phoenicurus* na priaznivý.

- 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na úrovni vyššej ako 30 kohútov.
- 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie populáciu tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) na priemernej minimálnej úrovni nad 40 kohútov.
- 1.3. Zvýšiť a udržať populáciu žlny sivej (*Picus canus*) na priemernej úrovni minimálne 125 obsadených teritórií.
- 1.4. Zastaviť pokles muchárika malého (*Ficedula parva*) a zvýšiť jeho populáciu minimálne o 20% oproti dnešnému stavu.
- 1.5. Udržať populáciu muchárika bieločrkého (*Ficedula albicollis*) na úrovni minimálne 4000-6000 obsadených teritórií.
- 1.6. Zlepšiť stav biotopov na historických lokalitách výskytu skaliara pestrého (*Monticola saxatilis*) v CHVÚ Malá Fatra.
- 1.7. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša sivého (*Lanius excubitor*) na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených teritórií.
- 1.8. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.

2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Falco peregrinus*, *Aquila chrysaetos*, *Bubo bubo*, *Picoides tridactylus*, *Aegolius funereus*, *Dendrocopos leucotos*, *Dryocopus martius*, *Alcedo atthis*, *Ciconia nigra*, *Pernis apivorus*, *Strix uralensis*, *Caprimulgus europaeus*, *Dendrocopos syriacus*, *Crex crex*, *Glaucidium passerinum*, *Bonasa bonasia*, *Coturnix coturnix* a *Muscicapa striata*.

- 2.1. Udržať populáciu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) na priemernej minimálnej úrovni 8,5 obsadených teritórií.
- 2.2. Udržať populáciu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) na priemernej úrovni minimálne 8,5 obsadených teritórií.
- 2.3. Udržať populáciu výra skalného (*Bubo bubo*) na priemernej úrovni minimálne 16 obsadených teritórií.
- 2.4. Udržať populáciu dúbnička trojprstého (*Picoides tridactylus*) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.
- 2.5. Udržať populáciu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) na priemernej úrovni minimálne 190 obsadených teritórií.
- 2.6. Udržať populáciu ďatľa bieločrptého (*Dendrocopos leucotos*) na priemernej úrovni minimálne 200 obsadených teritórií.

- 2.7. Udržať populáciu tesára čierneho (*Dryocopus martius*) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených teritórií.
  - 2.8. Udržať populáciu rybárika riečneho (*Alcedo atthis*) na priemernej úrovni minimálne 11 obsadených teritórií.
  - 2.9. Udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) na minimálnej úrovni 6 obsadených teritórií.
  - 2.10. Udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus*) na minimálnej priemernej úrovni 25 obsadených teritórií.
  - 2.11. Udržať populáciu sovy dlhochvostej (*Strix uralensis*) na minimálnej priemernej úrovni 27,5 obsadených teritórií.
  - 2.12. Udržať populáciu a biotopy lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) minimálne na súčasnej úrovni.
  - 2.13. Udržať populáciu a biotopy d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) minimálne na súčasnej úrovni
  - 2.14. Udržať populáciu chrapkáča poľného (*Crex crex*) na minimálnej priemernej úrovni 100 volajúcich samcov.
  - 2.15. Udržať populáciu kivička vrbčieho (*Glaucidium passerinum*) na minimálnej priemernej úrovni 250 obsadených teritórií.
  - 2.16. Udržať populáciu jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených teritórií.
  - 2.17. Udržať populáciu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) na priemernej úrovni minimálne 65 volajúcich samcov.
  - 2.18. Udržať populáciu muchára sivého (*Muscicapa striata*) na priemernej úrovni minimálne 600 obsadených teritórií.
- 3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Malá Fatra.**
- 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 2/2011 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.
  - 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy
- 4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
- 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
  - 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ.

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Dominantný hospodársky spôsob je podrastový hlavne jeho maloplošná forma. V odôvodnených prípadoch v rámci zákona modely hospodárenia umožňujú aj použitie kombinácie podrastového a holorubného hospodárskeho spôsobu.

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
33	A	H	V			511	15	2	100	30	MH	MP	BK	20-50	SM	30-50	JD	10-20	sc	0-10	cl	0-10						
33	A	H	V			511	16	2	110	40	MP		BK	35-50	SM	30-50	JD	10-25	sc	0-10	cl	0-10						
33	A	H	V			611	15	2	100	30	MH		SM	45-50	BK	25-35	JD	10-20	sc	5-10	cl	0-5	ol	0-15				
33	A	H	V			611	16	2	110	40	MP		SM	45-60	BK	20-35	JD	10-20	sc	0-10	cl	0-5	jb	0-5				
33	C	H	V			511	15	2	100	30	MP	MH	BK	20-50	SM	25-50	JD	5-20	sc	0-10	cl	0-10	bo	0-5				
33	C	H	V			511	62	2	120	40	MP		BK	50-70	SM	10-30	JD	5-15	sc	0-10	cl	0-10	bo	0-5				
34	A	H	V			402	20	1	100	30	MH		BK	50-60	jd	5-20	sm	5-30	bo	0-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5		
34	A	H	V			402	70	1	120	40	MP		BK	50-60	jd	5-20	sm	5-30	bo	0-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5		
34	A	H	V			402	71	1	120	40	MP	MH	BK	50-70	jd	0-15	sm	5-10	bo	5-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
34	A	H	V			410	62	3	120	40	MP		BK	50-80	jd	0-15	sm	5-15	bo	0-10	sc	0-10	cl	0-15	db	0-5		
34	A	H	V			410	70	1	110	40	MP		BK	50-70	jd	10-20	sm	10-20	bo	0-10	sc	0-10	cl	0-15	db	0-5		
34	A	H	V			411	70	1	110	40	MP		BK	50-70	JD	10-20	sm	10-20	bo	0-10	sc	0-10	cl	5-15				
34	A	H	V			502	62	1	130	40	MP		BK	50-80	JD	5-20	SM	5-30	bo	0-15	sc	0-10	cl	0-15	mk	0-5		
34	A	H	V			502	70	1	130	40	MP		BK	50-65	JD	5-20	SM	10-30	bo	5-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5		
34	A	H	V			505	15	1	120	30	MH		BK	40-50	JD	15-25	SM	25-40	sc	5-10	cl	0-10	bo	0-5	ol	0-5		
34	A	H	V			511	15	1	100	30	MH		BK	45-55	JD	5-20	SM	25-35	sc	5-20	cl	0-15	ol	0-5				
34	A	H	V			511	15	3	100	30	MH	MP	BK	45-55	JD	5-20	SM	25-35	sc	5-20	cl	0-15						
34	A	H	V			511	16	1	110	40	MP		BK	45-55	JD	10-25	SM	20-35	sc	0-5	cl	5-15						
34	A	H	V			511	17	1	100	40	MP	MH	BK	45-55	JD	15-30	SM	25-35	sc	0-10	cl	0-15						
34	A	H	V			511	18	3	110	40	MP	MH	BK	45-55	JD	10-25	SM	20-35	sc	0-5	cl	5-15						
34	A	H	V			511	21	3	110	40	MP	MH	BK	40-50	JD	10-25	SM	20-35	sc	0-5	cl	10-20						

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
34	A	H	V			511	62	1	120	40	MP		BK	50-70	JD	10-25	SM	10-35	sc	0-5	cl	5-15						
34	A	H	V			511	65	1	120	40	MP		BK	50-65	JD	10-25	SM	20-35	sc	0-5	cl	5-15						
34	A	H	V			511	83	1	110	40	MP		BK	30-50	JD	5-25	SM	5-35	sc	0-5	cl	20-30						
34	A	H	V			516	18	3	110	40	MP	MH	BK	40-50	JD	10-30	SM	20-35	sc	0-10	cl	5-15						
34	A	H	V			516	62	3	130	40	MP		BK	50-70	JD	10-30	SM	10-30	sc	0-10	cl	5-15						
34	A	H	V			611	15	1	110	40	MH		BK	30-50	JD	10-20	SM	30-50	sc	0-5	cl	5-10	ol	0-5				
34	A	H	V			611	62	1	130	40	MP		BK	50-70	JD	5-20	SM	10-40	sc	0-5	cl	0-10						
34	A	H	V			611	70	1	130	40	MP		BK	40-55	JD	10-20	SM	25-40	sc	0-5	cl	5-10						
34	A	H	V			616	15	1	110	40	MH		BK	30-40	JD	10-20	SM	35-45	sc	5-10	cl	5-15	ol	0-5				
34	A	O	V		a	404	62	3	200	99	UV		BK	40-60	DB	20-50	JD	5-20	bo	0-20	sm	0-5	ol	0-15	cl	0-5		
34	A	O	V		a	417	62	3	200	99	UV		BK	50-70	CL	20-40	jd	0-10	sm	0-10	bo	0-10	sc	0-5	db	0-5	mk	0-5
34	A	O	V		a	601	62	3	200	99	UV		BK	50-70	JD	10-20	SM	10-30	BO	0-15	sc	0-15	cl	5-15	mk	0-10	jb	0-10
34	A	O	V		b	618	62	1	180	99	UV	MP	BK	50-90	SM	5-50	JD	0-10	jb	0-5	sc	0-10	jh	0-15				
34	A	O	V		b	618	70	3	180	99	UV	MP	BK	50-70	SM	10-40	JD	10-20	jb	0-5	sc	0-10	jh	0-15				
34	A	O	V		b	719	10	3	200	99	UV	MP	SM	40-60	jb	5-15	sc	0-10	jh	0-10	ks	10-55						
34	A	O	V		b	719	15	1	200	99	UV	MP	SM	70-90	jb	5-15	sc	0-10	jh	0-10	ks	0-10						
34	A	O	V		b	769	10	3	200	99	UV	MP	SM	40-60	jb	5-15	sc	0-10	jh	0-10	ks	10-55						
34	A	O	V		d	492	70	1	200	99	UV	MP	BK	50-70	BO	10-30	jd	5-15	sm	5-15	sc	0-10	cl	0-15	mk	0-10	tx	0-5
34	A	O	V		d	496	62	3	200	99	UV	MP	BK	50-80	JD	5-20	sm	5-15	bo	0-10	sc	0-10	cl	5-15	br	0-5		
34	A	O	V		d	592	18	3	150	99	UV	MP	BK	40-60	JD	10-20	SM	10-30	bo	5-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-10		
34	A	O	V		d	592	62	1	200	99	UV	MP	BK	40-80	JD	5-20	SM	5-25	bo	5-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-10		
34	A	O	V		d	592	70	3	200	99	UV	MP	BK	40-70	JD	10-20	SM	10-25	bo	5-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-10		
34	A	O	V		d	596	18	3	150	99	UV	MP	BK	40-60	JD	10-30	SM	20-40	bo	0-5	sc	0-10	CL	0-30	mk	0-5		

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
34	A	O	V		d	596	62	3	200	99	UV	MP	BK	40-80	JD	10-30	SM	10-30	bo	0-5	sc	0-10	CL	0-30	mk	0-5		
34	A	O	V		d	596	65	3	200	99	UV	MP	BK	40-60	JD	10-30	SM	10-30	bo	0-5	sc	0-10	CL	10-30	mk	0-5		
34	A	O	V		d	692	62	1	200	99	UV	MP	BK	40-80	JD	5-25	SM	5-30	BO	0-15	sc	0-15	cl	5-15	mk	0-10	jb	0-10
34	A	O	V		d	696	18	1	200	99	UV	MP	BK	40-50	SM	20-40	JD	10-30	sc	0-10	jb	0-5	cl	5-15				
34	A	O	V		d	696	62	1	200	99	UV	MP	BK	50-80	SM	10-25	JD	10-30	sc	0-10	jb	0-5	cl	0-15				
34	A	O	V		d	696	70	3	200	99	UV	MP	BK	50-60	SM	10-25	JD	10-30	sc	0-10	jb	0-5	cl	5-15				
34	B	O	V		d	592	70	1	200	99	UV	MP	BK	40-70	JD	10-25	SM	10-25	bo	0-20	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-10	tx	0-5

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i>) na úrovni vyššej ako 30 kohútov.			
1.1.1.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 3	EFP 3	VP
1.1.2.	Vylúčiť budovanie poľovných zariadení v celom EFP	EFP 3	VP
1.1.3.	Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských holí	EFP 3	VP
1.1.4.	Obnovu lesných porastov vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	EFP 3	VP
1.1.5.	Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1.3. do 30.6.	EFP 3	VP
1.1.6.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 3	VP
1.1.7.	Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho.	EFP 3	VP
1.1.8.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu	EFP 3	VP
1.1.9.	Budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na lokality hlucháňa	EFP 3	VP
1.1.10.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväžnic	EFP 3	VP
1.1.11.	Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany	EFP 3	VP
1.1.12.	Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany	EFP 3	VP
1.1.13.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	CHVÚ	VP
1.1.14.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	EFP 3	VP
1.1.15.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	EFP 3	VP
1.1.16.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	EFP 3	VP
1.1.17.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP 3	VP
1.1.18.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 3	VP
1.1.20.	Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov	EFP 3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.1.21.	Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórií ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia	EFP 3	VP
1.1.22.	V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) častí existujúcich chodníkov	EFP 3	VP
1.1.23.	Pri manažmente lesa v porastoch vo veku do 50 rokov, kde je to možné uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa	EFP 3	VP
1.1.24.	V nadmorských výškach nad 900 m vylúčiť kŕmenie poľovnej fauny jadrovým krmivom (kukurica, pšenica, ovos, raž, šrot), silážou a potravinárskym odpadom	EFP 3	VP
1.1.25.	Monitorovať negatívne faktory obmedzujúce populáciu hlucháňa hôrneho	EFP 3	VP
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie populáciu tetraova hoľniaka (Tetrao tetrix) na priemernej minimálnej úrovni nad 40 kohútov			
1.2.1.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov	EFP 4	VP
1.2.2.	Usmerniť športovú a turistickú činnosť tak aby sa minimalizovalo vyrušovanie na hniezdiskách a tokaniskách druhu	EFP 4	VP
1.2.3.	S užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov zabezpečiť primerané využívanie (pastvu, alebo kosenie) biotopov tetraova	CHVÚ	VP
1.2.4.	Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany	EFP 4	VP
1.2.5.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti (lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu, ďalších lesných ciest a zväžnic, budovanie nových turistických chodníkov, stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem)	EFP 4	VP
1.2.6.	Zabezpečiť monitoring tetraova hoľniaka (populácie a všetkých tokanísk) a ostatných druhov vtáctva	EFP 4	VP
1.2.7.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku	EFP 4	VP
1.2.8.	V nadmorských výškach nad 900 m vylúčiť kŕmenie poľovnej fauny jadrovým krmivom (kukurica, pšenica, ovos, raž, šrot), silážou a potravinárskym odpadom	EFP 4	VP
1.2.9.	Vylúčiť let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 metrov nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 metrov od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia v období od 1. marca do 31. augusta	EFP 4	VP
1.2.10.	Monitorovať negatívne faktory obmedzujúce populáciu tetraova hoľniaka	EFP 4	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.2.11.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 4	EFP 4	VP
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať populáciu žlny sivej (<i>Picus canus</i>) na priemernej úrovni minimálne 125 obsadených teritórií.			
1.3.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 3, EFP 5	VP
1.3.2.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP 3, EFP 5	VP
1.3.3.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	CHVÚ	VP
1.3.4.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	EFP 3, EFP 5	VP
1.3.5.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.4. Zastaviť pokles muchárika malého (<i>Ficedula parva</i>) a zvýšiť jeho populáciu minimálne o 20% oproti dnešnému stavu			
1.4.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP 5	VP
1.4.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 5	VP
1.4.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	CHVÚ	VP
1.4.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabránenia zníženia podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov	EFP 5	VP
1.4.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika malého	CHVÚ	VP
1.4.6.	Udržať podiel starých lesných porastov nad 80 rokov na hodnote aspoň 80 %,	EFP 5	VP
1.4.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP 5	VP
1.4.8.	Vylúčiť vykonávanie ťažby dreva v celom EFP v období od 15.3. do 31.7., vrátane spracovávania kalamity dreva	EFP 5	VP
1.4.9.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 5	EFP 5	VP
Operatívny cieľ č. 1.5. Udržať populáciu muchárika bieločrkého (<i>Ficedula albicollis</i>) na úrovni minimálne 4000-6000 obsadených teritórií			
1.5.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP 2, EFP 5	VP
1.5.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.5.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP 2, EFP 5	VP
1.5.4.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkeho	EFP 2, EFP 5	VP
1.5.5.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 2, EFP 5	VP
1.5.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre muchárika bielokrkeho vyvesením búdok	EFP 2, EFP 5	VP
1.5.7.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
Operatívny cieľ č. 1.6. Zlepšiť stav biotopov na historických lokalitách výskytu skaliara pestrého (<i>Monticola saxatilis</i>) v CHVÚ Malá Fatra			
1.6.1.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov na historických lokalitách výskytu	CHVÚ	VP
1.6.2.	S užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov zabezpečiť primerané využívanie (pastvu, alebo kosenie) na historických lokalitách výskytu	CHVÚ	VP
1.6.3.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti (lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu, ďalších lesných ciest a zväžnic, budovanie nových turistických chodníkov, stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem) na historických lokalitách výskytu	CHVÚ	VP
1.6.4.	Zabezpečiť monitoring skaliara pestrého	CHVÚ	VP
1.6.5.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody na historických lokalitách výskytu	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.7. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša sivého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených teritórií.			
1.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého	CHVÚ	VP
1.7.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP 7	VP
1.7.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	EFP 7	VP
1.7.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách	EFP 7	VP
1.7.5.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	EFP 7	VP
1.7.6.	Zabezpečiť ochranu drevín na pozemkoch mimo lesného pôdneho fondu podľa opatrení uvedených v EFP	EFP 7	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.8. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
1.8.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticidov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
1.8.2.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltochvosta hôrneho	EFP 2, EFP 5	VP
1.8.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP 2, EFP 5	VP
1.8.4.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltochvosta hôrneho vyvesením búdok	EFP 2, EFP 5	VP
1.8.5.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 2, EFP 5	VP
1.8.6.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu sokola sťahovavého (<i>Falco peregrinus</i>) na priemernej minimálnej úrovni nad 8,5 obsadených teritórií.			
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	CHVÚ	VP
2.1.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	CHVÚ	VP
2.1.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	EFP 1	VP
2.1.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP 1	VP
2.1.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP 1	VP
2.1.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP 1	VP
2.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP 1	VP
2.1.8.	Obmedziť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 15.2. do 30. júna do 300 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	EFP 1	VP
2.1.9.	Vylúčiť budovanie alebo údržbu poľovných zariadení vo vzdialenosti do 100 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	EFP 1	VP
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na priemernej úrovni minimálne 8,5 obsadených teritórií.			
2.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.2.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	CHVÚ	VP
2.2.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	CHVÚ	VP
2.2.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP 1	VP
2.2.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP 1	VP
2.2.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 1	VP
2.2.7.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP 1	VP
2.2.8.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	EFP 1	SP
2.2.9.	Obmedziť vykonávania lesohospodárskej činnosti od 15.2. do 30. júna do 300 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	EFP 1	VP
2.2.10.	Vylúčiť budovanie alebo údržbu poľovných zariadení vo vzdialenosti do 100 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	EFP 1	VP
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať populáciu výra skalného (<i>Bubo bubo</i>) na priemernej úrovni minimálne 16 obsadených teritórií			
2.3.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	CHVÚ	VP
2.3.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	EFP 1	VP
2.3.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	EFP 1	VP
2.3.4.	Zabezpečiť inštaláciu zábran na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk	EFP 1	VP
2.3.5.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám	EFP 1	VP
2.3.6.	Vylúčiť vykonávanie odstrelu a odťaženia hniezdnej steny výra skalného pri obnove ťažobnej činnosti v lomoch, ak tak určí orgán ochrany prírody a krajiny	EFP 1	VP
2.3.7.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 1	EFP 1	VP
Operatívny cieľ č. 2.4. Udržať populáciu d'ubníka trojprstého (<i>Picoides tridactylus</i>) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií			
2.4.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticidov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.4.2.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	VP
2.4.3.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.4.4.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.4.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie d'ubníka	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.5. Udržať populáciu pôtika kapcavého (<i>Aegolius funereus</i>) na priemernej úrovni minimálne 190 obsadených teritórií.			
2.5.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP 2, EFP 5	VP
2.5.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.5.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	CHVÚ	VP
2.5.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	EFP 2, EFP 5	VP
2.5.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.5.6.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu pôtika	EFP 2, EFP 5	VP
2.5.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	CHVÚ	VP
2.5.8.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
Operatívny cieľ č. 2.6. Udržať populáciu d'atľa bielochrbtého (<i>Dendrocopos leucotos</i>) na priemernej úrovni minimálne 200 obsadených teritórií.			
2.6.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
2.6.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 5	VP
2.6.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP 5	VP
2.6.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabránenia zníženia podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov	CHVÚ	VP
2.6.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie Ďatľa bielochrbtého	EFP 5	VP
2.6.6.	Udržať podiel starých lesných porastov nad 80 rokov na hodnote aspoň 80 %,	CHVÚ	VP
2.6.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP 5	VP
2.6.8.	Vylúčiť vykonávanie ťažby dreva v celom EFP v období od 15.3. do 31.7., vrátane spracovávanie kalamity dreva	EFP 5	VP
2.6.9.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 5	EFP 5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.6.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.7. Udržať populáciu tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených teritórií.			
2.7.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP 2, EFP 5	VP
2.7.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.7.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	VP
2.7.4.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.7.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	CHVÚ	VP
2.7.6.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
Operatívny cieľ č. 2.8. Udržať populáciu rybárika riečneho (<i>Alcedo atthis</i>) na priemernej úrovni minimálne 11 obsadených teritórií			
2.8.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie rybárika	EFP 6	VP
2.8.2.	Na vhodných lokalitách v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny a vytvárať nové hniezdne možnosti pre rybárika	EFP 6	VP
2.8.3.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít	EFP 6	VP
2.8.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody	EFP 6	SP
2.8.5.	Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality	EFP 6	VP
2.8.6.	pri regulácii tokov vylúčiť pri spevňovaní brehov používanie iba umelých prvkov (betón a panely), je nevyhnutné používať aj prírodné materiálov	EFP 6	VP
2.8.7.	Vylúčiť budovanie nových nadzemných elektrických vedení ponad vodné toky, v prípade nevyhnutnosti trasovania ponad tok je prevádzkovateľ siete povinný realizovať opatrenia na zviditeľnenie drôtov elektrického vedenia	EFP 6	VP
2.8.8.	Zabezpečiť inštalovanie prvkov zviditeľňujúcich drôty elektrického vedenia na existujúcich nadzemných elektrických vedeniach križujúcich vodné toky	EFP 6	VP
Operatívny cieľ č. 2.9. Udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na minimálnej úrovni 6 obsadených teritórií.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.9.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdných okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	CHVÚ	VP
2.9.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	CHVÚ	VP
2.9.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	CHVÚ	VP
2.9.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP 2, EFP 5	VP
2.9.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP 2, EFP 5	VP
2.9.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.9.7.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP 2, EFP 5	VP
2.9.8.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP 2, EFP 5	VP
2.9.9.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.10. Udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej priemernej úrovni 25 obsadených teritórií			
2.10.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného	EFP 2, EFP 5	VP
2.10.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	CHVÚ	VP
2.10.3.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP 2, EFP 5	VP
2.10.4.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP 2, EFP 5	SP
2.10.5.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.10.6.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP 2, EFP 5	VP
2.10.7.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP 2, EFP 5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.10.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP 2, EFP 5	VP
2.10.9.	Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk	CHVÚ	VP
2.10.10.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
Operatívny cieľ č. 2.11. Udržať populáciu sovy dlhochvostej (<i>Strix uralensis</i>) na minimálnej priemernej úrovni 27,5 obsadených teritórií			
2.11.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.11.2.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP 2, EFP 5	VP
2.11.3.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km ² v porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky	CHVÚ	VP
2.11.4.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP 2, EFP 5	SP
2.11.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej	EFP 2, EFP 5	VP
2.11.6.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP 2, EFP 5	VP
2.11.7.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
Operatívny cieľ č. 2.12. Udržať populáciu a biotopy lelka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) minimálne na súčasnej úrovni.			
2.12.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	CHVÚ	VP
2.12.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 7	VP
2.12.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvolnených porastov drevín	EFP 7	VP
Operatívny cieľ č. 2.13. Udržať populáciu d'atl'a hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) minimálne na súčasnej úrovni.			
2.13.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP
2.13.2.	Zabezpečiť ochranu drevín na pozemkoch mimo lesného pôdneho fondu podľa opatrení uvedených v EFP 7	EFP 7	VP
Operatívny cieľ č. 2.14. Udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej priemernej úrovni 100 volajúcich samcov.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.14.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP 7	VP
2.14.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	EFP 7	VP
2.14.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	EFP 7	VP
2.14.4.	Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách	EFP 7	VP
2.14.5.	V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít	EFP 7	VP
2.14.6.	V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cieľnú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky č. 2/2011 Z.z.	EFP 7	SP
2.14.7.	Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP 7	VP
2.14.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP 7	VP
2.14.9.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chrapkáča poľného	EFP 7	VP
2.14.10.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	EFP 7	VP
Operatívny cieľ č. 2.15. Udržať populáciu kivička vrabčieho (<i>Glaucidium passerinum</i>) na minimálnej priemernej úrovni 250 obsadených teritórií.			
2.15.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP 2, EFP 5	VP
2.15.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.15.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP 2, EFP 5	VP
2.15.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	CHVÚ	VP
2.15.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.15.6.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kivička	EFP 2, EFP 5	VP
2.15.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kivička	EFP 2, EFP 5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.15.8.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.16. Udržať populáciu jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených teritórií.			
2.16.1.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP
2.16.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.16.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.16.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP 2, EFP 5	VP
2.16.5.	Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany	EFP 2, EFP 5	VP
2.16.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.16.7.	Monitorovať a regulovať výskyt diviaka na lokalitách jariabka hôrneho	EFP 2, EFP 5	VP
Operatívny cieľ č. 2.17. Udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na priemernej úrovni minimálne 65 volajúcich samcov			
2.17.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	CHVÚ	VP
2.17.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	CHVÚ	VP
2.17.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	CHVÚ	VP
2.17.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách	CHVÚ	VP
2.17.5.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke minimálne 10 m	CHVÚ	VP
2.17.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej	CHVÚ	VP
2.17.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.18. Udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) na priemernej úrovni minimálne 600 obsadených teritórií.			
2.18.1.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	EFP 2	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.18.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP 2, EFP 5	VP
2.18.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP 2, EFP 5	VP
2.18.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP 2, EFP 5	VP
2.18.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP 2, EFP 5	VP
2.18.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchára sivého	CHVÚ	VP
2.18.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP 2, EFP 5	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 2/2011 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.			
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 2/2011 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 2/2011 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Malá Fatra	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy			
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Malá Fatra naráža na legislatívne prekážky	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	VP
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	SP
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	CHVÚ	VP
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Malej Fatry v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	SP
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	CHVÚ	VP
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	CHVÚ	VP
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
4.2.4.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-01 Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	2.2. a 2.14.
3. Opatrenia	2.2.2. a 2.14.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	32000 €
11. Špecifikácia potrebného technického	Materiál potrebný pre výrobu a opravu hniezdných

vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	podložiek (dosky, pletivo, klince, šrúby, objímky a pod.), zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-02 Ochrana okolia hniezd dravcov, sov a bociana čierneho
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.2., 2.10., 2.12., 2.14. a 2.15.
3. Opatrenia	2.1.2., 2.2.3., 2.10.1., 2.12.1., 2.14.3. a 2.15.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	48500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	GPS, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.), fotoaparát.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-03 Ochrana vtáctva v lesoch Malej Fatry v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 2.2., 2.4., 2.5., 2.6., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.13., 2.14., 2.15., 2.16., 2.17.,
3. Opatrenia	1.1.18, 1.2.4., 1.3.7., 2.2.7., 2.4.3., 2.4.6., 2.5.6., 2.6.6., 2.8.5., 2.9.4., 2.10.5., 2.11.6., 2.13.5., 2.14.7., 2.15.6., 2.16.4., 2.17.5.,
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Rok 2016 – 2025 v čase obnovy PSL
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu/projektov, t.j. organizácia s odbornosťou pre vyhotovenie PSL v spolupráci s organizáciou ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR a MPRV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	550000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2026 po ukončení obnovy všetkých PSL v území alebo roky 2018, 2023, 2026, t.j. rok po obnove príslušných PSL.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-04 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.5., 2.12., 2.14. a 2.15.
3. Opatrenia	1.1.16., 2.1.6., 2.2.8., 2.5.3., 2.12.4, 2.12.5., 2.14.8. a 2.15.9.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvížne plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-05 Ochrana biotopov tetrova hoľniaka v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	2.3.
3. Opatrenia	2.3.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP4 a okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody a vlastníci pozemkov, resp. užívatelia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	450000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zabezpečenie pastvy a úpravy biotopu pre potreby ochrany tetrova hoľniaka
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-06 Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2016-2018, 2021-2022, 2024-2025,
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci či správca lesa
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR

10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	280000 € (náklady na výchovné zásahy v EFP3 v prípade potreby v mladých porastoch)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2027 po ukončení obnovy všetkých PSL v území alebo roky 2017, 2023, 2026, t.j. rok po obnove príslušných PSL.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-07 Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2., 1.3., 2.6., 2.10., 2.14. a 2.18.
3. Opatrenia	1.2.3., 1.3.5., 2.6.4., 2.10.4., 2.14.4. a 2.18.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dalekohľad, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafón a zariadenie na prehrávanie vtáčích hlasov, GPS, materiál na označenie hniezdneho stromu a PC na písanie podnetov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po ukončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa sumarizujúca počty zistených stromov a počty stromov s dosiahnutou ochranou a súvisiacimi údajmi.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-08 Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	1.3., 2.5., 2.6. a 2.13.
3. Opatrenia	1.3.6., 2.5.5., 2.6.5, 2.11.7., 2.13.4.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, 2027-2030, 2037-2040
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a správcovia lesných pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	75000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na výrobu búdok (píly, klince, kladivá, dosky) a materiál na lezenie na stromy (skoby, laná, karabíny a pod.).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021, r. 2031, r. 2041
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po každom období s prijatým projektom na doplnenie búdok pre zlepšenie

	hniezdných podmienok..
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU033-09 Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	2.15.
3. Opatrenia	2.15.8.
4. Priorita	EFP 7
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	300000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál a zariadenia potrebné pre údržbu trávnych porastov (predovšetkým kosením, pastvou) na kľúčových lokalitách výskytu kritériových druhov. Takisto podpora pre vlastníkov na služby potrebné pre údržbu týchto TTP
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení kalendárneho roku
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-10 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Malá Fatra a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.7., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.12., 2.13., 2.14., 2.15., 2.16., 2.17., 2.18.
3. Opatrenia	1.1.13., 1.2.5, 1.3.3., 2.1.1., 2.2.1., 2.3.6., 2.4.4., 2.5.8., 2.6.8., 2.7.1., 2.8.6., 2.9.6., 2.10.6., 2.11.5., 2.12.3., 2.13.1., 2.14.1., 2.15.1., 2.16.5., 2.17.6.,
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Malá Fatra a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, potreby na sčítanie vtákov v kolónií čajok, materiál na telemetrické sledovanie vybraných druhov vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz

	príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.
1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-11 Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetrahoľníka
2. Príslušný operatívny cieľ	2.3.
3. Opatrenia	2.3.8., 2.3.10.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP4
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	16000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, fotopasce, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po skončení monitoringu
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu a vedecké publikácie popisujúce význam jednotlivých faktorov.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-12 Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu hlucháňa hôrneho
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1.
3. Opatrenia	1.1.23., 1.1.26
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	16000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, fotopasce, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po skončení monitoringu
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu a vedecké publikácie popisujúce význam jednotlivých faktorov.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-13 Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Malá Fatra prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 2.3., 2.7., 2.12., 2.13., 2.14., 2.15., 3.2., 3.3. a 5.1.
3. Opatrenia	1.1.15., 1.1.17., 2.1.5., 2.1.7., 2.2.6., 2.2.9., 2.4.5., 2.14.6., 2.14.10., 2.15.5., 2.15.10., 4.1.3.

4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	46500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-14 Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Malá Fatra verejnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Opatrenia	4.1.4.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Naprojektovanie a výstavba náučných chodníkov, na vybraných bodoch výstavba pozorovacích veží, výrobu a osadenie informačných panelov, panelov náučného chodníka, vybudovanie parkoviska, vybudovanie a prevádzka fotokrytov ako nástroj priblíženia miestnej prírody verejnosti
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	V roku 2021 po ukončení projektu a následne v intervale každých päť rokov
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a každých päť rokov správa o návštevnosti územia
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-15 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Opatrenia	4.1.1., 4.1.5., 4.1.6., 4.1.7., 4.1.8. a 4.1.9.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníka a správcu pozemku

8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-16 Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Malá Fatra v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Opatrenia	4.1.7., 4.1.8.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	50000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na prípravu filmu. Podklady na prípravu publikácie o lokalitách pre birdwatching v Malej Fatry a okolí v angličtine a podklady pre menšie články.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa, vydaný film a publikácie
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-17 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.12., 2.14., 2.15. a 4.1.
3. Opatrenia	1.1.11., 2.1.4., 2.2.5., 2.12.2., 2.14.5., 2.15.4., 4.1.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	72000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.

14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.
1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-18 Zlepšenie kontroly plnenia priorit ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.13., 2.14., 2.15., 2.16. a 2.17.
3. Opatrenia	1.1.5., 1.1.6., 1.1.10., 1.1.12., 1.1.15., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.6., 1.2.7., 1.2.8., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.8., 1.3.9., 2.1.3., 2.1.4., 2.1.5., 2.2.4., 2.2.5., 2.2.6., 2.3.1., 2.3.2., 2.3.4., 2.3.5., 2.3.7., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.5., 2.4.8., 2.5.1., 2.5.2., 2.5.3., 2.5.9., 2.5.10., 2.6.1., 2.6.2., 2.6.3., 2.6.9., 2.6.10., 2.7.2., 2.8.1., 2.8.2., 2.8.3., 2.8.7., 2.8.8., 2.9.1., 2.9.2., 2.10.2., 2.10.3., 2.10.7., 2.10.8., 2.11.1., 2.11.2., 2.11.3., 2.11.8., 2.11.9., 2.13.1., 2.13.2., 2.13.7., 2.13.8., 2.14.4., 2.14.9., 2.14.11., 2.15.3., 2.15.7., 2.15.11., 2.16.1., 2.16.2., 2.16.6., 2.16.7., 2.17.1., 2.17.2., 2.17.3., 2.17.7., 2.17.8.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	55500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát, ďalekohľady.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-19 Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a tetraiva hoľniaka
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.3.
3. Opatrenia	1.1.25., 2.3.9.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP3, EFP4
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, po zrealizovaní opatrení priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné poľovné združenia
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR, MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Fotopasce, ďalekohľady, podklady pre úpravu plánu lovu a chovu, poľovnícke potreby.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa v 2021 po skončení projektu a následne každoročne po skončení sezóny.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov

	Vyhláška č. 2/2011 Z.z.
1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-20 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.1. a 3.2.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.
1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-21 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1. a 4.2.
3. Opatrenia	4.1.1., 4.2.1., a 4.2.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	63000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.
1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-22 Zámery pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Malá Fatra
2. Príslušný operatívny cieľ	4.2.
3. Opatrenia	4.2.4.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne

9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	63000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymeranie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 2/2011 Z.z.

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU031-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Malá Fatra	3000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU031-02	Ochrana okolia hniezd dravcov, sov a bociana čierneho	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU031-03	Ochrana vtáctva v lesoch Malej Fatry v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU031-05	Ochrana biotopov tetrova hoľniaka v CHVÚ Malá Fatra	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000
SKCHVU031-06	Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia	0	70000	70000	70000	70000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-07	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Malá Fatra	5000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU031-08	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Malá Fatra	0	10000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	10000	5000	5000	5000	0
SKCHVU031-09	Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Malá Fatra	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
SKCHVU031-10	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Malá Fatra a jeho hniezdnej úspešnosti	5000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU031-11	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetrova hoľniaka	0	4000	4000	4000	4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-12	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu hlucháňa hôrneho	0	4000	4000	4000	4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU031-13	Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Malá Fatra prostredníctvom stráže prírody	3000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU031-14	Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Malá Fatra verejnosti	0	50000	30000	20000	20000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-15	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Malá Fatra	10000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	10000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU031-16	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Malá Fatra v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov	0	20000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-17	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Malá Fatra	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	5000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU031-18	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Malá Fatra	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	5000	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU031-19	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a tetrova hoľniaka	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	5000	0	0	0	0	5000	0
SKCHVU031-20	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Malá Fatra	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-21	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Malá Fatra	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU031-22	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Malá Fatra	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
	Spolu (€)	98200	234700	199700	189700	189700	66700	66700	66700	66700	71700	62000	57500	52500	52500	57500	47500

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU031-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Malá Fatra	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	32000
SKCHVU031-02	Ochrana okolia hniezd dravcov, sov a bociana čierneho	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	48500
SKCHVU031-03	Ochrana vtáctva v lesoch Malej Fatry v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	192000
SKCHVU031-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000
SKCHVU031-05	Ochrana biotopov tetraho hoľniaka v CHVÚ Malá Fatra	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	450000
SKCHVU031-06	Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	280000
SKCHVU031-07	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Malá Fatra	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	92000
SKCHVU031-08	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Malá Fatra	0	0	0	0	0	10000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	75000
SKCHVU031-09	Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Malá Fatra	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	300000
SKCHVU031-10	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Malá Fatra a jeho hniezdnej úspešnosti	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	92000
SKCHVU031-11	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetraho hoľniaka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16000
SKCHVU031-12	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu hlucháňa hôrneho	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16000
SKCHVU031-	Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Malá Fatra	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	46500

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
13	prostredníctvom stráže prírody															
SKCHVU031-14	Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Malá Fatra verejnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120000
SKCHVU031-15	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Malá Fatra	2000	2000	2000	2000	10000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	10000	92000
SKCHVU031-16	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Malá Fatra v zahraničí s cieľom priťahnutia návštevníkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50000
SKCHVU031-17	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Malá Fatra	2000	2000	2000	2000	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	5000	72000
SKCHVU031-18	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Malá Fatra	1500	1500	1500	1500	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	55500
SKCHVU031-19	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a tetrova hoľniaka	0	0	0	5000	0	0	0	0	5000	0	0	0	0	5000	45000
SKCHVU031-20	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Malá Fatra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU031-21	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Malá Fatra	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	63000
SKCHVU031-22	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Malá Fatra	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	63000
	Spolu (€)	47500	47500	47500	52500	62000	57500	52500	52500	57500	47500	47500	47500	47500	63500	2310500

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

4.1. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	Dlhodobé ciele			
1.	Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov <i>Tetrao urogallus</i> , <i>Tetrao tetrix</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Monticola saxatilis</i> , <i>Lanius excubitor</i> a <i>Phoenicurus phoenicurus</i> na priaznivý	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2.	Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Falco peregrinus</i> , <i>Aquila chrysaetos</i> , <i>Bubo bubo</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Aegolius funereus</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i> , <i>Dryocopos martius</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Pernis apivorus</i> , <i>Strix uralensis</i> , <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Dendrocopos syriacus</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Glaucidium passerinum</i> , <i>Bonasa bonasia</i> , <i>Coturnix coturnix</i> a <i>Muscicapa striata</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3.	Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Malá Fatra	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
4.	Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
	Operatívne ciele			
1.1.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i>) na úrovni vyššej ako 30 kohútov.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie populáciu tetrova hoľniaka (<i>Tetrao tetrix</i>) na priemernej minimálnej úrovni nad 40 kohútov.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.	Zvýšiť a udržať populáciu žlty sivej (<i>Picus canus</i>) na priemernej úrovni minimálne 125 obsadených teritórií.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.	Zastaviť pokles muchárika malého (<i>Ficedula parva</i>) a zvýšiť jeho populáciu minimálne o 20% oproti dnešnému stavu	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.5.	Udržať populáciu muchárika bielokrkého (<i>Ficedula albicollis</i>) na úrovni minimálne 4000-6000 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.6.	Zlepšiť stav biotopov na historických lokalitách výskytu skaliara pestrého (<i>Monticola saxatilis</i>) v CHVÚ Malá Fatra	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.7.	Zvýšiť a udržať populáciu strakoša	Zistený počet párov	Záznamy	Plní sa (ak sú

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	sivého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených teritórií		z monitoringu zadané do databázy	každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.8.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.	Udržať populáciu sokola sťahovavého (<i>Falco peregrinus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 8,5 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.	Udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na priemernej úrovni minimálne 8,5 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.	Udržať populáciu výra skalného (<i>Bubo bubo</i>) na priemernej úrovni minimálne 16 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.	Udržať populáciu ďubníka trojprstého (<i>Picoides tridactylus</i>) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.	Udržať populáciu pôtika kapcavého (<i>Aegolius funereus</i>) na priemernej úrovni minimálne 190 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.	Udržať populáciu d'atľa bielochrbtého (<i>Dendrocopos leucotos</i>) na priemernej úrovni minimálne 200 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.	Udržať populáciu tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.	Udržať populáciu rybárika riečného (<i>Alcedo atthis</i>) na priemernej úrovni minimálne 11 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.	Udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na minimálnej úrovni 6 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.10.	Udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej priemernej úrovni 25 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.11.	Udržať populáciu sovy dlhochvostej (<i>Strix uralensis</i>) na minimálnej priemernej úrovni 27,5 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
				aktuálne dáta)
2.12.	Udržať populáciu a biotopy leka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) minimálne na súčasnej úrovni.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.13.	Udržať populáciu a biotopy ďatľa hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) minimálne na súčasnej úrovni	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.14	Udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej priemernej úrovni 100 volajúcich samcov.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.15.	Udržať populáciu kivička vrabčieho (<i>Glaucidium passerinum</i>) na minimálnej priemernej úrovni 250 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.16.	Udržať populáciu jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.17.	Udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na priemernej úrovni minimálne 65 volajúcich samcov.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.18.	Udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) na priemernej úrovni minimálne 600 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1.	Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 2/2011 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
3.2.	Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.1.	Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
4.2.	Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu	Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva	Správy z aktivít praktickej ochrany vtáctva	Plní sa / Neplní sa
	Opatrenia			
1.1.1.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z	Plní sa priebežne /

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	uvedených PS Malá Fatra v EFP 3		kontroly	neplní sa priebežne
1.1.2.	Vylúčiť budovanie poľovných zariadení v celom EFP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.3.	Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských hŕôľ	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.4.	Obnovu lesných porastov vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.5.	Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1.3. do 30.6.	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.6.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.7.	Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.8.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.9.	Budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na lokality hlucháňa	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.10.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.11.	Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.12.	Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.13.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.14.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.15.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.16.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
1.1.17.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.18.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracovaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.20.	Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť)	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov			
1.1.21.	Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórií ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ NA LESY OSOBITNÉHO URČENIA	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.22.	V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.23.	Pri manažmente lesa v porastoch vo veku do 50 rokov, kde je to možné uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.24.	V nadmorských výškach nad 900 m vylúčiť kŕmenie poľovnej fauny jadrovým krmivom (kukurica, pšenica, ovos, raž, šrot), silážou a potravinárskym odpadom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.25.	Monitorovať negatívne faktory obmedzujúce populáciu hlucháňa hôrneho	Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.1.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.2.	Usmerniť športovú a turistickú činnosť tak aby sa minimalizovalo vyrušovanie na hniezdiskách a tokaniskách druhu	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.3.	S užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov zabezpečiť primerané využívanie (pastvu, alebo kosenie) biotopov tetra	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.2.4.	Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.5.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti (lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu, ďalších lesných ciest a zväžnic, budovanie nových turistických chodníkov, stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem)	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.6.	Zabezpečiť monitoring tetra hoľniaka (populácie a všetkých tokanísk) a ostatných druhov vtáctva	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.7.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.8.	V nadmorských výškach nad 900 m vylúčiť kŕmenie poľovnej fauny jadrovým krmivom (kukurica, pšenica, ovos, raž, šrot), silážou a potravinárskym odpadom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.9.	Vylúčiť let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom,	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	ktorých výška letu je menšia ako 300 metrov nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 metrov od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia v období od 1. marca do 31. augusta			
1.2.10.	Monitorovať negatívne faktory obmedzujúce populáciu tetrahoľniaka	Počet kontrol na lokalitách výskytu tetrahoľniaka	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.11.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 4	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.2.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.4.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.5.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabránenia zníženia podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika malého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.6.	Udržať podiel starých lesných porastov nad 80 rokov na hodnote aspoň 80 %,	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.8.	Vylúčiť vykonávanie ťažby dreva v celom EFP v období od 15.3. do 31.7., vrátane spracovávania kalamity dreva	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.9.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 5	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.5.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.4.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkeho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.5.5.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre muchárika bielokrkeho vyvesením búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.7.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.1.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov na historických lokalitách výskytu	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.2.	S užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov zabezpečiť primerané využívanie (pastvu, alebo kosenie) na historických lokalitách výskytu	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.6.3.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti (lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu, ďalších lesných ciest a zväžnic, budovanie nových turistických chodníkov, stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem) na historických lokalitách výskytu	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.4.	Zabezpečiť monitoring skaliara pestrého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
1.6.5.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody na historických lokalitách výskytu	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.7.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.7.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách	Rozloha vhodného biotopu	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
				alebo rastie)
1.7.5.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	Rozloha vhodného biotopu	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.7.6.	Zabezpečiť ochranu drevín na pozemkoch mimo lesného pôdneho fondu podľa opatrení uvedených v EFP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.8.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.8.2.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltochvosta hôrneho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.8.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.8.4.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltochvosta hôrneho vyvesením búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.8.5.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.8.6.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.1.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.8.	Obmedziť vykonávania lesohospodárskej činnosti od 15.2. do 30. júna do 300 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.9.	Vylúčiť budovanie alebo údržbu poľovných zariadení vo vzdialenosti do 100 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých	Zistený počet párov	Záznamy	Plní sa (ak sú

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	hniezdnych okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov		z monitoringu zadané do databázy	každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.2.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.2.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.7.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.2.8.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.9.	Obmedziť vykonávania lesohospodárskej činnosti od 15.2. do 30. júna do 300 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.10.	Vylúčiť budovanie alebo údržbu poľovných zariadení vo vzdialenosti do 100 m od hniezdnej skaly, ak tak určí orgán ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.3.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.4.	Zabezpečiť inštaláciu zábran na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.3.5.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám	Dĺžka ošetrených vedení / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.3.6.	Vylúčiť vykonávanie odstrelu a odťaženia hniezdnej steny výra skalného pri obnove ťažobnej činnosti v lomoch, ak tak určí orgán ochrany prírody a krajiny	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.7.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 1	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.4.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.2.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.3.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.4.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie dubníka	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.6.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu pôtika	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.8.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabránenia zníženia podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring	Zistený počet párov	Záznamy	Plní sa (ak sú

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého		z monitoringu zadané do databázy	každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.6.	Udržať podiel starých lesných porastov nad 80 rokov na hodnote aspoň 80 %,	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.6.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.8.	Vylúčiť vykonávanie ťažby dreva v celom EFP v období od 15.3. do 31.7., vrátane spracovávania kalamity dreva	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.9.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 5	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.7.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.6.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie rybárika	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.2.	Na vhodných lokalitách v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny a vytvárať nové hniezdne možnosti pre rybárika	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / neplní sa
2.8.3.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / neplní sa
2.8.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.5.	Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.6.	pri regulácii tokov vylúčiť pri	Počet stanovísk	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	spevňovaní brehov používanie iba umelých prvkov (betón a panely), je nevyhnutné používať aj prírodné materiálov	k zámerom a činnostiam	príslušných úradov, organizácie OP	
2.8.7.	Vylúčiť budovanie nových nadzemných elektrických vedení ponad vodné toky, v prípade nevyhnutnosti trasovania ponad tok je prevádzkovateľ siete povinný realizovať opatrenia na zviditeľnenie drôtov elektrického vedenia	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.8.	Zabezpečiť inštalovanie prvkov zviditeľňujúcich drôty elektrického vedenia na existujúcich nadzemných elektrických vedeniach križujúcich vodné toky	Dĺžka vedení bez ochranných prvkov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.9.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdnych okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.9.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.9.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.9.7.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.9.8.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.9.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdnych okrskov včelára lesného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.10.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.10.3.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.10.4.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			organizácie OP	
2.10.5.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.10.6.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.7.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.10.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.10.9.	Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.10.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.11.1.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.11.2.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.3.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km ² v porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.4.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.11.6.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.7.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.12.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvolnených porastov drevín	Rozloha vhodných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.13.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.13.2.	Zabezpečiť ochranu drevín na	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z	Plní sa priebežne /

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	pozemkoch mimo lesného pôdneho fondu podľa opatrení uvedených v EFP 7		kontroly	neplní sa priebežne
2.14.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredy.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.14.4.	Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalít	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.14.5.	V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.14.6.	V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cieľenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky č. 2/2011 Z.z.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.14.7.	Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.9.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chrapkáča poľného	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.14.10.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.15.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.15.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.15.6.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kuvička	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvička	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.15.8.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.16.1.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.16.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.16.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.16.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.16.5.	Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.16.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.16.7.	Monitorovať a regulovať výskyt diviaka na lokalitách jariabka hôrneho	JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)
2.17.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.17.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.17.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.17.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.17.5.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásy o šírke minimálne 10 m	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.17.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.17.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.18.1.	Zabezpečiť dodržiavanie opatrení uvedených PS Malá Fatra v EFP 2	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.18.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.18.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.18.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.18.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.18.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchára sivého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.18.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 2/2011 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 2/2011 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Malá Fatra	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam zakázaných činností	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Malá Fatra naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a neviedlo k zmareniu hniezdení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník,	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia		projektov	
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Veľkej Fatry v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.4.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov	Počet zrealizovaných zámen pozemkov	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

SOS/BirdLife Slovensko (2013). Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.

Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia

Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra

Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy

Vook, I., 2009. Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Prešov, SAŽP CKP

Malinovský, V., 2014. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice

Bél, A., 2009. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice

Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>

Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>

Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>

Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>

Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>

Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

Vyhláška MŽP SR č. 2/2011 Z. z. zo 22. 12. 2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Malá Fatra, účinná od 15. 1. 2011

Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>

Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>

Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>

<http://www.sazp.sk/slovak/struktura/ceev/DPZ/pramene/pramene.html#mapa>

Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
<http://www.putnickemiesta.sk/>

DANKO, Š., DAROLOVÁ, A. & KRIŠTÍN, A. (EDS.) 2002: ROZŠÍRENIE VTÁKOV NA SLOVENSKU. VEDA, VYDAVATEĽSTVO SAV, BRATISLAVA, 688 PP.

POLÁK, P., SAXA, A. (EDS.), 2005: PRIAZNIVÝ STAV BIOTOPOV A DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU. ŠOP SR, BANSKÁ BYSTRICA, 736 PP.

SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO 2013: METODIKA SYSTEMATICKÉHO DLHODOBÉHO MONITORINGU VÝBEROVÝCH DRUHOV VTÁKOV V CHRÁNENÝCH VTÁČÍCH ÚZEMIACH. – ŠTÁTNÁ OCHRANA PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, BANSKÁ BYSTRICA

RPS SLOVAKIA 2010: AKTUALIZÁCIA DEFINOVANIA PRIAZNIVÉHO STAVU VYBRANÝCH DRUHOV DRAVÝCH VTÁKOV. OCHRANA DRAVCOV NA SLOVENSKU, BRATISLAVA, 32 PP.

- SUCHÝ, O., 2003: PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ POTRAVY VÝRA VELKÉHO (BUBO BUBO) V JESENÍKÁCH V LETECH 1955-2000. BUTEO 13: 31 - 39 s.
- DEMKO, M. 1995: PRÍSPEVOK K POZNANIU AVIFAUNY SEVEROZÁPADNEJ ORAVY. – ZBORNÍK ORAVSKÉHO MÚZEA,, 12: 96 – 110.
- MIKOLÁŠ M., KALAFUSOVÁ I., TEJKAL M., ČERNAJOVÁ I., MICHALOVÁ Z., HLÁSNY T., BARKA I., ZRNÍKOVÁ K., BAČE R., SVOBODA M. (2013): STAV HABITATU JADROVEJ POPULÁCIE HLUCHÁŇA HÔRNEHO (TETRAO UROGALLUS) V ZÁPADNÝCH KARPATOCH: JE EŠTE PRE HLUCHÁŇA NA SLOVENSKU MIESTO? SYLVIA 49:79–98.
- RYBANIČ, R., KAŇUCH, P., FIALA, J., KRIŠTÍN, A., WALITZKY, Z., NOBEL, P., DANKO, Š., MADERIČ, D., KARASKA, D., RAJTÁR R., BOBÁKOVÁ, L. 2003: NÁVRH SÚSTAVY CHRÁNENÝCH VTÁČÍCH ÚZEMÍ (SPA) V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A ICH OCHRANNÉ PODMIENKY. – SOVS, BRATISLAVA, 145 s.
- DORRESTEIJN I., HARTEL T., HANSPACH J., VON WEHRDEN H. & FISCHER J. 2013: THE CONSERVATION VALUE OF TRADITIONAL RURAL LANDSCAPES: THE CASE OF WOODPECKERS IN TRANSYLVANIA, ROMANIA. PLOS ONE 8(6): E65236. DOI:10.1371/JOURNAL.PONE.0065236.
- FERIANC O. 1977 & 1979: VTÁKY SLOVENSKA. DIEL 1 & 2. VEDA, BRATISLAVA, 682 & 472 PP.
- HUDEC K. ET AL. 1983: FAUNA ČSSR. PTÁCI – AVES. DÍL III/1 & 2. ACADEMIA, PRAHA, 1236 PP.
- KORŇAN M. 2004: STRUCTURE OF THE BREEDING BIRD ASSEMBLAGE OF A PRIMAEOVAL BEECH-FIR FOREST IN THE ŠRÁMKOVÁ NATIONAL NATURE RESERVE, THE MALÁ FATRA MTS. BIOLOGIA, BRATISLAVA 59/2: 219–231.
- KOVALIK P., PAČENOVSKÝ S., ČAPEK M. & TOPERCER J. 2010: SLOVENSKÉ MENÁ VTÁKOV SVETA. SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, BRATISLAVA, 396 PP.
- MICHALKO J., BERTA J. & MAGIC D. 1986: GEOBOTANICKÁ MAPA ČSSR, SLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA, TEXTOVÁ ČASŤ. VEDA, BRATISLAVA, 168 PP.
- SCHERZINGER W. 1982: DIE SPECHTE IM NATIONALPARK BAYERISCHER WALD. SCHRIFTENREIHE DES BAYERISCHEN STAATSMINISTERIUMS FÜR ERNÄHRUNG, LANDWIRTSCHAFT UND FORSTEN 9: 1–119.
- TOPERCER J. 1996: NIEKTORÉ PRIESTOROVOČASOVÉ VZORCE VO VTÁČÍCH ZOSKUPENIACH A V ICH HABITATOCH VO VYBRANÝCH DOLINÁCH VYSOKÝCH POHORÍ ZÁPADNÝCH KARPÁT. 155 PP.+PRÍLOHY, MS. [KANDIDÁTSKA DIZERTAČNÁ PRÁCA; DEPON. IN: LESNÍCKA FAKULTA TU, ZVOLEN].
- BLUME D. 1993: DIE BEDEUTUNG VON ALT- UND TOTHOLZ FÜR UNSERE SPECHTE. BEIH. VERÖFF. NATURSCHUTZ LANDSCHAFTSPFLEGE BAD.-WÜRTT. 67: 157–162.
- CAPECKI Z. 1970: DZIĘCIOŁY W TATRZAŃSKIM PARKU NARODOWYM. CHROŃMY PRZYR. OJCZ. 26: 46–48.
- JAMNICKÝ J. 1982: ĎATĽOVITÉ (PICIDAE) LESOV TATRANSKÉHO NÁRODNÉHO PARKU. ZBORNÍK TANAP 23: 123–152.

- KROPIL R. & KORŇAN J. 1991: PRÍSPEVOK K HNIEZDNEJ BIOLÓGII A EKOLÓGII ĎUBNÍKA TROJPRSTÉHO (*PICOIDES TRIDACTYLUS* /L./) NA SLOVENSKU. ZPRÁVY MOS 49: 7–12.
- PAČENOVSKÝ S. 1999: NOTES AS TO OCCURRENCE, BREEDING, QUANTITY AND HABITAT DEMANDS OF THREE-TOED WOODPECKER (*PICOIDES TRIDACTYLUS*) IN THE SLOVENSKÉ RUDOHORIE MOUNTAINS IN EASTERN SLOVAKIA. TICHODROMA 12 (SUPPL. 1): 16–28.
- PAVLÍK Š. 1998: STAV POZNANIA A PERSPEKTÍVY VÝSKUMU ĎATĽOV NA SLOVENSKU. TICHODROMA 11: 133–146.
- POSPELOV S. M. 1956: K VOPROSU O CHOZJAJSTVENNOM ZNAČENII ĎATĽOV V LESACH LENINGRADSKOJ OBLASTI. ZOOL. ŽURNAL 35: 600–605.
- SANIGA M. 1993: ORNITOCENÓZY ŠTÁTNEJ PRÍRODNEJ REZERVÁCIE ŠÚTOVSKÁ DOLINA. ZBOR. ORAV. MÚZ. 1993: 89–102.
- KLOUBEC B.: HNÍZDĚNÍ SÝCE ROUSNÉHO (*AEGOLIUS FUNEREUS*) V BUDKÁCH NA ŠUMAVĚ: SHRNUŤÍ Z LET 1978-2002. BUTEO 13: STR. 75 – 86.
- KROPIL R. 1994 METODIKA PROGRAMU SČÍTANIA VTÁKOV NA SLOVENSKU. – TICHODROMA 7: 138-143.
- HANSEN M. C., POTAPOV P. V., MOORE R., HANCHER M., TURUBANOVA S. A., TYUKAVINA A., THAU D., STEHMAN S. V., GOETZ S. J., LOVELAND T. R., KOMMAREDDY A., EGOROV A., CHINI L., JUSTICE C. O. & TOWNSHEND J. R. G. 2013: HIGH-RESOLUTION GLOBAL MAPS OF 21ST-CENTURY FOREST COVER CHANGE. SCIENCE 342/6160: 850–853 A MAPY <[HTTP://EARTHENGINEPARTNERS.APPSPOT.COM/SCIENCE-2013-GLOBAL-FOREST](http://earthenginepartners.appspot.com/science-2013-global-forest)>
- KORŇAN M. 2013: BREEDING BIRD ASSEMBLAGE DYNAMICS OF A PRIMAEOVAL TEMPERATE MIXED FOREST IN THE WESTERN CARPATHIANS (SLOVAKIA): SUPPORT FOR PLURALISTIC COMMUNITY CONCEPT. ORNIS FENNICA 90: 151–177.
- KORŇAN M. & ADAMÍK P. 2013: ŠTRUKTÚRA HNIEZDNEJ ORNITOCENÓZY PRIRODZENÉHO BUKOVO-SMREKOVÉHO LESA V NÁRODNEJ PRÍRODNEJ REZERVÁCII ŠÚTOVSKÁ DOLINA V MALEJ FATRE. IN: KROPIL R. & LEŠO P. (EDS) ZBORNÍK ABSTRAKTOV Z JUBILEJNEJ 25. STREDOSLOVENSKEJ ORNITOLOGICKEJ KONFERENCIE S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU „APLIKOVANÁ ORNITOLÓGIA 2013“, 6. SEPTEMBER 2013, ZVOLEN. VYDAVATEĽSTVO TU, ZVOLEN, P. 11–12 (IN ABSTRACTO).
- MITRUS C., KLESZKO N. & SOČKO B. 2006: HABITAT CHARACTERISTICS, AGE, AND ARRIVAL DATE OF MALE RED-BREADED FLYCATCHERS *FICEDULA PARVA*. ETHOL. ECOL. & EVOL. 18/1: 33–41.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Aquila heliaca* – Orel kráľovský. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Meyburg, B.U. & Kirwan, G.M. (2013). Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53159> on 16 September 2015).
- Danko a Chavko (2002). Orol kráľovský (*Aquila heliaca*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.

Danko, Š. a Karaska, D. (2002). Výr skalný (*Bubo bubo*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Zuna-Kratky, T. (2003): Hnízdění výra velkého (*Bubo bubo*) v nížinných lužních lesoch v SV Rakousku. *Crex* 20: 41–47.

Šotnár, K. (2007): Tree nesting of Eagle owl (*Bubo bubo*) in Prievidza district. *Slovak Rapt J* 1: 59–60.

Pačenovský, S., Chrašč, P. a Repel, M. (2012): Nesting by the Eurasian eagle owl (*Bubo bubo*) in a nest of the whitetailed eagle (*Haliaeetus albicilla*). *Slovak Rapt J* 6: 37–40.

Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P., Wood, K.L. & de Juana, E. (2013). Eurasian Eagle-owl (*Bubo bubo*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55008> on 16 October 2015).

Karaska, D. (2002). Bocian čierny (*Ciconia nigra*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Elliott, A., Christie, D.A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). Black Stork (*Ciconia nigra*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52739> on 28 September 2015).

Hudec, K. (ed.) (1994). *Ciconia nigra* – Čáp čierny. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR a SR. Díl I. Academia, Praha.

Meyburg, B.U., Boesman, P. & Marks, J.S. (2014). Lesser Spotted Eagle (*Clanga pomarina*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53154> on 15 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Aquila pomarina* – Orel křiklavý. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR. Díl II./1 Academia, Praha.

Orta, J., Kirwan, G.M. & Garcia, E.F.J. (2013). European Honey-buzzard (*Pernis apivorus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52958> on 23 October 2015).

Karaska, D. a Danko, Š. (2002). Včelár lesný (*Pernis apivorus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Demko, M. (2001). Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) na území Slovenska. ŠOP SR, Banská Bystrica.

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Crex crex* – Chřástal polný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Taylor, B. & de Juana, E. (2014). Corncrake (*Crex crex*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53633> on 16 September 2015).

Winkler, H. & Christie, D.A. (2015). Grey-faced Woodpecker (*Picus canus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56316> on 23 October 2015).

Kropil, R. (2002). Tesár čierny (*Dryocopus martius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). Black Woodpecker (*Dryocopus martius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56291> on 28 September 2015).

Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56224> on 17 October 2015).

Pavlík, Š. (2002). Ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Winkler, H., Christie, D.A., Kirwan, G.M. & de Juana, E. (2014). Middle Spotted Woodpecker (*Leiopicus medius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56223> on 8 October 2015).

Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P., Wood, K.L. & Marks, J.S. (2015). Ural Owl (*Strix uralensis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55042> on 10 October 2015).

Krištín, A. (2002). Penica jarabá (*Sylvia nisoria*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Aymí, R., Gargallo, G. & de Juana, E. (2015). Barred Warbler (*Sylvia nisoria*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58954> on 24 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. a (2011). *Sylvia nisoria* – Penice vlašská. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.

Taylor, B. (2006). Red-breasted Flycatcher (*Ficedula parva*). In: del Hoyo, J., Elliott, A.,

Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59057> on 17 October 2015).

Taylor, B. (2006). Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59049> on 17 October 2015).

Krištín, A. a Kropil, R. (2002). Muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Yosef, R., International Shrike Working Group & Christie, D.A. (2012). Red-backed Shrike (*Lanius collurio*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2012). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/60470> on 23 October 2015).

Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.

Orta, J., Kirwan, G.M., Boesman, P., Garcia, E.F.J. & Marks, J.S. (2015). Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53162> on 14 October 2015).

Danko, Š. (2002). Lelek obyčajný (*Caprimulgus europaeus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Cleere, N. & Christie, D.A. (2013). European Nightjar (*Caprimulgus europaeus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55209> on 5 October 2015).

Krištín, A. (2002b). Škovránik stromový (*Lullula arborea*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Donald, P. (2004). Woodlark (*Lullula arborea*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57683> on 25 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Lullula arborea* – Skřivan lesný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl III/1. Academia, Praha.

Saniga, M. (2002). Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

de Juana, E. & Kirwan, G.M. (2013). Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53330> on 30 September 2015).

Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53434> on 16 September 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Coturnix coturnix* – Křepelka polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Collar, N. & Christie, D.A. (2013). Common Redstart (*Phoenicurus phoenicurus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58497> on 19 October 2015).

Kropil, R. (2002). Žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Taylor, B. (2006). Spotted Flycatcher (*Muscicapa striata*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59021> on 19 October 2015).

Pavlík, Š. (2002a). Krutohlav obyčajný (*Jynx torquilla*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Winkler, H., Christie, D.A. & Kirwan, G.M. (2015). Eurasian Wryneck (*Jynx torquilla*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56121> on 8 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Jynx torquilla* – Krutihlav obecný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.

Krištín, A. (2002c). Hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Baptista, L.F., Trail, P.W., Horblit, H.M., Boesman, P. & Sharpe, C.J. (2015). European Turtle-dove (*Streptopelia turtur*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/54149> on 8 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Streptopelia turtur* – Hrdlička polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.

Collar, N. (2005). Common Stonechat (*Saxicola torquatus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58515> on 16 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Saxicola torquatus* – Bramborníček černohlavý. Academia, Praha. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.

Krištín, A. 2002c. Pŕhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

5. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3.. Mapa využitia územia

6.4. Mapa ekologicko funkčných priestorov

6.5. Porastová mapa